

Partijsecretariaat: Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag, telefoon: 070-858303

1e CONGRESDEMOCRAAT

zie pagina 9 voor congresagenda en congresstukken

de fractievoorzitter

JAN TERLOUW

"AVERIJ"

Het kabinet bestaat nog steeds. Gehavend, aangeslagen, maar nog altijd het eerst verantwoordelijke college voor het besturen van dit land. Hoe langer hoe meer bewijst dit kabinet in negatieve zin, dat regeren voor een belangrijk deel *presentatie* is.

Ieder kabinet zou moeten bezuinigen onder de huidige omstandigheden. Van de vorig jaar nog verwachte 2½ procent groei van het nationaal inkomen in 1980 zou het leeuwendeel naar het rijk zijn gegaan.

Nu die groei onder de 1 procent daalt, is het onvermijdelijk dat de rijksbegroting naar beneden wordt bijgesteld.

Het is onmogelijk om precies te bepalen hoeveel er moet worden bezuinigd, want er zijn te veel onzekerheden.

Het centraal planbureau bijvoorbeeld schat de groei op 0,1 procent, terwijl de OESO de groei voor Nederland op 1 procent taxeert, dat scheelt nogal wat voor de bezuinigingen. Je moet er dus een slag naar slaan. En je keuze hangt natuurlijk samen met je politieke wensen. De fractie van D'66 heeft als voorlopig standpunt dat er 2 miljard gulden moet worden bezuinigd, maar dan ook structureel dus doorwerkend

naar volgende jaren. We kunnen dat bedrag van 2 miljard gulden redelijk motiveren, maar keihard is het niet te maken.

Andriessen is weggegaan, **niet**, omdat het kabinet „maar 3 miljard” wilde bezuinigen, maar omdat hij er onvoldoende vertrouwen in had dat het CDA die 3 miljard

echt door zou zetten, maatschappelijke weerstand of niet. Andriessen vindt zijn partij dus eigenlijk te slap, denk ik. Inderdaad geeft het CDA er geregeld blijk van een niet zo stevige ruggegraat te hebben, denk maar aan het kernwapendebat.

Daarmee ben ik terug bij het belang van de presentatie van het beleid. Je kunt erover van mening verschillen hoe groot het bedrag van de bezuinigingen moet zijn, maar heeft een kabinet eenmaal een standpunt bepaald, dan moet dat met kracht en overtuiging worden verdedigd. Het kabinet van Agt is er niet in geslaagd het eens te worden over de hoogte van het bedrag. Het kompromis dat 15 kabinetsleden tenslotte hebben gevonden mist overtuigingskracht, omdat het niet wordt gedragen door een eendrachtig, vastbesloten kabinet.

Een andere regering zou ook impopulaire maatregelen moeten nemen. D'66 zal dat zijn kiezers moeten voorhouden. Er moet bezuinigd worden, het begrotingstekort moet binnen de perken gehouden worden, van onze welvaart zal worden afgeknabbel. Maar van een nieuwe regering zou niet alleen moeten worden gevraagd dat het de moed opbrengt de noodzakelijke maatregelen te treffen, zo'n regering zou ook de bevolking de rust moeten geven die

uitgaat van daadkracht en innerlijke zekerheid.

Beleid moet goed zijn doordacht. Beleid moet ook overtuigen. D'66 is bereid de uitdaging te aanvaarden om zulk een beleid te voeren. Het wachten is op het volgende conflict, de volgende averij, want dat zal het kabinet waarschijnlijk niet meer overleven.

IN DIT NUMMER

D'66 en de kunsten	3
Partijganger Jongedijk	6
Bart Dijkstra te gast	8
Deelcongres Zutphen 15 maart	9
Kandidaten dagelijks-bestuur gevraagd	9
Uit de fracties	22

en verder: het hoofdbestuur, de Democraatjes, de mensenrechten, de ingezonden brieven, de pers over D'66, de SWB, het PSVI, het PEAC en de tekening van Fiel.

LEDENWERFAKTIE

In relatie tot de verkiezingsuitslag van de Europese Verkiezingen (9,03% voor D'66) staat het ledental van D'66 (ongeveer 13.000) in geen enkele verhouding. Om nog maar te zwijgen over een eventuele verhouding tot recente opiniepeilingen.

Nieuwe leden zijn nodig om de organisatie van de partij te ondersteunen om in het komende verkiezingsjaar ons politieke werk goed uit te kunnen voeren. Op landelijk niveau en uiteraard ook in uw eigen afdeling.

Medewerking

Uw medewerking hierbij is onontbeerlijk. Daarom zult u halverwege deze maand benaderd worden door uw afdelingsbestuur met het verzoek een aantal ledenwerffolders, die voor deze actie vervaardigd zijn, onder uw kennissen, relaties, familieleden te verspreiden! Mensen waarvan u weet dat zij in D'66 geïnteresseerd zijn of ons vriendelijk gezind zijn.

Als u direkt al wilt beginnen dan kunt u op het secretariaat wat folders aanvragen (vermelding „folders” en uw adres is voldoende).

De folder

„Maak kennis met D'66” is de titel van de folder en laat geïnteresseerden kennis maken met de hele Tweede Kamerfractie en met hun belangrijkste werkzaamheden.

Met deze folder hebt u een mogelijkheid iets meer over D'66 onder de aandacht te brengen van mensen in uw eigen omgeving. Zoals gezegd: mensen die naar

uw gevoel belangstelling hebben voor D'66.

Kunnen we afspreken dat u op het verzoek van uw afdelingsbestuur uw medewerking verleent? Of vraag dan nu alvast de folders aan! U moet in staat zijn om minstens één nieuw lid aan te brengen.

Succes,
Jan Veldhuizen,
publiciteitscoördinator.

COLOFON

De uitgave van de Democraat geschiedt onder verantwoordelijkheid van een door het Hoofdbestuur benoemde redaktieraad die als volgt is samengesteld:

Piet van Baarsel, Frank Baas, Co Patist, Marie-Louise Tiesinga, Jan Veldhuizen, Stijn Verbeeck. Als sekretaressen is aan de redaktieraad toegevoegd: Kitty Warburg.

Korrespondentie, kopij e.d. richten aan het redaktiesecretariaat van:

De Democraat,
Bezuidenhoutseweg 195,
2594 AJ Den Haag.

Verantwoordelijkheid

De redaktieraad draagt de eindverantwoordelijkheid voor inhoud en opname van publikaties in de Democraat. Het moet duidelijk zijn dat deze verantwoordelijkheid zich niet uitstrekt tot bijdragen van het Hoofdbestuur, fracties in vertegenwoordigende lichamen, het SWB-bestuur, het PSVI-bestuur, de Adviesraad en andere officiële partijorganen. Al deze bijdragen zijn als zodanig herkenbaar aan het rubriekshoofd.

Ook de inhoud van ingezonden brieven, die steeds de naam van de schrijver vermelden, valt buiten de verantwoordelijkheid van de redaktieraad. Voorzover er enig misverstand omtrent de redaktionele verantwoordelijkheid mocht dreigen, worden de titels van bijdragen die buiten die verantwoordelijkheid vallen, voorzien van een*

De Democraat

De Democraat wordt gratis toegezonden aan alle leden van D'66. Niet-leden kunnen zich abonneren voor f 25,— per jaar. Losse nummers zijn verkrijgbaar bij het secretariaat voor f 3,— per stuk.

Wanneer verschijnt de Democraat?

De Democraat verschijnt 9 à 10 maal per jaar.

Democraat nr. 4 verschijnt 3-4-1980

Sluitingsdatum copy: 10-3-1980

Democraat nr. 5 verschijnt 16-5-1980

Sluitingsdatum copy: 21-4-1980

Advertentietarieven

1/1 pagina: f 600,—

1/2 pagina: f 350,— (liggend)

1/3 pagina: f 300,— (staand)

1/4 pagina: f 240,— (liggend)

1/6 pagina: f 180,— (staand)

Steunkleuren zijn mogelijk; meerprijs op aanvraag verkrijgbaar.

Kontraktprizen op aanvraag verkrijgbaar.

Plaatsing van advertenties is mede onderworpen aan de goedkeuring van de redactie.

Oplage: 14.500

Druk en Lay-out:

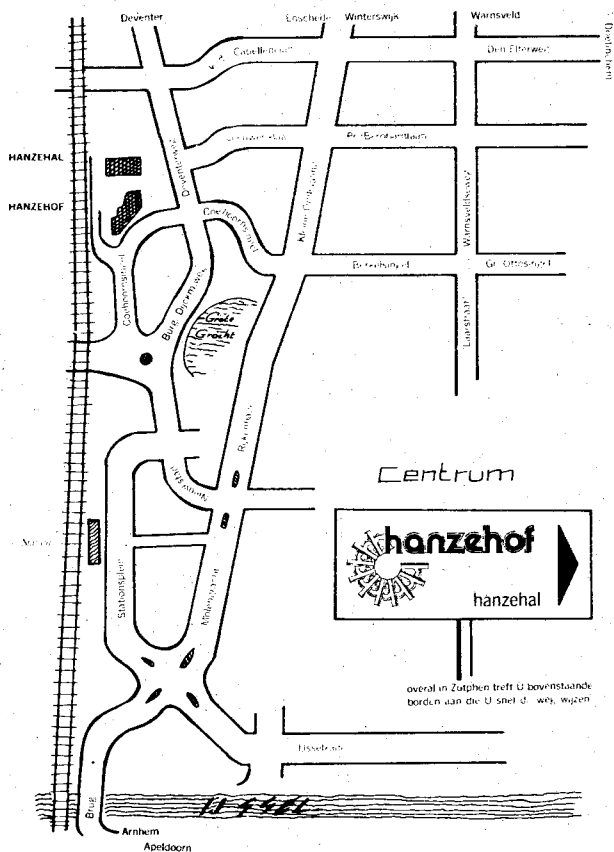
Brouwer Offset BV/Utrecht

SECRETARIAAT

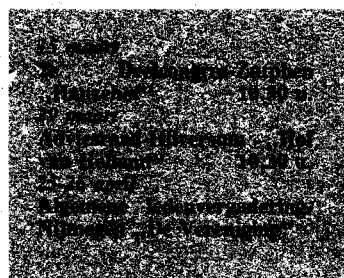
Partijsecretariaat
Bureau SWB D'66
Bureau PSVI D'66
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag
Telefoon: 070-858303

UITNODIGING

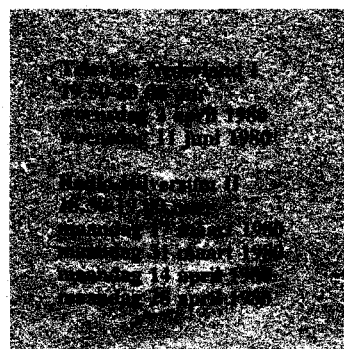
Voor het tweede deelcongres ter voorbereiding van de 26ste algemene ledenvergadering van D'66, dat gehouden wordt op zaterdag 15 maart 1980 in de Hanzehof te ZUTPHEN.

D'66 AKTIVITEITEN

RADIO & TV

D'66 EN DE KUNSTEN

door Ernst van Altena

„...er zijn geen meetinstrumenten waarmee culturele waarden min of meer nauwkeurig kunnen worden gemeten en vergeleken.”
(Mevr. M. H. M. F. Gardeniers-Berendsen)

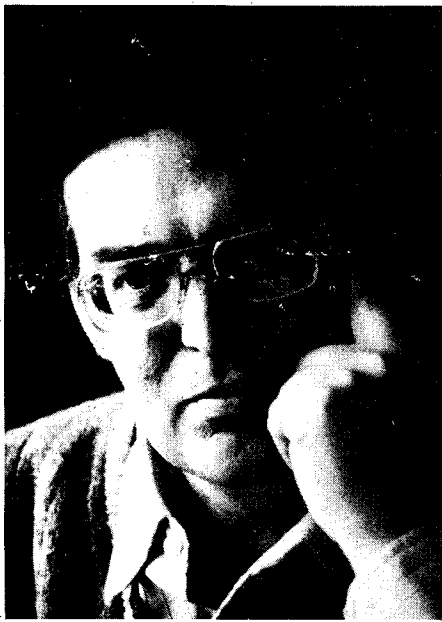
In een op 22 november j.l. voor het Academisch Genootschap te Eindhoven uitgesproken toespraak, die de hand verraadt van een òf zeer belezen, òf door dikke citatenbundels omringde ambtenaar, deed onze Minister van Cultuur bovengeciteerde uitspraak. Ze voegde daaraan toe: „...ook het overheidsbeleid is niet onfeilbaar, maar we zitten voor de keus: onvolmaakte cultuurbevordering of geen cultuurbevordering.”

In feite sprak mevrouw Gardeniers maar over een klein onderdeelje van de cultuurpolitiek: de kunsten. Het verzoek van de Democraat-redactie om over „d'66 en cultuurpolitiek” een bijdrage te leveren, heb ik uitgelegd als een verzoek m.b.t. **kunstenpolitiek**, omdat ik nauwelijks kan aannemen dat van mij gevergd zou worden het hele cultuurpatroon van religie tot topvoetbal in zes kolom uitputtend te behandelen.

Kunst in de Samenleving

Net voor de Tweede Kamerverkiezingen van 1977 publiceerde de S.W.B. de nota „**Kunst in de Samenleving**”, die later zijn neerslag vond in een hoofdstuk van het Beleidsprogramma. Niet alleen bood en biedt die nota een goed handvat voor een positieve kunstenpolitiek, d'66 werd er meteen de partij mee die het duidelijkste en meest uitgebreide kunstenhoofdstuk heeft van alle Nederlandse partijen. Want alom is het vaagheid troef en dat is uit partijpolitiek oogpunt nog begrijpelijk ook; immers, we spreken hier over een beleidsterrein waarop nauwelijks electorale winst te behalen valt en dat wel aanleiding kan geven tot heftige controverses, terwijl het budgettair maar **twee promille** van de rijksbegroting omvat (in dit begrotingsjaar zelfs verlaagd tot 1,92 promille!) Al in de preambule van genoemde nota lezen we in dat verband een kenmerkend uitgangspunt: „...nog belangrijker is het om bij stilstand in de welvaart te voorkómen dat er het eerst op de kunsten bezuinigd wordt. Dat gevaar bestaat zolang de kunsten slechts beschouwd worden als de franje van het maatschappelijk leven, als misbare ornamentiek in plaats van onmisbare creativiteitsbronnen.” Ik heb het citaat niet bij de hand, maar ik weet zeker dat Jan Terlouw ooit een uitspraak gedaan heeft als „we moeten onze creativiteit exploreren; want onze natuurlijke energiebronnen zijn eindig, de creatieve bron is onuitputtelijk.”

Hij zal daarbij meer op innovatie en technologie geduid hebben dan op de kunsten, maar de (scheppende) kunsten kunnen in vele opzichten toch ook een voortrekkersrol spelen t.a.v. het creatieve denken in bredere zin: creativiteit vindt d'66 belangrijk, de kunsten kunnen en moeten daarbij een vooraanstaande plaats innemen. Ze helpen de mens in zijn ontplooiing, bren-

(Foto: Ad van Tiel, Landsmeer)

Ernst van Altena (46) auteur/vertaler en adviseur uitgeverij. Lid programmacommissie d'66 en SWB-werkgroep Kunsten en Media (eindredacteur). Eerder lid VAR en fractievoorzitter gemeenteraad.

gen de menselijke relaties op een hoger plan en zijn onmisbaar voor het geestelijk welzijn in een samenleving.

Scheppend naast of versus herscheppend?

„De overheid dient zich te concentreren op het scheppen van materiële voorwaarden en ideële ruimte voor de ontplooiing van individuen en groepen. D'66 pleit dus voor een **voorwaardenscheppend** kunstenbeleid, waarbij de overheden zich niet mogen laten leiden door de criteria van hun individuele smaak en opvatting (...) de overheid is censor nòch examencommissie. Wel kan en moet de overheid door haar beleid impliciet de kwaliteit **bevoorwaarden**.” Alweer een citaat uit Kunst in de Samenleving.

Mevrouw Gardeniers stelt dat er geen meetinstrumenten zijn waarmee culturele waarden min of meer nauwkeurig gewogen kunnen worden. Als dat juist is, pleit het

voor een politiek van gelijke monniken, gelijke kappen. Maar de kunstenbegrotingen laten van jaar tot jaar zien hoe de herscheppende kunsten (toneel, opera, ballet, concertmuziek) de scheppende (beeldende kunst, compositie, letterkunde) een kopje kleiner maken. Globaal is de verdelingsverhouding herscheppende/scheppende kunsten voor 1980 zo'n 9:1. De meetinstrumenten lijken dan toch niet „min of meer onnauwkeurig”, maar volstrekt willekeurig...

Erger is eigenlijk dat zulke verhoudingsgetallen blijk geven van het ontbreken van enig inzicht inzake cultuurbeleid. Immers, wie zal kunnen ontkennen dat de herscheppende kunsten alleen maar bestaan bij de gratie van de scheppende en dat financiële sluipmoord op de scheppende kunsten op den duur onafwendbaar leidt tot een bloedarmoedige museumcultuur bij de herscheppende?

Natuurlijk heeft mevrouw Gardeniers dit beleid niet zelf ontworpen, ze zet alleen maar een bestaande traditie voort. In een grijs verleden heeft iemand de helft van een toverformule uitgesproken en Til de Tove-naarsleerling kent niet de andere helft waarmee de doorputtende emmertjes water tot staan gebracht kunnen worden.

Het uitgangspunt van opeenvolgende naoorlogse kabinetten was sociaal juist en sympathiek, maar helaas onvolledig. De vooroorlogse situatie van acteurs op zesmaandscontracten en verder maar de kermis op en met de pet rond, wilde men terecht niet meer. Uitvoerende kunstenaars werden werknemers met C.A.O.'s. Tegelijk kon de overheid daardoor sturen. De werknemers van de kunstbedrijven kregen een spreidingstaak, zowel naar repertoire als geografisch. Helaas vergat men de componisten, de beeldende kunstenaars en de schrijvers een vergelijkbare sociale status te geven. Daar vierde de 19e eeuwse gedachte van „de meest individuele expressie van de meest individuele emotie” (Kloos, Willem niet André) nog hoogtij en een ivoren toren past niet in een premienieuwbuurwijk. Zonder het zelf te merken bleven de scheppende kunstenaars ingedeeld bij de vrije beroepen, de kleine zelfstandigen, de ondernemers, de onafhankelijken van het „vrije spel der maatschappelijke krachten”, dat de kunsten weinig speelse kansen biedt. Het gevolg was, dat de invloed van de herscheppende kunstenaars op het beleid van jaar tot jaar toenam. Hun C.A.O.'s gingen meer en meer het kunstenbeleid bepalen. Vanuit hun sterker wordende sociale positie gingen ze steeds hoger eisen stellen: minder reizen, minder breedte in de repertoirekeuze. De overheid raakte gaandeweg z'n sturende invloed kwijt, het toneel bijvoorbeeld liet hele publieksgroepen links liggen tot het gat zo groot was, dat er een complete „vrije sector” in kon springen, die er - ongesubsidieerd - een leuke boterham aan heeft. En dan vraagt het toneel weer meer geld aan de minister, omdat de acteurs weglopen naar de vrije sector en „teruggekocht” moeten worden(!)

Er ontstond hier en daar een kan-niet-op-cultuur van dure buitenlandse sterren, elk orkest een volledige Bruckner-bezetting, of regisseurtheater met hoe extravaganter

aankleding hoe beter. De herscheppende sector groeide door, de ruimte daarvoor werd afgenomen van de zwak beschermde scheppende en zo zitten we nu dus met die 9:1 verhouding die bij doorgaand beleid volgend jaar misschien al 9,5:0,5 zal zijn. In plaats van een situatie van solidariteit tussen alle kunsten, zijn we onafwendbaar terecht gekomen in de tegenstelling creatief versus recreatief.

Door de zure cijfers heenbijten

Het is weinig musisch, maar er moeten wat cijfertjes op tafel komen. Het totaal van de overheidsuitgaven stijgt voor 1980 met 10%, de kunstbegroting maar met 6%. Toch spreekt de minister in haar begrotingstoelichting van een „strukturele verhoging van vijf miljoen gulden”. Ze bedoelt dat ze in plaats van 8,5 miljoen meer, maar 5 miljoen meer heeft gekregen. En daarvan gaat dan („mijn verhaal wordt eentonig” – Multatuli) 87% naar de herscheppende en 13% naar de scheppende kunsten.

Het gemiddeld belastbaar inkomen van een gesubsidieerd toneelspeler (exclusief z'n „schnabbel”) ligt op 53.000,- per jaar. Een schrijver kan uit het Fonds voor de Letteren theoretisch maximaal f 33.480,- krijgen, mits hij in totaal (inclusief die subsidie) niet meer verdient dan f 47.500,-. In de praktijk heeft het Fonds te weinig middelen om zelfs aan die norm te voldoen voor voldoende auteurs.

Voor de orkesten was er dit jaar 2,4 miljoen meer dan in 1979. Voor opdrachten en jaargelden aan componisten (die door de orkesten verwaarloosd worden), is er in totaal een groei van f 37.000,- voorzien. Het toneel groeit met 1,8 miljoen, de gezamenlijke toneelschrijvers krijgen er f 7000,- bij! Hoe aardig het ook is dat beeldende kunstenaars bij Sociale Zaken in de B.K.R.-regeling kunnen en hun werken op de kunstberg mogen storten ter verwaarlozing, beter zou het toch zijn om ze echt te laten functioneren. Vernietiging van de eigenwaarde is ook voor kunstenaars fnuikend. Om met Freek de Jonge te spreken „zo zou ik nog uren kunnen doorgaan” maar constateren is niet voldoende, repareren is het parool.

Bewindspersoon voor de kunsten

Wat valt er aan te doen? Veel. Om te beginnen zouden de kunsten natuurlijk weg moeten uit die onzalige, ooit voor mevr. Klompé bedachte koppeling tussen kunsten en maatschappelijk werk. (Schrijft u ook nog altijd op Marga-briefpapier van papierfabriek Klompé?). De kunsten horen per definitie in één ontwikkelingsdepartement met onderwijs en wetenschappen. Maar in elk geval zou er in een nieuw kabinet een bewindspersoon moeten komen met inzicht in de problematiek en met de durf om het – juist op basis van de verworven sociale zekerheid ontstane – establishment van de kunstbedrijven, het hoofd te bieden. Zo'n bewindspersoon zou m.i. uit d'66 moeten komen. Niet alleen omdat d'66 de creativiteit hoog in het vaandel heeft, maar vooral ook omdat d'66 als enige mogelijke regeringspartij géén bindingen heeft met werknemers- of werkgeversorganisaties en dus niet al bij voor-

baat met handen en voeten gebonden is aan sterke pressiegroepen als de K.O.-N.V.V., de V.N.T. of de V.C.S.D. *)

Zo'n staatssecretaris zou natuurlijk in de eerste plaats moeten vechten voor verruiming van z'n totale budget. Hoe groot de nationale verarming ook is, een werkelijk structurele verhoging van die armzalige 2 promille met bijvoorbeeld 1 promille boven het normale accres, een pas-op-de-plaats-politiek t.a.v. de kunstinstututen en het aanwenden van de volledige extra groei voor de scheppende kunsten en achtergebleven gebieden als amateuristische kunstbeoefening, geïmproviseerde muziek e.t.q., zou voor een bedrag dat op de totale begroting speldegeld is, al heel veel goed kunnen doen. Maar laten we realistisch blijven, zelfs die 1 promille zal, ook bij een ander en beter kabinet, niet eenvoudig in de wacht te slepen zijn. Er zal dus binnen de bestaande mogelijkheden ook herverkaveld moeten worden. De huidige minister heeft over dat probleem haar „nieuw voor oud”-theorie ten beste gegeven en wil de kunstwereld zelf de keuzen laten doen.

Nogal onverkwikkelijk: wie beleidsverantwoordelijkheid aanvaardt weet dat zulks het doen van keuzen inhoudt. Maar de minister roept op tot zelfverbranding van kunstenaars, waarbij zij het benzinestank aanreikt, tot broedermoord onder artiesten, waarbij zij op de eretribune toekijkt. Ze zou in plaats daarvan kunnen nadenken over alternatieve financieringsbronnen, want die zijn er. Er zou door CRM veel sterker druk moeten worden uitgeoefend op Justitie, om nu eindelijk eens voort te maken met de goede wettelijke regeling van leenrecht, reproductie en volgrecht. Uit die bronnen kan een geldstroom voortkomen die – bij individuele toedeling aan rechthebbenden – de noodzaak tot individuele subsidie vermindert en bij collectieve toedeling aan fondsen, meer armslag biedt zonder dat er een extra aanslag op de rijkskas voor gepleegd hoeft te worden. Er zou gedacht kunnen worden over een systeem van financiering in plaats van subsidiëring à fonds perdu. Alleen het filmproductiefonds kent nu een refundingsysteem, maar waarom zou bijv. een auteur die met een werkbeurs van rijksgeld een bestseller schrijft, het daarin door de samenleving geïnvesteerde bedrag niet met een klein aandeeltje in de winst terugstorten? Druppels op een hete plaat, maar elke geholpen individuele kunstenaar is er een. Door strakkere subsidievoorwaarden zouden de kunstbedrijven weer wat meer betrokken kunnen raken bij de zakelijke exploitatie van hun produkties, waardoor tegelijk de democratische spreiding daarvan bevorderd zou worden. Nu worden hoge aanloopkosten geamortiseerd door series van 30 voorstellingen. De uitkomsten zouden

*) Kunstenaars Organisatie van het Nederlands Verbond van Vakverenigingen; Vereniging van Nederlandse (gesubsidieerde) Toneelgezelschappen; Vereniging van Concert en Schouwburg Directies.

financieel heel wat acceptabeler zijn, wanneer er reeksen van 150 voorstellen gespeeld zouden worden. Daarvoor zal het vaak nodig zijn de peperdure prestige-aankledingen die maar in een paar schouwburgen kunnen „staan”, zoals dat heet, te vervangen door eenvoudiger reiscoups waarmee men weer wel de boer op kan. Auteurs, componisten en andere freelance medewerkers zijn in hun inkomen gediend met zulke langere series. Ze behoeven dan weer minder een beroep op de subsidiepot te doen: dat mes snijdt van meer kanten. Subsidievoorwaarden zouden ook betrekking kunnen hebben op het aandeel te spelen nederlands werk. Hoeveel subsidiegeld verdwijnt er nu in de vorm van auteursrechten naar het buitenland? Het veelgehoorde argument dat het buitenlandse repertoire kwalitatief beter is, kan misschien gepareerd worden met de opmerking dat de uitvoerenden in Londen en Parijs vaak ook beter zijn én dat onze individuele kunstenaars door dat gemakzuchtig snobisme ook niet de kans krijgen zich echt te ontwikkelen. Uiteraard is dit geen pleidooi voor artistiek isolationisme...

Het (weder)invoeren van zulke sturende subsidievoorwaarden stuit ongetwijfeld op veel weerstand, ik zei het al: de keel van het kunstestablishment staat bij voorbaat wijd open, getuige bijvoorbeeld de recente reacties uit de orkestwereld op de Orkestnota van de Federatie van Kunstenaarsverenigingen. Maar minister begint met de M van Moed. De minister heeft vorig jaar haar artothekenvoorstel al terug moeten nemen. De gedachte dat met rijks-geld verworven kunstwerken niet via de artotheken aan particulieren verkocht zouden mogen worden, was al te absurd. Er is geen betere methode om de kunstberg geslecht, de kunstwerken op functionele plaatsen en de geïnvesteerde gelden terug te krijgen, dan juist door ook tot verkoop aan liefhebbers particulieren met smalle beurzen over te gaan. Elke ware schilder zijn zijn werk liever ergens aan de wand, dan rottend in een vochtig pakhuis.

Verruiming van de radio en TV-budgetten, o.a. door regionale Ster-reclame toe te staan, mét de voorwaarde die extra ruimte aan eigen produkties te besteden, zou weer een groep kunstenaars aan eigen inkomen kunnen helpen en de druk op het subsidie-budget kunnen verminderen. Stimulering van de mogelijkheden die schuil gaan achter de vlag „sponsoring the arts” zou tot het beleid moeten behoren.

Daar zouden opdrachten uit kunnen voortvloeien en een opdrachtenbeleid is onder alle omstandigheden beter dan een bedelingsbeleid. In feite dient een kunstbeleid er permanent op gericht te zijn subsidie overbodig te maken en bij te springen als het niet anders kan, of wanneer overwegingen van andere aard (zoals sociale drempelverlaging) de zakelijke verhoudingen met reden scheeftrekken. In het kader van een opdrachtenbeleid zou het ook nog aanbeveling verdienen de zgn. 1% regeling van een verzoek tot een verplichting te maken en er beter op toe te zien dat er ook inderdaad kunstwerken (en geen artistieke speeltuigen uit de metaalwarenfabriek) voor aangeschaft worden. Met

name zou dat een zegen zijn voor onze beeldhouwers.

De televisie is van wonder tot gebruiksvoorwerp geworden. Men doet weer wat anders met z'n vrije middagen en avonden en vooral in de sfeer van de amateuristische kunstenbeoefening is dat te merken. Ik geloof daarom dat de minister doof moet blijven voor de roepstem van regionale orkesten die hogerop willen en de koorbegeleidingen willen afstoten. Juist daar ligt voor die orkesten een geweldige vormende taak. Maar de steun van lagere overheden aan de amateuristische kunstbeoefening wordt gefrustreerd door het fenomeen van de „koppelsubsidies”. Omdat het rijk bepaalde kunstinstellingen subsidieert, zijn provincie en gemeente gehouden dat in een zekere verhouding ook te doen. Daarmee gaat hun hele autonomie over hun eigen culturele budgetten in feite verloren (de d'66-gemeenteraadsfractie van Haarlem heeft daar onlangs n.a.v. een subsidie aan de toneelgroep Centrum terecht op gewezen). Er zou een einde moeten komen aan een politiek die, – niet alleen op het terrein van de kunsten-decentralisatie misbruikt als vlag om de bezuinigingslading te dekken: decentralisatie van taken, maar het geld blijft in Den Haag. Afschaffing van het koppelsubsidiesysteem verschaft helderheid én de mogelijkheid aan regionale en plaatselijke overheden om hun eigen culturele problemen autonoom op te lossen.

Tenslotte . . .

Ik laat het hier maar bij, al geeft dit artikel niet meer dan een aanzet en wat voorzetten. Alleen nog dit: in het Hollands Maandblad van januari jl. schrijft de PvdA-econoom Flip de Kam een heel lezenswaardig artikel onder de titel **Kunst in Nederland: ondersubsidiëring of overproductie?** Hij concludeert daarin: „dat het politici aan de moed en de overheid aan bestuurskracht ontbreekt om ten opzichte van het bestaande subsidiepatroon duidelijke prioriteiten te kiezen, wat nog in de hand wordt gewerkt doordat geen enkele politieke partij een duidelijk omschreven kunstbeleid heeft.”

Misschien kan het partijsecretariaat de moeite nemen aan Flip de Kam een exemplaar van de nota Kunst in de Samenleving, van de nieuwe druk van ons Beleidsprogramma, inclusief de kunstenparagraaf en van dit nummer van de Democraat te sturen? Een econoom die nadenkt over cultuurpolitiek kunnen we er in d'66 altijd bij gebruiken. ■

Oproep

Yvonne en Suzanne Bisschop doen een oproep aan alle deskundigen/geïnteresseerden, maar vooral vrouwen/mannen uit het veld om de parlementaire subgroep emancipatie te versterken.

Gelieve op te geven bij Carel van Sitteren, telefoon: 020-241492.

CRI STELLWEG

Een van de gelegenheden waarbij ik achter adem raak van verbazing is als me weer een kijkje gegund wordt in de gedachtenwereld van de Wetenschapper. Sacharov wordt verbannen en de media bejveren zich het stof van zijn geschiedenis als wetenschapper te blazen. Met 34 al een topgeleerde in de grote Unie van Sovjet Republieken. Een briljant fysicus, die op zo jeugdige leeftijd al en vrijwel in zijn eentje een van de kernproblemen heeft opgelost in de ontwikkeling van de waterstofbom. Toen hij daarmee klaar, een en ander prachtig gelukt, de proefbom goed en wel ontploft was in de buurt van Mongolië, toen werd ter ere daarvan een feestje gegeven. Topgeleerden en hoge militairen zaten aan. De jonge Sacharov, de hand nog stoffig van het exploderen, hief het glas en sprak de wens uit dat het zojuist beproefde kernwapen nimmer boven mensenhoofden tot ontploffing zou worden gebracht. De schat. M'n hartje, m'n hartje dan toch: hoe kom je d'r nou toch bij het een te doen en vervolgens het andere te wenssen? Sacharov werd, allicht, meteen tijdens het etentje nog over de neus gehakt. Een oude generaal hief het glas en zei dat het ontwikkelen van wapens het terrein van wetenschappers was, het gebruik ervan echter geenszins. Later heeft Sacharov dit voorval genoemd als het begin van het bewustwordingsproces waarin hij zich geleidelijk verwijderde van de heersende Sovjetideologie. Steeds meer kwam hij in verzet tegen de tomeloze ontwikkeling van kernwapens en telkens werd hem te verstaan gegeven dat hij zich niet met de mogelijke toepassing van zijn werk diende te bemoeien. Zo is dat. Splitsen en bek houwen.

De NRC kwam onlangs met een paginagroot interview. Professor doktor ingenieur Muyderman is, als je hem diep in zijn hart kijkt, een pacifist. Maar ja. Wetenschapper. En als zodanig werkzaam op het Nat Lab bij Philips. Hij ook zit er behoorlijk mee, met die strengeling van wetenschappelijke en militaire doelen. Dat Nederland, toch zo'n ethische lastpost binnen Navo-besprekingen evenzogoed toch een eervolle achtste plaats bezet op de wereldranglijst van wapenleveranciers dankzij Philips, dat zit hem in het geheel niet lekker. Hij probeerde al eens het rap-

port van de Nederlandse kerken waarin de rol die zijn werkgever en hijzelf spelen in de wapenhandel, in het Nat Lab op de agenda te krijgen. Maar nop. Wetenschappers, zegt hij, schamen zich wanneer ze aan wapens werken. Maar ze werken eraan, dus. De helft van alle wetenschappers stellen hun intellect in dienst van de perfectionering van oorlogsgeweld, zegt hij ook nog. Prof. Dr. Ir. lijkt een ontzettend aardig en goedwillend mens maar wat schieten we daar mee op? Intussen frunnikt hij verder aan god weet wat nou weer voor moois.

Nog een voorbeeld, de ruimte is beperkt, de keuze ruim, maar nog ééntje dan, van zo een verbazing wekkende Wetenschapper: de heer die tekende voor het werkstukje dat als Neutronenbom ons zo de boom injoeg. In een TV filmpje was hij te zien. Een aardig Amerikaans heer in tweedjasje. Kwam aarrijden in een aardig autootje. Twee aardige spaniels renden naar het hek om de tuin van de aardige bungalow: Het Baasje! Kwispen als gekken en zachtjes jammeren van gelukzaligheid: Ons Lieve Baasje, daar is hij! Uitstappen, hondjes aaien, deur door die in gezellig Amerikaans bungalow-binnenhuisje voert. Vraag: Meneer hoe kon u nou toch in godsnaam zoiets engs als die neutronenbom bedenken... Antwoord: Ik?! Maar meneer! Hoe komt u erbij! Ik heb me slechts beziggehouden met een wetenschappelijk project! Mijn medemens kwaad doen dat is het laatste wat ik zou willen!

Het is het laatste wat iedereen eigenlijk wil. Maar wie begint met het eerste te doen: te weigeren, hoe dan ook, van welke plaats dan ook, de hand te hebben in die troep die er enkel IS om Kwaad te Doen? ■

PORTRET VAN EEN PARTIJGANGER

DE DEMOCRAAT IN GESPREK MET DRS. H. JONGEDIJK LEVENSBESCHOUWING EN POLITIEK

door Stijn Verbeek

„Als je, zoals ik, kerkelijk meelevend bent, dan zit je regelmatig te piekeren over de betekenis en het bestaansrecht van confessionele partijen. Op een of andere manier voel je je verwant met mensen die lid zijn van zo'n partij of er op stemmen. Daarom let je ook extra kritisch op het

Harry Jongedijk,

- geboren te Leeuwarden op 25 februari 1931,
- verhuisde in de late dertiger jaren naar het Westen,
- doorliep de H.B.S. in Leiden en studeerde economie in Rotterdam,
- is getrouwd en heeft twee dochters van 18 en 16 en een zoon van 12 jaar,
- ging in 1956 naar de P.T.T. en werkte daar 24 jaar bij de centrale directie, waarvan de laatste vijf jaar als organisatieadviseur,
- is sinds 1 januari 1980 directeur van een Protestants-Christelijk verpleeghuis in Den Haag,
- is sinds de oprichting lid van D'66, na een actief lidmaatschap van de J.O.V.D.,
- was jarenlang lid van de sociaal-economische werkgroep en is nu lid van de werkgroep consumentenzaken,
- is lid van de Bondsraad van de Consumentenbond (die hij een lichtelijk naïeve club noemt),
- is gek op fietsen en lid van de E.N.F.B.,
- houdt van luisteren naar kamermuziek, eventueel nog tijdens een interview met de Democraat,
- vindt het erg jammer dat „Peperbek" niet meer bestaat.

gedrag van zo'n partij, alsof je telkens opnieuw bevestigd moet worden in de juistheid van de politieke opstelling die je zelf gekozen hebt. Ik heb nooit op een confessionele partij gestemd. Ik heb er zelfs altijd een zekere beduchtheid voor gehad.

Ik denk ook dat ik daarbij nog al afwijk van de gemiddelde democraat. Die ziet confessionele partijvorming niet alleen als een verwerpelijke, maar ook als een achterhaalde zaak. En in dat laatste vergist hij zich. D'66 heeft het verschijnsel van de confessionele partijvorming van het begin af sterk onderschat. In het enthousiasme van het eerste uur ging men er van uit: wij doorbreken dat even. Maar dát valt in kerkelijk Nederland niet mee. Daar zit een enorme socio-historische ontwikkeling

achter, die je niet maar eventjes opzij schuift, al is je alternatief nog zo redelijk."

Als ik Harry Jongedijk zo hoor praten, denk ik: daar heb je weer zo'n kerkelijke Nederlander in gewetensnood. En ik zeg hem dat ook.

„Dat valt best mee", zegt hij. „Ik lig er 's nachts heus niet wakker van. Ik ben zelfs geen voorstander van de ontwikkeling van een groep „levensbeschouwing en politiek" en zeker niet van werkgemeenschappen op levensbeschouwelijke grondslag binnen de partij. Waar ik wél voor ben is, dat er door individuele partijleden, of eventueel door groepen, wordt nagedacht over de betekenis en de achtergronden van confessionele partijvorming. Dat is veel beter dan die verschijnselen gewoon te negeren.

Rechts christelijk blok

Ik heb het idee dat politiek bedrijven vaak een oppervlakkige bezigheid is. Maar als je confessionele politiek wilt bestrijden, dan zul je toch moeten weten wat de drijfveren daarachter zijn. Van uit welke beginselen handelen die mensen? Naar mijn idee wordt daar binnen onze partij weinig over nagedacht.

En dan hebben we het alleen nog maar over Nederland. Maar kijk eens naar Europa. Wat een enorm groot rechts blok daar politiek bedrijft onder het vaandel van het christendom. In Duitsland de CDU/CSU. In Italië de Democrazia Christiana. En straks komen daar Spanje, Portugal en Griekenland nog bij. En als wij ons dan in eigen land al afvragen of wat het CDA hier af en toe presteert nog iets te maken heeft met wat wij „christelijke noties" plegen te noemen, dan houd ik mijn hart vast als ik denk aan het kapitalistische gedrag van een rechts christelijk Europees blok. Je zou eerder veronderstellen dat ons CDA nog verder naar rechts opschuift, dan dat de Europese Christenen zich solidair gaan opstellen met de armen uit de bergrede."

Harry Jongedijk stookt een vuurtje

Wat jou steekt is eigenlijk niet zo zeer dat die partijen bestaan, als wel het feit dat ze zich christelijk noemen?

„Ja en dan vooral de exclusiviteit die ze daarbij claimen. Het gaat in feite om oude emancipatorische bewegingen die zichzelf min of meer hebben overleefd.

In allerlei situaties waarin levensbeschouwendheid vroeger een rol speelde is die nu naar het tweede of derde plan geschoven. Dikwijls is zelfs het etiket of de naam, waaruit de confessionele opstelling sprak, vervangen. Ongeveer vanaf het moment

Kaas van het mes of kaas uit het vuistje?

waarop de Vrije Universiteit in Amsterdam en de Katholieke Universiteit in Nijmegen volledig gesubsidieerd werden, is de discussie over de identiteit van de beide instituten in alle hevigheid aan de gang. En niet alleen in het onderwijs, ook in de gezondheidszorg, in de sport, de recreatie, het jeugd- en bejaardenwerk, het sociaal

De top in Rome is zeer behoudend en onbewogen, terwijl er aan de basis duidelijk oog is voor de grote maatschappelijke problemen. Genève daarentegen haalt aan de top dingen uit waarbij de conservatieve basis de wenkbrouwen fronst. De wereldraad is een denk-top, terwijl Rome echt een macht-top is.

werk in het algemeen en in de standsorganisaties is hevig gedeconfessionaliseerd, zowel aan de basis als in de top. Alleen de politieke partijen behouden hun in de vorige eeuw betrokken stellingen. En die continuïteit zit alleen nog maar in de macht van hun aantal en de belangen die zij vertegenwoordigen, veel meer dan in hun retorisch geformuleerde uitgangspunten.”

Ik begrijp eigenlijk niet waarom je je daar

zo druk over maakt.

„Veel kerkelijke mensen in niet-confessionele partijen vinden dat de kerk in de monopolisering van christelijke politiek door de confessionele partijen nogal misbruikt wordt. Het is natuurlijk niet zo dat CDA, GPV en SGP het alleenvertoningsrecht van christelijke politiek zouden hebben, maar het wordt dikwijls wél zo verkocht. Tegenwoordig worden de „beminde gelovigen” daarbij niet meer aangesproken onder het dreigement met hel en verdoemenis, maar nog wel steeds met een

Als je de consequenties uit het evangelie wilt trekken kun je beter in een linkse partij zitten.

beroep op onderlinge solidariteit. Als je bij onze kerk hoort, dan hoor je ook bij onze politieke partij. Dat is heel geraffineerd. De binding van de mensen onderling in gemeente of parochie is namelijk veel sterker dan de affiniteit van het kiezersvolk met het politiek program van een partij. Die saamhorigheid wordt op alle mogelijke manieren gevoed: afzetten tegen vermeende of gefantaseerde gemeenschappelijke vijanden – socialisten, communisten, mensen die het niet zo nauw nemen, andersdenkenden – is daarbij een machtig wapen.”

Zo redenerend zou je kunnen stellen dat de kern van de confessionele partijen bestaat uit mensen die in de loop der jaren geen redenen zagen om zich uit anderen hoofde politiek te organiseren?

„Juist. Mensen die gebleven zijn waar ze zaten of zich bekend hebben tot de politieke partij van hun vaders. Mensen ook die redelijk tevreden zijn met het bestaan zoals ze dat nu kennen en dat ook graag zo willen houden. Daarbij heeft een verschuiving plaats gehad van christelijke impulsen uit een tijd van onderdrukking en een streven naar bevrijding daarvan, naar burgerlijke impulsen in een liberale tijd en een streven naar behoud van verworvenheden.

Behoudend, hiërarchisch

Dat de collectiviteit een heel belangrijke rol speelt binnen de confessionele partijvorming hebben we een paar maanden geleden weer gezien met de dissidenten in het kamerdebat over de kernbepaling. Als het er op aan komt worden de dolende broeders teruggefloten op de titel van solidariteit met elkaar. Met het onderwerp van de gedachtenwisseling heeft het niets meer te maken. Ze worden niet overtuigd van de onjuistheid van door hen eerder ingenomen standpunten, neen, de kudde moet hoe dan ook bij elkaar blijven.”

Eigenlijk is zoiets erg ondemocratisch?

„Dat is het ook. En er wordt in die kringen ook heel hiërarchisch gedacht. Met de Duynstees en de Van der Grintens als cynische goeroes achter de schermen.

De individuele autonome mens is in zo'n club een gevaarlijk verschijnsel. Er wordt

ook niet gesproken over mensen. Bijna altijd gaat het over de mensheid, op dezelfde manier waarop er gedacht en geschreven wordt over hét geloof, dé waarheid, dé kerk, hét leven, alsof dat op zichzelf staande grootheden zouden zijn en geen zaken die zich manifesteren in levende mensen. Neen, de autonome mens is nooit getolereerd, noch op het terrein van de wetenschap, noch op dat van de politiek. De perverse zit voor mij in het feit dat dezelfde individu wél exclusief de kerk tot zijn bezit mag verklaren. Hij heeft het christendom op zak en kan dat als het zo te pas komt te voorschijn halen en weer verstopten.”

Het is wel duidelijk dat je dat steekt. Toch begrijp ik het niet helemaal, ze nemen jou toch je christendom niet af?

„Neen, maar ik zou meer christenen duidelijk willen maken dat ze voor christelijke politiek niet bij het CDA moeten zijn. Steenkamp zegt: wij hebben een verzoevende functie tussen VVD en PvdA. Maar hij bedoelt: wij polariseren vanuit macht en bezit en houden onze zwiigende kudde in het midden aan het grazen.

Zo heeft het georganiseerde christendom zich altijd trachten te vereenzelvigen met de grote stromingen. Met het feodalisme evengoed als met het burgerlijk kapitalisme. Aansluiten bij de bestaande machten, zoals ze dat nu in Polen en misschien wel in heel Oost-Europa ook weer schijnen te doen.”

Maar wat wil je dan?

„Ik wil alleen maar de vanzelfsprekend-

Er zijn mensen die denken dat de progressieve christenen in de A.R. zitten. Volgens mij zitten die al jaren aan de andere kant.

heid waarmee dat allemaal geaccepteerd wordt aan de kaak stellen. Zelf ben ik opgegroeid in een onkerkelijk liberaal gezin. Pas na mijn twintigste ben ik lidmaat van de Hervormde Kerk geworden. Maar ik heb het nooit nodig gevonden me met confessionele politiek in te laten. En ik wil de schijn wegnemen dat levend christendom alleen mogelijk zou zijn onder de paraplu van wat wij de christelijke partijen noemen. Het tegendeel is bijna waar. Daar wordt in onze partij te weinig over gedacht en gesproken. En nogmaals, dat hoeft niet met werkgroepen, liever niet, maar ik denk toch dat het goed is dit geluid van tijd tot tijd naar buiten te laten horen. Vanwege die vanzelfsprekendheid, begrijp je?”

Ik zal een exemplaar van de Democraat aan het partijbureau van het CDA sturen.

■

ZIMBABWE- WAAR NAAR TOE?

door Bart Dijkstra
medewerker Cebemo

Een belangrijk resultaat van de verkiezingen in Zimbabwe zal zijn dat Engeland in de Verenigde Naties geen lastige vragen meer zal krijgen hoe zij het probleem Rhodesië denkt op te lossen en dat de Organisatie van Afrikaanse Eenheid Engeland niet meer kan beschuldigen van een volstrekt inadequaat optreden tegen het illegale Salisbury regiem.

Dit vertelde o.m. prof. Barbers van de Britse open universiteit zijn luisteraars van de BBC (23 februari jl.) in zijn analyse over de verkiezingen in Zimbabwe. Dit typeert wel de gevoelens die in Engeland leven t.a.v. de kwestie Rhodesië: goddank dat wij er van af komen! De wijze waarop dit in zijn werk gaat speelt voor de Engelsen een ondergeschikte rol, wat te constateren valt aan de toestand in Zimbabwe vlak voor de verkiezingen, waarvoor Engeland formeel de verantwoordelijkheid draagt. Enkele voorbeelden:

– in het oosten, het dichtstbevolkte deel van Zimbabwe, zijn de hulptroepen van bisschop Muzorewa de gebieden binnengetrokken die de ZANU-guerrilla's hadden verlaten om zich in de verzamelkampen te melden. De hulptroepen intimideren de bevolking tot het bijwonen van verkiezingsbijeenkomsten van de partij van Muzorewa (UANC).

– de Britse gouverneur, Lord Soames, die voor zijn informatie over de toestand in het land grotendeels afhankelijk is van het Rhodesisch bestuursapparaat dat zich al 15 jaar verzet heeft tegen iedere vorm van zwarte medezeggenschap, werkt actief de leiders van de (volgens prognoses) grootste partijen tegen. Vooral Mugabe wordt op alle mogelijke wijzen gehinderd; pas 14 dagen voor de verkiezingen had het kantoor van waaruit hij de verkiezingen leidde een telefoonaansluiting (één lijn) maar tegelijkertijd dreigde de (blanke) gemeenteraad van Salisbury het hoofdkwartier van ZANU te ontruimen. Bovendien werkt de toegezegde Britse bescherming voor de zwarte meerderheidsleiders zo slecht dat Mugabe uit vrees voor aanslagen, niet meer in het openbaar kan spreken.

– de vluchtelingen die vanuit Zambia en Mozambique terugkeren, worden door het Rhodesische overheidsapparaat in de opvangkampen, die mede zijn ingericht door de vluchtelingenorganisaties van de VN, op alle mogelijke wijzen tegengewerkt met als resultaat dat er maar kleine aantallen per dag voor de komende verkiezingen geregistreerd worden. Van de 150.000 vluchtelingen in Mozambique (w.o. ca. 70.000 niet stemgerechtigde kinderen) zullen door deze tegenwerking slechts 30-40.000 kunnen terugkeren wat de ZANU zeker 50.000 stemmen gaat kosten.

– onder de noodtoestandswetgeving, een drakonische wet uit de nadagen van het verslagen Smith regiem, die Lord Soames meende te moeten handhaven, worden nog ettelijke duizenden mensen gevangen gehouden en worden nog dagelijks arresta-

TE GAST

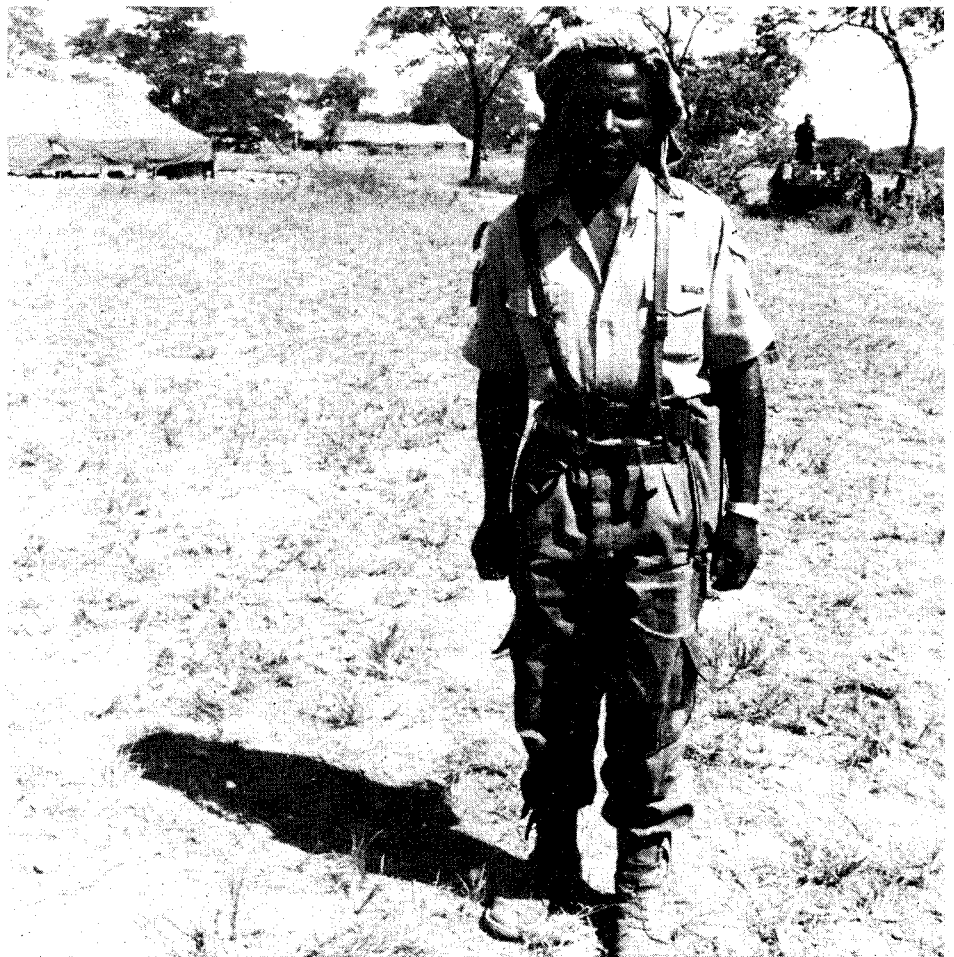
ties verricht, opvallend veel onder de aanhangers en kaderleden van de ZANU.

Deze omstandigheden worden bevestigd door zuster Vanwesenbeeck van de Katholieke medefinancieringsorganisatie CEBEMO, die onlangs twee weken in Zimbabwe was. Zij kent de lokale situatie zeer goed daar zij ruim 15 jaar in Zimbabwe werkzaam was, waarvan de laatste vijf jaar (tot 1979) als hoofd van de regionaal sterk gedecentraliseerde ontwikkelingscommissie van de Katholieke kerk.

Door haar jarenlange verbondenheid met het lot van de zwarte Afrikanen, door haar werk op humanitair- en ontwikkelingsniveau in Zimbabwe, is zij een van de zeer weinige Nederlanders die goed is inge-

voerd in de lokale situatie. Volgens haar heeft de ZANU-partij van Mugabe de grootste aanhang onder de zwarte bevolking en zal deze partij een grote overwinning behalen. De ZANU heeft bij vele Nederlanders een verkeerd beeld, wat veroorzaakt is door de verkeerde voorlichting die het Salisbury regiem jarenlang willens en wetens over de ZANU heeft gegeven en die voor een belangrijk deel zonder nadere nuancering in de Nederlandse pers is overgenomen. De ZANU streeft wel de opbouw van een socialistische samenleving na, maar wil niet een communistische samenleving volgens het oostblok-model. Mugabe's opvallend gematigde uitslatingen van de laatste tijd zijn daarom meer een voortvloeijsel van zijn politieke visie dan een cynisch pragmatisme waarvan sommige commentatoren hem beschuldigen.

De grote problemen van Zimbabwe zullen komen na de verkiezingsuitslag, waarvan bijna vaststaat dat geen partij de absolute meerderheid zal behalen in het parlement. Hoewel de verwachtingen zijn dat ZANU ca 50% van de zwarte stemmen zal behalen zullen zij maar ca. 40 van de 100 zetels in het parlement krijgen, 20% van de zetels is immers gereserveerd voor de blanken. Zou door een ongelukkige speling van het noodlot de ZANU via een coalitie van de partijen van Nkomo, Muzorewa en de blanken niet kunnen regeren, dan is het voor Mugabe een schier onmogelijke taak zijn guerrilla's te overtuigen dat hun partij niet mee-regeert omdat men zich heeft onderworpen aan de regels van de democratie. ■

66 CONGRES- DEMOCRAAT

UITNODIGING

Voor het tweede deelcongres ter voorbereiding van de 26ste algemene ledenvergadering van D'66, dat gehouden wordt op zaterdag 15 maart 1980 in de Hanzehof te ZUTPHEN.

Toegangsprijs

Evenals in vorige jaren heeft het HB bij de opstelling van de begroting 1980 het standpunt ingenomen, dat congressen kostendekkend moeten zijn en niet uit algemene partijmiddelen moeten worden gefinancierd. Dit geldt dus ook voor de nu te organiseren deelcongressen.

In verband hiermee heeft het hoofdbestuur besloten de toegangsprijs voor een deelcongres op f 10,- per persoon te bepalen. Wij beseffen, dat deze toegangsgelden, vermeerderd met reis- en verblijfkosten, voor sommige leden een drempel voor congresbezoeken kunnen vormen. De huidige financiële situatie van de

partij biedt momenteel echter geen mogelijkheid om een lagere toegangsprijs te hebben en het hieruit voortvloeiende exploitatietekort te aanvaarden. Aan de hand van de n-aalculatie van de voorcongressen zal wel getracht worden de toegangsprijs voor het voorjaarscongres 1980 zo laag mogelijk te houden.

Stemrecht

Op Algemene Ledenvergaderingen van D'66 en dus ook op de voorbereidende deelcongressen hebben alle leden van D'66 het recht hun stem uit te brengen, wanneer zij tenminste aan hun contributieverplichtingen hebben voldaan. Volgens artikel 4.1 van het Huishoudelijk Reglement dient de contributie voldaan te zijn op 1 april van het lopende jaar. Op de beide deelcongressen hebben diensgevolge leden, die hun contributie 1979 en/of 1980 hebben voldaan, stemrecht.

Alleen op vertoon van lidmaatschapskaart 1979 of 1980 of betaalbewijs voor 1979 en/of 1980 wordt een stemkaart uitgereikt. ■

AGENDA 2e DEELCONGRES ZUTPHEN

Congresstuk VC 2-1

- 10.30 uur: 1. Opening door het Hoofdbestuur en voorstellen van de congresleiding.
2. Benoeming van notulen en stemcommissie en goedkeuring deelcongres-reglement (VC2-6)
10.35 uur: 3. Landelijke organisatie (VC2-2)
11.15 uur: 4. Energie - wijziging Beleidsprogram (VC2-3)
13.00 uur: LUNCH
14.00 uur: 5. Media/Omroep - wijziging Beleidsprogram (VC2-4)
15.15 uur: 6. Algemene politieke moties (restant najaarscongres 1979- VC2-5)
16.30 uur: 7. Sluiting.

Kandidaten dagelijks-bestuur gevraagd

Hoewel het najaarscongres 1979 alle besturen en commissies heeft aangevuld zal het voorjaarscongres 1980 toch weer een nieuw lid van het Dagelijks Bestuur moeten kiezen. Frank Baas, die sinds het voorjaarscongres 1979 de functie van secretaris-organisatie vervult, treedt eind maart af, omdat hij deel gaat uitmaken van de Provinciale Staten-fractie in Noord-Holland.

De secretaris-organisatie is belast met nagenoeg alle organisatorische

taken, die verband houden met het functioneren van het landelijk secretariaat en fungeert ook als de „werkgever” voor de medewerkers. Betrokkene moet voor deze functie regelmatig op het secretariaat zijn en bij voorkeur ervaring in een soortgelijke functie hebben. Nadere informatie over de inhoud en omvang van de functie kan worden ingewonnen bij Frank Baas of de vice-voorzitter organisatie Frans Rogier.

Kandidaatstelling dient te geschieden door middel van een ingevulde en ondertekende vragenlijst, die op telefonisch verzoek door het landelijk secretariaat wordt toegezonden. De kandidaatstelling sluit op donderdag 20 maart 1980 om 17.00 uur. ■

CONCEPT-CONGRESAGENDA

voor de 26e ALGEMENE LEDENVERGADERING van de Politieke Partij Democraten '66 op 25 en 26 april 1980 in het concertgebouw De Vereniging te Nijmegen.

Congresstuk ECD-1

Vrijdag 25 april 1980

- 20.00 uur: 1. OPENING door partijvoorzitter en VOORSTELLEN congresleiding
2. BENOEMING notulen- en stemcommissie
3. TOELICHTING op de stemprocedure
20.10 uur: 4. FINANCIËN
a. Financieel jaarverslag 1979
b. Verslag Financiële Commissie
c. Contributie- en regiobijdrageregeling 1981
20.45 uur: 5. ALGEMENE POLITIEKE MOTIES (najaarscongres 1979)
21.05 uur: 6. WIJZIGING Huishoudelijk Reglement met betrekking tot:
a. Politiek Programma
b. Interne kandidaatstelling
c. Verenigbaarheid van functies
21.35 uur: 7. BELEIDSPROGRAM - Energie
22.35 uur: 8. SCHORSING van de vergadering.

Zaterdag 26 april 1980

- 10.15 uur: 9. HEROPENING van de vergadering
10. TOELICHTING op de stemprocedure
10.25 uur: 11. LANDELIJKE ORGANISATIE
11.05 uur: 12. WIJZIGING Huishoudelijk Reglement met betrekking tot:
a. Regio's, subregio's en afdelingen
b. Overige wijzigingen.
11.30 uur: 13. PRESENTATIE Kandidaten voor het Dagelijks Bestuur en voor lijsttrekker EK-verkiezingen
OPENING STEMBUSSEN
11.45 uur: 14. BELEIDSPROGRAM - Volksgezondheid
12.45 uur: 15. TOESPRAAK partijvoorzitter
13.15 uur: LUNCH
13.30 uur: SLUITING STEMBUSSEN
14.15 uur: 16. AKTUELE Politieke Moties.
14.45 uur: 17. TOESPRAAK fractievoorzitter Tweede Kamer
15.15 uur: 18. BELEIDSPROGRAM - Media/Omroep
16.15 uur: 19. UITSLAG STEMMINGEN
16.30 uur: 20. Sluiting door de partijvoorzitter

Agendapunt 2 Deelcongres- reglement

Congresstuk VC 2-6

Toelichting

Tot op heden kent D'66 slechts ALV's, in de wandelgangen congressen genaamd, die een besluitvormende bevoegdheid hebben. De Statuten en het Huishoudelijk Reglement geven vrij nauwkeurig de voorwaarden aan, waaraan een ALV is gebonden en welke bevoegdheden een ALV bezit. De gang van zaken tijdens een congres kan nader worden geregeld in een door het Hoofdbestuur vast te stellen congresreglement.

De enige mogelijkheid die het momenteel geldende Huishoudelijk Reglement biedt om de plenaire discussie over agendapunten te beperken, is een splitsing van de ALV in secties (art. 15, lid 2). Gezien de overbelaste congresagenda en de noodzaak om een verantwoorde besluitvorming te verzekeren, heeft het Hoofdbestuur besloten bij wijze van experiment deelcongressen te organiseren, waarop een aantal belangrijke onderwerpen in eerste termijn worden behandeld.

De doelstelling en de status van een dergelijk deelcongres en een sectievergadering zijn naar de mening van het Hoofdbestuur gelijk. Dientengevolge kunnen hierbij dezelfde regels worden gehanteerd. Teneinde geen misverstand hierover te laten bestaan stelt het Hoofdbestuur voor het onderstaande (deel)congresreglement te aanvaarden.

Art. 1. Het op 15 maart 1980 in Zutphen te houden deelcongres is gelijk gesteld met een sectievergadering van de ALV, zoals bedoeld in art. 15 lid 2 van het Huishoudelijk Reglement.

Art. 2. Alleen de voorstellen, moties en amendementen, zoals gepubliceerd in Democraat nr. 3/80 en het uitgegeven congresboek kunnen op dit deelcongres worden behandeld.

Art. 3. De indieningstermijn voor moties en amendementen m.b.t. de gepubliceerde agendapunten sluit op donderdag 13 maart 1980 om 12.00 uur.

Art. 4. Alleen de voorstellen, moties en amendementen die 25% of meer van de stemmen verkrijgen worden op het voorjaarscongres van 25 en 20 april 1980 aan de orde gesteld.

Art. 5. Op de aldus behandelde en doorverwezen voorstellen, moties en amendementen kunnen geen nieuwe amendementen meer worden ingediend, met dien verstande dat de Rapportage- en de Programmacommissie hun in art. 14 lid 3 vermelde recht op amendement behouden tot uiterlijk donderdag 17 april 1980 om 12.00 uur.

Art. 6. De wijze en volgorde van de

behandeling van de bij ieder agendapunt behorende voorstellen, moties en amendementen worden bepaald door de congresleiding, met dien verstande dat zowel de indieners als het Hoofdbestuur en/of een lid van de 2e kamerfractie in de gelegenheid worden gesteld een toelichting te verstrekken.

Agendapunt 3 Landelijke organisatie

Congresstuk VC 2-2

A. Inleiding

Op het najaarscongres 1979 werden de voorstellen van de Adviescommissie landelijke organisatie, zoals gepubliceerd in Democraat 7/79 als congresstuk ECD 3, op enkele punten vrij ingrijpend geamendeerd. In verband hiermede werd besloten deze voorstellen te herzien en opnieuw te behandelen op het voorjaarscongres 1980. De wijzigingen hadden voornamelijk betrekking op de volgende drie onderwerpen:

- a. regio's en subregio's
- b. buitenlandse afdelingen
- c. positie steunfractie

B.

De adviescommissie landelijke organisatie heeft getracht de door de ALV aangenomen moties en amendementen, zowel naar de letter als naar de geest zo goed mogelijk te interpreteren. Met name m.b.t. de positie van de regio's en subregio's was het niet eenvoudig een praktische oplossing te vinden, die, zoals in de inleiding van de voorstellen is verwoord, een evenwicht vormt tussen de eenheid bevorderende regels en voldoende vrijheid van handelen. Bij het formuleren van de positie van regio's en subregio's, dienen de uitgangspunten te worden gehandhaafd. Deze uitgangspunten, die op het najaarscongres werden geamendeerd, zijn door de commissie opnieuw geredigeerd.

C. Regio's en subregio's.

De adviescommissie stelt voor de uitgangspunten 2 en 3 de onderstaande tekst voor:

2. Primair is het zorgdragen voor vertegenwoordigingen in openbare bestuurlijke organen en het streven naar een kwalitatief hoge inbreng van deze vertegenwoordigingen. Een overzichtelijke bestuurlijke ordening binnen de partij moet de verkiezing en ondersteuning van vertegenwoordigende lichamen democratisch, doelmatig en soepel laten verlopen.

Op ieder niveau, waar sprake is van al of niet rechtstreeks gekozen vertegenwoordigingen in openbare bestuurlijke organen dienen binnen de partij-organisatie op overeenkomstig niveau ledenvergaderingen en door

hen gekozen bestuurlijke partijorganen te kunnen functioneren.

3. De bestuurlijke indeling van ons land in drie rechtstreeks gekozen bestuurlijke organen (Staten-Generaal, Provinciale Staten, Gemeenteraden) blijft in principe uitgangspunt voor de organisatie-structuur van de partij (land, regio, afdeling).

Daar waar andere al of niet rechtstreeks gekozen organen in het bestuur bestaan of worden ingesteld, kan de partij-organisatie hieraan worden aangepast.

De aanpassingen mogen echter in geen geval tot gevolg hebben, dat binnen de partij-organisatie meer dan de volgende drie niveau's (bestuurslagen) ontstaan:

- a. het basisniveau, bestaande uit afdelingen, die een of meer gemeenten omvatten
- b. het niveau bestaande uit een ongedeelde regiostructuur of een federatieve regiostructuur, samengesteld uit subregio's
- c. het landelijk niveau, dat tevens een overkoepelende functie heeft.

D.

Bij de uitwerking van de organisatie-structuur in hoofdlijnen wordt voorgesteld een nieuw punt 1 en een nieuw punt 6 op te nemen.

De bestaande punten 1 t/m 4 worden hernoemd tot 2 t/m 5 en aangepast aan de nieuwe punten 1 en 6. De oude punten 5 en 6 vervallen. Onderstaand is het voorstel voor de nieuwe punten 1 en 6 weergegeven:

1. Onderscheid in niveau's binnen de partijorganisatie.

Binnen de partijorganisatie worden de volgende niveau's en de volgende organen onderscheiden:

- a. landelijk:
 1. fractie Europees Parlement
 2. fractie Tweede Kamer
 3. fractie Eerste Kamer
 4. Algemene Ledenvergadering (ALV)
 5. Adviesraad
 6. Hoofdbestuur (HB) (incl. Dage-lijks Bestuur)
- b. midden:
 1. fractie Provinciale Staten
 2. fracties openbare lichamen/gewestraden
 3. Algemene Regiovergadering (ARV)
 4. Algemene Subregiovergadering (ASV)
 5. Regiobestuur (RB)
 6. Subregiobesturen (SB)
- c. basis:
 1. fractie gemeenteraad
 2. Algemene Afdelingsvergadering (AAV)
 3. Afdelingsbestuur (AB)

6. **Organisatie op het middenniveau (regio).** Op dit niveau kunnen afhankelijk van de behoefte in de betreffende regio en de aanwezigheid van openbare lichamen of gewestraden

twee soorten structuren worden gevormd. Over de keuze tussen deze structuren beslist de Algemene Regio Vergadering. Deze mogelijkheden kunnen als volgt worden omschreven:

a. **Ongedeelde regiostructuur.** De regio wordt niet gesplitst in subregio's en kent op dit niveau alleen de Algemene Regiovergadering. De voorzitter, secretaris, penningmeester en overige leden van het RB, het regiohoofdbestuurslid en het plv. regiohoofdbestuurslid worden rechtstreeks door de ARV in functie gekozen.

b. **Federatieve regiostructuur.** De regio wordt gevormd door twee, drie of vier subregio's, waarvan de grenzen samenvallen met eventueel bestaande openbare lichamen of gewesten. Binnen de regio is de ARV het hoogste orgaan, dat minimaal eenmaal per jaar bijeenkomt. De leden woonachtig in een subregio vormen een Algemene Subregiovergadering (ASV), die het subregiobestuur (SB) rechtstreeks verkiest. Van ieder SB maakt een lid tevens deel uit van het regiobestuur. De voorzitter, secretaris en penningmeester van het RB, het regiohoofdbestuurslid en het plv. regiohoofdbestuurslid worden rechtstreeks door de ARV in functie gekozen.

Binnen de regio en subregio's kunnen door de ARV of de ASV's vormen van overleg worden gecreëerd, die aansluiten op de bij de leden bestaande behoeften. Deze kunnen b.v. bestaan uit:

- provinciale of gewestelijke adviesraden
 - overleg van staten-, gewest- en raadsleden
 - overleg van regio-, subregio- en afdelingsbestuurders.
- Deze overlegvormen kunnen geen formele taken of bevoegdheden van de ARV's, c.q. ASV's of RB's c.q. SB's overnemen indien deze taken reglementair aan deze ledenvergaderingen of besturen zijn toegekend. Taak, samenstelling en werkwijze van deze overlegorganen worden schriftelijk door de ARV c.q. ASV vastgelegd.

E.

In bovengenoemde voorstellen blijft in beide gevallen de regio verantwoordelijk voor:

- a. de ondersteuning van de Provinciale Staten-fractie (incl. opstellen verkiezingsprogramma, kandidaatstelling en verkiezingscampagne)
- b. vertegenwoordiging in het hoofdbestuur
- c. verkiezing van leden van de Adviesraad
- d. financiële bijdrage vanaf het landelijk niveau.

Indien een federatieve regiostructuur geldt, maken zowel het RB als

de SB's deel uit van het landelijk communicatienetwerk, tenzij dit in bepaalde gevallen uit financiële overwegingen onaanvaardbaar is. Dit is het geval met de ledenlijsten, die slechts in twee-voud ter beschikking en dus alleen kosteloos aan ofwel RB en AB's ofwel SB's en AB's kunnen worden verstrekt.

F. Buitenlandse afdelingen.

De adviescommissie stelt voor om in de organisatiestructuur van D'66 concentraties van buitenlandse leden de mogelijkheid te bieden een buitenlandse afdeling te vormen. Buitenlandse afdelingen zullen echter zeer moeilijk in een regio of subregio kunnen worden ingedeeld en hebben dientengevolge geen vertegenwoordiging in de Adviesraad. Ook rechtstreekse vertegenwoordiging in het HB is vooral op praktische gronden niet gewenst. Een financiële bijdrage op grond van het ledental verhoogd met een drempelbedrag moet echter wel geschieden. Deze afdelingen worden ook opgenomen in het landelijk communicatienetwerk, terwijl de secretarissen-buitenland van het HB de contacten met de buitenlandse afdelingen onderhoudt. In de tekst van het voorstel wordt voorgesteld de punten 8 en 9 te hernoemen tot 9 en 10 en een nieuw punt 8 over buitenlandse afdelingen op te nemen:

8. **Buitenlandse afdelingen.** Concentraties van in het buitenland wonende leden kunnen in overleg met het hoofdbestuur een buitenlandse afdeling oprichten. Deze afdelingen maken geen deel uit van een regio of subregio doch kunnen wel aansluiting zoeken bij een (sub)regio. Zij zijn echter niet rechtstreeks vertegenwoordigd in de Adviesraad en het Hoofdbestuur. Zij maken wel deel uit van het landelijke communicatienetwerk en worden als zodanig gelijkgesteld met regiobesturen. De secretaris-buitenland van het hoofdbestuur onderhoudt de contacten met deze afdelingen. Buitenlandse afdelingen ontvangen een rechtstreekse financiële bijdrage van het hoofdbestuur. Voor het overige zijn buitenlandse afdelingen gelijk gesteld aan binnenlandse afdelingen.

G. Positie steunfracties.

De adviescommissie is van mening, dat de tekst van punt 7 van het oorspronkelijke voorstel nader moet worden gepreciseerd. Hierbij dient onderscheid gemaakt te worden tussen het organiseren van een steunfractie (taak, samenstelling en werkwijze) en hun ondersteunende activiteiten. De ondersteuning mag niet onttaarden in zelfstandig politiek optreden in de ledenvergadering en zeker niet naar buiten. Dientengevolge wordt voorgesteld de tekst van punt 7 als volgt te wijzigen:

7. **Ondersteuning van fracties in**

vertegenwoordigende lichamen.

De fracties in vertegenwoordigende lichamen op provinciaal, gewestelijk en gemeentelijk niveau kunnen, indien dit wenselijk wordt geacht, voor de ondersteuning van hun politieke taak de ARV, ASV of AAV verzorgen een steunfractie in te stellen. De taak, wijze van samenstelling en werkwijze wordt door de ARV, ASV of AAV schriftelijk vastgelegd nadat de fractie is gehoord.

De steunfractie wordt in principe samengesteld uit de niet verkozen kandidaten van de betreffende verkiezingslijst, die voor directe opvolging in aanmerking komen.

De fractie heeft het recht een voordracht in te dienen.

Het is onmogelijk dat de steunfracties in de plaats treden van ARV's, ASV's e.q. AAV's. Zij worden enkel gezien als ondersteuning van de fracties en dragen nimmer politieke verantwoordelijkheid, daar deze is voorbehouden aan de fracties.

Agendapunt 6

Algemene Politieke Moties

Congresstuk VC 2-5

nr. 60

MOTIE

Indieners: P. Scheele e.a.

Woordvoerder: P. Scheele.

Onderwerp: progressief overleg.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen te Utrecht op 26 en 27 oktober 1979,

kennis genomen hebbend van de informele contacten tussen politici van PvdA, VVD en D'66, overwegende

dat de mogelijkheid van toekomstige regeringssamenwerking tussen genoemde partijen, waarbij de onvermijdelijkheid van regeringsdeelname van het CDA vervalt, in principe als een positieve ontwikkeling in de politieke partijverhoudingen moet worden beoordeeld,

is van oordeel dat een verder geïnstitutionaliseerd onderzoek naar de mogelijkheden van toekomstige samenwerking tussen de drie partijen wenselijk is,

draagt het Hoofdbestuur op de mogelijkheid te onderzoeken de genoemde contacten te formaliseren, in die zin dat zij uitgebouwd worden tot een gesprek onder verantwoordelijkheid van de hoofdbesturen, eventueel met inschakeling van de wetenschappelijke bureaus van de drie partijen, ter bestudering van de overeenkomsten en verschillen in de partijprogramma's en een evaluatie daarvan ten aanzien van de mogelijkheid van toekomstige samenwerking,

draagt het Hoofdbestuur op om op de volgende ALV, 25 en 26 april 1980 te Nijmegen, te rapporteren over de uitvoering van genoemde opdracht en gaat over tot de orde van

de dag.

Toelichting:

Een uitwisselbaarheid van de vier grote partijen in regeringscoalities zou een vruchtbare doorbraak betekenen in de Nederlandse partijverhoudingen. Het zou een „bevrijding” betekenen van het „onmisbare” CDA. Het initiatief van enkele politici uit PvdA, VVD en D'66 is te waardevol om een zuiver particulier gesprek te blijven. Op zijn minst kan onder de verantwoordelijkheid van de hoofdbesturen bestudeerd worden in welke mate de huidige tegenstellingen tussen bovengenoemde partijen programmatisch gefundeerd zijn en of zij, los van persoonlijke en historische emoties, op langere termijn te overbruggen zijn en onder welke voorwaarden. Een afstandelijke analyse, bijvoorbeeld van een commissie uit de drie wetenschappelijke bureaus van de partijen, zou daarbij veel kunnen verduidelijken.

MOTIE

Indieners: J. Bijl e.a.

Woordvoerder: J. Bijl.

Onderwerp: progressief overleg.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen te Utrecht op 26 en 27 oktober 1979,

kennis genomen hebbend van het standpunt van het Hoofdbestuur inzake het bewaren van de eigen identiteit om het om die reden niet deelnemen in een samenwerkingsverband met PvdA, PPR en PSP,

overwegende dat de politieke idealen van D'66 het best verwezenlijkt kunnen worden in samenwerking met andere progressieve partijen,

spreekt als haar mening uit dat D'66 zijn onafhankelijke koers moet vervolgen, maar dat de partij voor de komende verkiezingen de kiezers duidelijk moet maken dat D'66 zich nauwer verwant voelt met progressieve partijen dan met andere partijen.

en gaat over tot de orde van de dag.

Toelichting:

D'66 heeft vanaf zijn ontstaan samengewerkt met progressieve partijen als PvdA en PPR. Door het huidige standpunt van D'66 t.a.v. het bewaren van de eigen identiteit zou de kiezer het idee kunnen krijgen dat D'66 een partij is geworden die met zowel „linkse” als „rechtse” partijen zou kunnen en willen samenwerken in een nieuw te vormen regering. Het moet de kiezer duidelijk zijn waar D'66 staat: links van het midden.

MOTIE

Indieners: Ad van Tiel e.a.

Woordvoerder: Ad van Tiel.

Onderwerp: themacongressen.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen te Utrecht op 26 en 27 oktober 1979,

overwegende

1. dat met het groeien van het ledental, door tijdgebrek op ALV's belangrijke onderwerpen vaak niet meer de aandacht krijgen die ze verdienen,

2. dat er ook grenzen zijn aan het opnamevermogen van D'66-congresgangers,

3. dat onderwerpen met een specifiek karakter vaak niet te volgen zijn zonder voldoende bestudering vooraf;

4. dat door tijdgebrek op ALV's het HB genoodzaakt is moties, amendementen, beleidsstudies, enz. te voorzien van het stempel „ontraden” of „overgenomen”;

5. dat daardoor de interne partijdemocratie geweld kan worden aangedaan;

is van oordeel

A. dat geen afbreuk mag worden gedaan aan het D'66-principe op ALV's: One man, one vote,

B. dat voor iedereen toegankelijke themacongressen over speciale onderwerpen, de leden de gelegenheid geven zich beter voor te bereiden,

C. dat themacongressen de ALV's aanmerkelijk zullen kunnen ontlasten,

D. dat moties en amendementen op ALV's belangrijke instrumenten zijn in de handen van individuele leden, afdelingen en regio's om op een democratische manier tot besluitvorming te komen of deze te beïnvloeden,

E. dat het HB door moties en amendementen op ALV's te voorzien van de kwalificatie „ontraden” of „overgenomen”, een te zware druk legt op de besluitvorming;

besluit het Hoofdbestuur op te dragen

I. de wenselijkheid van themacongressen te onderzoeken,

II. de ruimte te scheppen voor discussie en duidelijke argumentatie m.b.t. moties, amendementen, beleidsstudies enz., zodat de vaak erg summier toegelichte aantekening „ontraden” of „overgenomen” achterwege kan blijven en ALV's (en themacongressen) in mondigheid zelf kunnen beslissen,

III. het voorjaarscongres in de geest van deze motie een voorstel te doen, en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE

Indieners: P. Poelmann e.a.

Woordvoerder: P. Poelmann.

Onderwerp: regionale omroep.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen te Utrecht op 26 en 27 oktober 1979,

kennis genomen hebbend van de beleidsbrief van de Minister van CRM inzake de financiering van de regionale omroep, overwegende

— dat D'66 reeds vanaf haar oprichting regionale omroep als een positief middel tot democratisering en parti-

participatie van de burger heeft beschouwd,

– dat de Kamerfractie van D'66 altijd krachtig de ontwikkeling van regionale omroep heeft bepleit,

dat voor de ontwikkeling en het functioneren van regionale omroep de onafhankelijkheid van het medium gewaarborgd moet zijn,

– dat dit het beste gerealiseerd kan worden door regionale omroep als zelfstandig onderdeel van het omroepbestel uit de omroepmiddelen te financieren,

is van oordeel dat het regeringsbeleid inzake de regionale omroep niet die waarborgen voor continuïteit en onafhankelijkheid in zich sluit, verzoekt

1. de Tweede Kamerfractie al het mogelijke in het werk te stellen om de regionale omroep zo snel mogelijk verder uit te bouwen als zelfstandig onderdeel van het omroepbestel,

2. het Hoofdbestuur zo spoedig mogelijk in het beleidsprogramma een onderdeel op te nemen over kleinschalige media als uitdrukking van het democratiseringsproces en de participatie van de burgers hierin, en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE nr. 64

Indiëners: Coraline Boomsma-Bäcker e.a.

Woordvoerder: Coraline Boomsma-Bäcker.

Onderwerp: instellen van een denkteam.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen te Utrecht op 26 en 27 oktober 1979,

overwegende dat:

– een toenemend aantal signalen uit onze samenleving er op wijst dat ernstige gevolgen van complexe en onderling samenhangende ontwikkelingen op sociaal-economisch en maatschappelijk gebied zich versneld aandienen,

– de complexiteit en de ondoorzichtigheid van de zich daarbij aankondigende problematiek een goed oordeel en gefundeerd inzicht bemoeilijken,

– onze reactie daarop tot nu toe veelal bestaat uit het instellen van ad-hoc werkgroepen of commissies met een beperkte opdracht, die hoogstens deel-oplossingen aandragen,

is van oordeel dat gelet op het bovenstaande het dringendst gewenst is dat op een andere wijze dan via het vinden van deeloplossingen door middel van deelcommissies of -werkgroepen, de complexe problematiek in haar onderlinge samenhang moet worden aangepakt,

spreekt als haar mening uit dat

– het derhalve dringend noodzakelijk is om zo spoedig mogelijk te komen tot het instellen van een permanente werkgroep van een zodanige

samenstelling dat daarin alle betrokken disciplines zijn opgenomen,

– het bovendien gewenst zou (kunnen) zijn dat ook andere politieke partijen aan deze werkgroep deelnemen,

verzoekt het Hoofdbestuur

– de totstandkoming van deze breed samengestelde werkgroep krachtig te bevorderen,

– de mogelijkheden te onderzoeken in hoeverre andere politieke partijen in bedoelde werkgroep zouden willen participeren,

– zo mogelijk op het voorjaarscongres van 1980 een duidelijke en praktisch uitvoerbare taakomschrijving aan de ALV voor te leggen en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE nr. 65

Indiëners: J. Apotheker e.a.

Woordvoerder: J. Apotheker.

Onderwerp: deelname actiegroepen.

De ALV van D'66 in vergadering bijeen te Utrecht op 26 en 27 oktober 1979,

constaterende dat het Hoofdbestuur tijdens de landelijke energiedag te Gasselte op 2 juni 1979 op geen enkele wijze heeft gereageerd op de gebeurtenissen die toen plaatsvonden,

overwegende dat het voor de partij belangrijk is op manifestaties, waarvan de strekking overeenkomt met de denkbeelden van D'66, van haar belangstelling blijkt te geven,

verzoekt het Hoofdbestuur in het vervolg alerter te reageren op dit soort manifestaties, en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE nr. 66

Indiëners: regio Gelderland

Woordvoerder: Onderwerp: jeugd-sport-paspoort.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen te Utrecht op 26 en 27 oktober 1979,

overwegende – dat sportbeoefening en sportorganisatie niet alléén een zaak is van sportverenigingen,

– dat in een goed sportbeleid de individuele sportbeoefening een belangrijk aspect is,

– dat de recreatieve, individuele sportbeoefening in de toekomst door meer vrije tijd zal toenemen,

– dat er een duidelijke relatie is tussen individuele sportbeoefening en de volksgezondheid,

– dat de zeggswijze: „jong geleerd, oud gedaan” ook voor de recreatieve individuele sportbeoefening geldt,

– dat voor jeugdigen en studenten allerlei niet eenduidige kortingen gelden (chaos in tarieven en kortingen bij bv. zwembaden, ijsbanen enz.) en vaak ondoorzichtig zijn,

– dat niet iedereen lid van een sportvereniging wil zijn,

– dat er een jeugd-sport-paspoort

dient te komen, hetwelk op dezelfde wijze kan functioneren als het CJP, tenslotte overwegende

– dat van een JSP een stimulerende werking kan uitgaan,

– dat van deze stimulerende werking de exploitatielast van diverse sportaccommodaties (b.v. zwembaden, ijsbanen) gedrukt kan worden,

– dat het particuliere initiatief direct op een JSP zal inspelen door zelf nieuwe faciliteiten te scheppen,

– dat door een JSP meer doorzichtigheid in tarieven zal komen.

vraagt alle geledingen binnen D'66 alles te doen om het JSP te realiseren en

draagt het Hoofdbestuur op deze activiteiten te coördineren en draagt het Hoofdbestuur op

een concept-tekst m.b.t. het JSP te formuleren voor het verkiezingsprogramma en deze tekst aan de ALV voor te leggen, en gaat over tot de orde van de dag.

MOTIE nr. 67

Indiëners: A. R. P. Janse e.a.

Woordvoerder: A. R. P. Janse.

Onderwerp: kringloop.

De ALV van D'66, in vergadering bijeen te Utrecht op 26 en 27 oktober 1979,

overwegende – dat in de afvalstoffen over de dosering van rioolslib beperkende richtlijnen, zoals voorgesteld door de Unie van Waterschappen, worden gehanteerd, die deze doseringen toelaten van Waterschappen, worden gehanteerd, die deze doseringen toelaten van resp. 2 ton/jaar voor bouwland en 1 ton/jaar voor grasland,

– dat bij de vaststelling van die richtlijnen rekening werd gehouden met de gehalten aan zware metalen, waaronder koper,

– dat bij de toelaatbare hoeveelheid koper werd uitgegaan van maximaal toelaatbare doses van resp. 1 kg koper/ha per jaar voor bouwland en 0.5 kg koper/ha per jaar voor grasland,

– dat bij de varkensmest gebruik wordt gemaakt van veevoer waaraan kopersulfaat wordt toegevoegd,

– dat een landbouwkundig verantwoorde dosering van varkensmest (gebaseerd op de stikstofbehoefte van bouwland resp. de kaliumbehoefte van gras, volgens de bevindingen van het Instituut voor Bodemvruchtbaarheid te Groningen), overeenkomt met een koperaanvoer van resp. 3 kg koper/ha per jaar voor bouwland en 1 kg koper/ha per jaar voor grasland,

– dat uit cijfers blijkt dat de totale koperbelasting in Nederland uit rioolslib afgezet in de landbouw in 1977 30 ton bedroeg en die uit dierlijke mest 900 ton,

– dat niet aanmerkelijk kan worden gemaakt, dat koper uit rioolslib zich anders zal gedragen dan koper uit varkensmest,

van oordeel zijnde dat de kringloop-opvattingen welke centraal staan in de afvalstoffenwet eveneens van toepassing geacht moeten zijn op de plantvoedingsstoffen in dierlijke mest en dat de aanwezigheid van grote hoeveelheden koper deze recirculatie op den duur zal belemmeren,

verzoekt de Tweede Kamerfractie te bewerkten dat de regering ertoe wordt bewogen om door middel van geëigende maatregelen te komen tot een verlaging, resp. totale afschaffing van de toevoeging van kopersulfaat aan varkensvoer en dit voorstel ook bij het Europees Parlement aanhangig wordt gemaakt,

En gaat over tot de orde van de dag.

Agendapunt 4

Beleidsprogramma Hoofdstuk energie

Congresstuk VC 2 - 3

1. Inleiding

Steeds meer vormt energie het brandpunt van internationale conflicten; dit zal de speelruimte van de Nederlandse politiek ernstig inperken. Vrijwel alle manieren van (uitbreiding van de) energievoorziening brengen ernstige problemen met zich mee. De olieaanvoer is onzeker geworden; toepassing van kernenergie stuit onder meer op het probleem van het kernafval en van ongelukken met centrales, en roept bovendien grote maatschappelijke spanningen op; méér kolen betekent misschien een grote aanslag op het milieu en de volksgezondheid, en bovendien het risico van verstoring van het wereldklimaat; invoer van LPG en vloeibaar aardgas brengt ook veiligheidsproblemen met zich mee. Door de spanningen op de oliemarkt stijgen de prijzen snel; tegelijkertijd bestaat de noodzaak, de structuur van het energieverbruik om te buigen en de afhankelijkheid van olie en gas te verminderen. Het energievraagstuk is hierdoor een bijzonder gecompliceerd probleem, waarvoor geen eenvoudige oplossingen bestaan.

Bij het formuleren van een goed energiebeleid dienen de volgende overwegingen in ogenschouw te worden genomen:

– de kwaliteit van het milieu. Vrijwel al het energieverbruik tast het milieu aan; het moet daarom zo laag mogelijk worden gehouden, terwijl het gebruik van vuile of gevaarlijke brandstoffen aan strenge milieueisen moet worden gebonden.

– het tegengaan van grondstofverspilling. Grondstoffen raken uitgeput. Alleen al om de Derde Wereld en toekomstige generaties nog hun

rechtmatig aandeel van grondstoffen te gunnen moet het verbruik van grondstoffen zoveel mogelijk worden vermindert.

– internationale veiligheid. Een verstoring in de aanvoer van brandstoffen vormt thans een van de grootste bedreigingen van de wereldvrede. Het brandstofpakket en de hoogte van het verbruik moeten erop afgestemd zijn, zulke spanningen zoveel mogelijk te voorkomen.

– de sociaal-economische stabiliteit van Nederland. Om de stabiliteit van de Nederlandse economie in de toekomst te verzekeren, moeten een produktieniveau en een betalingsbalanspositie worden gehandhaafd, die sociale spanningen zoveel mogelijk vermijden.

Het probleem bij het formuleren van het energiebeleid is, dat deze punten niet zonder meer verenigbaar zijn.

Al deze overwegingen wijzen naar krachtige energiebesparing als een hoeksteen van het energiebeleid. Het publiek dient sterk bij de besparingscampagnes betrokken te worden, waarbij ingespeeld moet worden op een algemeen bestaande bereidheid tot matiging van het verbruik. Veel meer dan thans dient gestreefd te worden naar beperking van het energieverbruik. De regering dient open te staan voor de vele ideeën en voorstellen die m.b.t. energiebesparing worden gedaan. Ruime steun moet worden gegeven aan een breed scala van proefprojecten op dit gebied. Energieplanning dient gebruik te maken van taakstellende plafonds aan het energieverbruik.

Grote aandacht moet worden besteed aan de ontwikkeling van duurzame (regeneratieve) energiebronnen, om ervoor te zorgen dat deze schone energiebronnen in de toekomst een zo groot mogelijk aandeel in de Nederlandse energievoorziening kunnen hebben.

Aantasting van de kwaliteit van het milieu door ontwikkelingen in het energieverbruik moet zoveel mogelijk worden vermeden. De introductie van kolen dient daarom d.m.v. schone technologieën plaats te vinden, ook wanneer dit financiële offers vraagt.

Kernenergie wordt door ons vooralsnog afgewezen als maatschappelijk aanvaardbare energievorm, vanwege de eraan verbonden problemen, o.a. afvalberging en veiligheidsproblematiek. Wel dient de kennis op dit gebied behouden te blijven.

Vanwege de zeer ernstige situatie op de internationale oliemarkt en de gevolgen daarvan voor de internationale verhoudingen moet al het mogelijke worden gedaan om het olie-verbruik terug te dringen, met behoud van een maatschappelijk aanvaardbaar produktieniveau en economische stabiliteit. In IEA-verband

wordt daarover periodiek overleg gevoerd, wat uitmondt in actieprogramma's. Vanwege het uitstel van de beslissingen over de toepassing van kernenergie dreigt Nederland daar in een geïsoleerde positie te raken, wat ernstige consequenties kan hebben in het geval van nieuwe boycots. Voor het behoud van de plaats van Nederland in het internationale krachtenveld is het nodig, met overtuigende resultaten te komen van een krachtig beleid, dat op een andere manier leidt tot verminderde olie-afhankelijkheid.

De stijging van de energieprijzen en de enorme verslechtering van de betalingsbalans mede als gevolg van het teruglopen van de aardgasexport na 1985 maken daarnaast een grote inspanning van het Nederlandse bedrijfsleven in de komende jaren noodzakelijk, waarvoor grote offers gebracht zullen moeten worden. Geconstateerd moet worden, dat de ruimte als gevolg van de aardgasbaten niet is benut voor het opbouwen van een sterke exportpositie; nu staan wij voor de taak, datzelfde te doen, maar onder veel ongunstiger omstandigheden. De ombuiging moet nu immers niet meer in een sterk groeiende, maar in een stagnerende economie plaats vinden, terwijl bovendien de financiering ervan nauwelijks meer uit groeiende aardgasinkomsten kan plaats vinden; dit laat de noodzaak onverlet spoedig hogere exportprijzen te bedingen.

De verslechtering van de betalingsbalans met tientallen miljarden als gevolg van het wegvallen van de aardgasexport kan een (grote) stap terug in de welvaart betekenen. Hoewel wij van mening zijn, dat dit niet noodzakelijk een stap terug in welzijn is, moet worden geconstateerd dat dit grote sociale spanningen zal kunnen oproepen. Desondanks zien wij het als vrijwel onvermijdelijk element van het beleid.

Tenslotte kan de verslechtering van de betalingsbalans worden opgevangen door een nieuwe, op innovaties gebaseerde energie-extensieve exportindustrie. Aan deze mogelijkheid geven wij verre de voorkeur boven een uitbouw van een energie-intensief export-pakket, maar wij realiseren ons dat dit makkelijker is gezegd dan gedaan. Het is in elk geval zeer de vraag of het gehele betalingsbalansprobleem hierdoor op korte termijn kan worden opgelost: de contouren van zo'n energie-extensieve industrie zijn namelijk nog niet goed zichtbaar. I.v.m. het kwetsbare milieu en de grondstoffenarmoede van Nederland ligt het voor de hand, deze exportsector op te bouwen in de milieu- en grondstoffenbesparende technologie.

Voor het financieren van de noodzakelijke ombuigingsoperatie zullen op zeer grote schaal middelen moeten vrijkomen. Een algemeen herstel

van de rendementen van het bedrijfsleven is noodzakelijk, (met consequenties voor de inkomens), daarnaast zal veel geld beschikbaar moeten komen voor gerichte innovatiebevorderende maatregelen. Dit laatste zou deels gevonden kunnen worden door gelden van de institutionele sector: o.a. pensioenfondsen, verzekeringsmaatschappijen, elektriciteitsbedrijven, te laten bestemmen voor risicodragende, innovatiebevorderende investeringen; ook zouden extra aardgasinkomsten voor dit doel bestemd kunnen worden. Voor uitwerking van deze punten kan worden verwezen naar de hoofdstukken over het economisch beleid in dit beleidsprogramma.

In vele opzichten raakt het vraagstuk van de energievoorziening aan morele kwesties zoals de risico's van kernafval en de mogelijkheid van klimaatveranderingen door gebruik van fossiele brandstoffen. Een brede discussie onder de bevolking over energie (dus niet alleen over kernenergie) en de economische consequenties van de verschillende beleidskeuzen is noodzakelijk. Daartoe moet een zo breed mogelijk scala van scenario's worden gepresenteerd.

Om energiebesparing en duurzame energiebronnen bestuurlijk goed te bevorderen, is een decentralisatie van een deel van het energiebeleid noodzakelijk. De lagere overheden zullen op deze terreinen grotere bevoegdheden dienen te krijgen. Daarnaast is het noodzakelijk, dat ten aanzien van alle aspecten van de openbare energievoorziening democratische besluitvorming en controle door vertegenwoordigende lichamen mogelijk is. Ook moet de gehele organisatiestructuur van het energiebeleid doorgelicht worden, en aangepast aan eisen van doelmatigheid, slagvaardigheid, visie en doorzichtigheid voor de burger.

2. Belangrijke beleidspunten

2.1. Internationale betrekkingen

2.1.1. Olie als politiek wapen.

Aangezien de toekomstige energievoorziening in Nederland voor een groot deel afhankelijk zal zijn van olie-invoer, bestaat het gevaar dat de olieafhankelijkheid Nederland kwetsbaar zal maken voor politieke chantage. Aangezien de economische en politieke kwetsbaarheid slechts is op te lossen door vrijwillige afspraken in internationaal verband, dient het beleid erop gericht te zijn de effectiviteit van deze internationale afspraken te bevorderen. De formulering en de uitvoering van het Nederlandse energiebeleid dienen daarom mede gericht te zijn op het behoud van de Nederlandse interna-

tionale politieke geloofwaardigheid met name wat betreft de daadwerkelijke realisatie van afgesproken olie-aanvoerplafonds.

Nieuwe afhankelijkheden (kolen, uraan) moeten worden voorkomen.

2.1.2. Verspreiding van kernwapens
Het aan het vreedzame gebruik van kernenergie verbonden gevaar van verspreiding (proliferatie) van kernwapens door het beschikbaar komen van plutonium uit kernafval, moet leiden tot meer bedachtzaamheid over het gebruik van kernenergie in de wereld.

2.1.3. Afwijzing plutonium als energiedrager.

Ook op internationaal niveau dient Nederland plutonium als energiedrager voor de oplossing van het wereldenergieprobleem af te wijzen.

2.1.4. Betrekkingen met buurlanden.

In Europees verband dienen tussen buurlanden afspraken te worden gemaakt over de veiligheidsaspecten van nabij de landsgrenzen gelegen kerncentrales, andere nucleaire industrieën en LNG en LPG-terminals.

2.2. Mogelijkheden en keuzen voor Nederland

2.2.1. Besparingen

2.2.1.1. Voorlichtingsbeleid

De bevolking dient via een indringende benadering bewust gemaakt te worden van het overheersende belang van de energievoorziening voor de samenleving en de noodzakelijke rol die zuinig gebruik en besparingen daarin kunnen spelen. De overheid dient deze bewustvorming tegelijkertijd te belonen door een actief beleid (subsidies, investeringsregelingen) om besparingen te kunnen realiseren. Naar de mening van D'66 kan deze gedragsverandering nog nadrukkelijker nagestreefd worden dan thans gebeurt.

2.2.1.2.

Brede acceptatie van en enthousiasme voor de energiebesparingsdoelstelling is nodig voor het slagen van het beleid; maar omgekeerd is een duidelijk beleid ook nodig om het gevraagde enthousiasme te schragen. Want niet in plaats van maar naast en namens de individuele burger heeft de overheid een eigen verantwoordelijkheid die de volgende elementen omvat:

- het individu meer mogelijkheden bieden voor het realiseren van het eigen energie-bewust gedrag;
- het stellen van normen en het handhaven van regels als ruggesteun voor de goedwillende en ter correctie van de dwarsliggende burger;
- het scheppen van een klimaat van acceptatie door zelf voorbeelden te stellen;

– het wegnemen van praktische, financiële of organisatorische belemmeringen voor besparingsmogelijkheden;

– sturend optreden daar waar het maatschappelijk krachtenveld van deelbelangen de noodzakelijke resultaten niet oplevert of zelfs blokkeert;

– verdelend en bemiddelend optreden daar waar in een schaarstesituatie keuzes moeten worden gedaan, waarvoor de optelsom van individuele keuzes noch de meest rechtvaardige verdeling noch een totaal binnen de vereiste grenzen kan garanderen;

– benutten van de ontvankelijkheid van het moment voor het treffen van lange-termijn maatregelen gericht op een fundamentele ombuiging van het leefpatroon, waartoe de bereidheid wel bestaat, maar die niet uit het individueel gedrag alleen kan resulteren.

2.2.1.3. D'66 is bereid hoge prioriteit te geven voor overheidsuitgaven ten behoeve van energiebesparing, binnen de totale ruimte thans beschikbaar. Gedacht wordt dat 3 tot 4% van het Nationaal Inkomen nodig zal zijn om het energiegebruik aan het eind van deze eeuw terug te brengen tot het door het taakstellende energienscenario vereiste niveau.

2.2.1.4. De overheid kan de vraag naar nieuwe technieken, die het energiegebruik verminderen, helpen bevorderen door voor te schrijven dat bij de bouw van nieuwe overheidsgebouwen een zeker percentage van de bouwkosten besteed wordt aan het uitproberen van veelbelovende technieken op het gebied van energiegebruik.

2.2.3. Aardgas

2.2.3.1. Winning aardgas

Intensief onderzoek naar gas voorkomend in Nederland, inclusief het continentaal plat van de Noordzee, moet doorgaan. Een zo nauwkeurig mogelijke taxatie van de winbare hoeveelheden is van essentieel belang voor de planning voor de energievoorziening. Kleinere gasvelden moeten na lokalisering snel worden geëxploiteerd, om het Slochterengasveld zolang mogelijk als buffersysteem te kunnen gebruiken. Zonodig dient de overheid te compenseren voor een eventuele economische barrière van de exploitatie van deze marginale velden middels een verlaging van royalties. Dit dient gepaard te gaan met een verhoging van de overheidsdeelname in de NAM.

Natuurgebieden moeten gespaard worden. Exploitatie kan eventueel plaatsvinden in tijden waarin het werkelijk nodig zal zijn en er waarschijnlijk als gevolg van technische ontwikkelingen, minder aanleiding

tot milieuverstoring zal zijn. Daarvan is nu geen sprake.

2.2.3.2. Invoer – Uitvoer – Vervoer van aardgas.

Nederland moet zich nadrukkelijk aanbieden als aanlandingsplaats voor overschotten gas uit het Britse (en Noorse) deel van de Noordzee. Gezien de grote gevaren van transport, aanlanding en opslag van vloeibaar aardgas (LNG) dient een Europese oplossing gezocht te worden in die zin, dat vooreerst wordt uitgegaan van transport per pijpleiding. Mocht dit niet een volledige oplossing betekenen dan zal op enkele plaatsen centrale aanlanding moeten plaatsvinden terwijl verder transport via een Europees gasnet geschiedt.

2.2.3.3. Rol van aardgas in de energievoorziening

Nieuwe hoeveelheden gas dienen alleen aan de industrie ter beschikking gesteld te worden voor hoogwaardige toepassingen (b.v. niet voor ondervuring van ketels) en voor bevordering van nuttiger energiegebruik, zoals warmtekracht-koppeling. In het toekomstig industriebeleid zal een accentverschuiving moeten plaatsvinden in de richting van minder energieverwendende industrieën. Voor de bestaande energieverwendende industrieën dient een maximale energiebesparing bevorderd te worden, onder meer door in Europees verband de aardgasprijzen te verhogen tot het wereldmarkt-niveau van olie.

2.2.4. Aardolie

2.2.4.1. Hoogwaardige toepassingen van aardolie

Gezien de noodzakelijke beperking van het gebruik van olie in Nederland dient olie zoveel mogelijk gebruikt te worden voor hoogwaardige toepassingen, waarvoor geen andere energiedragers beschikbaar zijn, zoals in de vervoerssector.

2.2.4.2. Milieu-overwegingen

Uit milieuhygiënische overwegingen dient de zwaveldioxyde uitstoot, als ontstaat bij verbranding van olieproducten, teruggedrongen te worden. Dit kan door geleidelijke vermindering van het zwavelgehalte van stookolie. Het verdient aanbeveling deze vermindering in overleg met andere Europese landen te doen plaats vinden. Ook voor de vermindering van het loodgehalte van benzine zal een Europese aanpak de voorkeur moeten hebben.

2.2.5. Vloeibare Olie Gassen (LPG)

2.2.5.1. Import LPG

De aanlanding van LPG wordt slechts aanvaard indien aan de strengste technisch haalbare veiligheids-eisen wordt voldaan. Aanvoer van LPG kan worden overwogen in het licht van de mogelijkheid tot hoogwaardig gebruik als vervanging

van olie als grondstof voor de chemische industrie of voor grote ondervuring

2.2.6. Kolen

2.2.6.1. Infrastructuur kolenvoorziening

De overheid dient te zorgen voor omstandigheden die het mogelijk maken dat in Nederland een doelmatige en efficiënte infrastructuur opgebouwd wordt voor het gebruik van steenkool, zoals centrale aanvoerplaatsen, overslag, opslag, vervoer en eventueel voorbehandeling voor bepaalde toepassingen. De opbouw van de infrastructuur zal moeten worden bepaald door de Rijksoverheid en kunnen worden uitgevoerd door partikulier initiatief.

2.2.6.2. Nieuwe verwerkings-technologieën

De overheid dient te stimuleren dat demonstratieprojecten voor kolenvergassing en wervelbedverbranding in Nederland op grote schaal uitgevoerd worden teneinde snellere commerciële toepassing van deze milieuvriendelijke processen te bereiken. Hierbij kan gedacht worden aan toepassingen in de semi-overheidssector, b.v. elektriciteitsbedrijven, zowel als aan stimuleringsmaatregelen ten behoeve van partikuliere industrieën die in deze ontwikkelingen mogelijkheden zien voor verdere uitbouw van het eigen bedrijf. Naast de wenselijkheid voor efficiënt energiegebruik dient hierbij vooral gelet op de innovatie die van deze projecten kan uitgaan voor de Nederlandse machinefabrieken en konstruktiebedrijven.

2.2.6.3. Milieubeleid

In het algemeen dienen schone brandstoffen als ontzwavelde olie, gas LPG, gereserveerd te worden voor kleinschalige toepassingen, en vuile brandstoffen, die niet vooraf gereinigd kunnen worden, gebruikt te worden voor grootschalige verbranding, waarbij de beste reinigingsmethoden beter gebruikt kunnen worden.

2.2.6.4. De gevolgen voor het milieu

Toepassing op grote schaal van kolen kan milieu-hygiënische problemen veroorzaken door zwaveldioxyde uitstoot, oliegasverspreiding en lozing van vaste verbrandingsresten. Milieu-eisen zullen in Europees verband geregeld moeten worden, hetgeen niet wil zeggen dat Nederland zo nodig niet eerder maatregelen moet treffen. In verband met de overschakeling op steenkool zal een overgangsfase nodig zijn, b.v. voor het gebruik in elektrische centrales.

2.2.7. Kernenergie

2.2.7.1. Kernenergie afwijzen

D'66 is van oordeel dat de aan kernenergie verbonden problemen en gevaren zo ver van een oplossing verwijderd zijn dat kernenergie, in de

huidige omstandigheden, niet kan worden aangemerkt als een maatschappelijk aanvaardbare energievorm en is daarom van mening, dat vooralsnog niet kan worden uitgegaan van een bijdrage van kernenergie aan onze toekomstige energievoorziening.

2.2.7.2. Thans geen verdere ontwikkelingen

Er dienen thans geen verdere activiteiten ontplooid te worden die direct of indirect bedoeld zijn een bijdrage te leveren voor het verder toepassen van kernenergie in Nederland. Deze uitspraak houdt in dat gericht wetenschappelijk onderzoek op het gebied van kernenergie gehandhaafd moet blijven, maar wel dat vermindering hiervan mogelijk is. Het overheidsbeleid dient, zolang de Brede Maatschappelijke Discussie voortduurt, in ieder geval op geen enkele wijze vooruit te lopen op de uitkomst van de discussie. Dit betekent o.a. dat D'66 van mening is dat proefboringen om de mogelijkheden van berging van radioactief afval in geschikte geologische formaties te onderzoeken thans niet moeten plaats vinden.

2.2.7.3. Europees verband

In het Europees overleg dient ingebracht te worden dat betreffende verdere toepassing van kernenergie de uiterste terughoudendheid in acht moet worden genomen.

2.2.7.4. Opwerking kernafval

Opwerking van radio-actief kernafval wordt afgewezen, om de gevaren van het proces zelf zowel als om de problematiek rond de verspreiding van kernwapens.

2.2.7.5 Snelle kweekreactoren, Kalkar

D'66 wijst de toepassing van snelle kweekreactoren af, omdat in de kringloop plutonium een rol speelt. Nederland dient zich daarom terug te trekken uit het Kalkar-project en Superphenix.

2.2.7.6. Kerncentrales Borssele en Dodewaard

Beslissingen over de toekomst van de Nederlandse kerncentrales dienen genomen in het kader van de Brede Maatschappelijke Discussie. Op dit moment dienen daarom geen langlopende contracten afgesloten te worden over de verwerking van het kernafval uit deze centrales.

De regering dient inmiddels de veiligheid voor de omgeving te waarborgen en bij enigerlei aanleiding tot twijfel daaraan stillegging van de centrale te verlangen.

Het functioneren van de centrales zal bovendien op geen enkele wijze mogen leiden tot feiten, omstandigheden of verplichtingen die de uiteindelijk besluitvorming met volledige feiten belasten.

2.2.2. Duurzame energie

Een zo nauwkeurig mogelijke schatting van de winbare hoeveelheden zonnewind-, bio-energie en aardwarmte is van wezenlijk belang voor de planning in de energievoorziening.

2.2.2.1. Zonne-energie voor gebouwen

In de gebouwen van nu is slechts door uitputting van kostbare energievoorraden een goed woon- en werkklimaat in stand te houden. Het is mogelijk zo te bouwen dat alleen m.b.v. actieve en passieve benutting van zonne-energie een goed binnenklimaat te bereiken is. De overheid dient demonstratieprojecten met warmteopslag van voldoende omvang op te zetten.

2.2.2.2. Windenergie voor elektriciteitsvoorziening

In het Nationaal Onderzoekprogramma Windenergie dat in 1981 afloopt, maakt Nederland zijn rol als voortrekkerland in IEA-verband niet waar. Het onderzoek moet geconcentreerd en versterkt worden door de oprichting van een onafhankelijk windenergie-instituut. Grote demonstratieprojecten moeten het bedrijfsleven tot investeringen stimuleren en het publiek tot meningsvorming over de aanvaardbaarheid van windturbines in het landschap.

2.2.2.3. Bio-energie voor landbouw en veeteelt

De overheid dient de produktie van biogas, gasohol e.d. uit mest en afval van land- en tuinbouw te bevorderen.

2.2.2.4. Overige duurzame energiebronnen.

De opsomming hierboven is niet uitputtend. Steeds zal naar nieuwe mogelijkheden moeten worden gezocht (aardwarmte, waterkracht). Initiatieven van de overheid zijn hierbij essentieel.

2.3. Organisatie en besluitvorming.

2.3.1. Organisatie/planning.

2.3.1.1. Plan van Gasafzet en Elektriciteitsplan dienen te worden samengevoegd tot een langlopend energieplan, dat door de Minister voor Energie en Economische Zaken jaarlijks bij de begrotingsbehandeling aan het parlement wordt voorgelegd. In dit plan dienen ook de overheidsinspanningen t.b.v. de olie- en koleninzet vermeld te worden.

2.3.1.2. In het Energieplan wordt een indicatief niveau opgenomen van een geheel van besparingen en duurzame energieproductie, dat onder verantwoordelijkheid van lagere overheden tot stand gebracht moet worden.

2.3.1.3.

Op het gebied van gas en elektriciteit dient een nationaal gasinkoopbedrijf, resp. een nationaal productiebedrijf te ontstaan, dat rechtstreeks verantwoordelijk is aan de Minister.

2.3.1.4. Distributie van gas en elektriciteit dient gezamenlijk te gebeuren door lokale, regionale of provinciale distributiebedrijven (horizontale concentratie).

2.3.1.5. Stadsverwarming dient in beheer te zijn bij een gezamenlijk gas/elektriciteits-distributiebedrijf. Waar dit niet bestaat, dient het beheer van de installatie en de distributie van elektriciteit in handen te zijn van het elektriciteitsbedrijf, de distributie van de warmte in handen van het gasbedrijf.

2.3.1.6. De gehele energievoorziening dient overigens onder directe verantwoordelijkheid en controle van rechtstreekse en democratisch gekozen volksvertegenwoordigers plaats te vinden.

2.3.2. Wetgeving.

De bevoegdheden van de overheid op het gebied van de energievoorziening dienen geregeld te worden in een Energiewet. Hierin dient ook de inspraak van de burgers geregeld te worden.

2.3.3. Adviesstruktuur.

Om de noodzakelijke samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven op het gebied van innovaties op energiegebied te bevorderen, dient een Industriële Raad voor het Energiebeleid gevormd te worden, waarin o.a. het kleinbedrijf vertegenwoordigd moet zijn.

2.3.4. Prijsstelling.

2.3.4.1. Een landelijke tariefstelling voor energie is gewenst, om ongemotiveerde ongelijkheden te voorkomen. Om historisch gegroeiende prijsverschillen weg te werken is voor een overgangperiode een vereveningsfonds noodzakelijk.

2.3.4.2. Om de distributiebedrijven een prikkel te geven tot inspanningen voor energiebesparing, dient de inkoopsprijs gekoppeld te worden aan de energie-efficiëntie die in hun verzorgingsgebied wordt bereikt.

2.3.4.3. Progressieve tarieven lijken voorsnog op praktische gronden onuitvoerbaar. Boven een laag vastrecht dient het tarief voor kleingebruikers daarom in dit stadium lineair te zijn. De progressiviteit van tarieven dient benaderd te worden door een systeem van heffingen en subsidies:
- energiebelasting op energieverblindende apparaten (grills, solaría)
- subsidies voor verbouwingen, lei-

dend tot het benutten van passieve zonne-energie, tochtwering e.d.

2.3.4.4. Het degressieve element in het groot verbruik zou geleidelijk verminderd moeten worden, waarbij de concurrentiepositie van de industrie niet wezenlijk mag worden aangetast. Deze kwestie dient vooral op Europees niveau geregeld te worden.

2.3.5. Energie-onderzoek

2.3.5.1. In het programma van ZWO dient een fonds te komen voor gericht fundamenteel energie-onderzoek.

2.3.5.2. Het onderzoek op het gebied van energiebesparende en duurzame energie-apparatuur dient zich veel meer dan thans te richten op de industriële ontwikkeling.

2.3.6. Energiefonds.

Om de enorme investeringen te financieren die voor de energievoorziening noodzakelijk zijn, en om de mogelijkheden voor gedecentraliseerde investeringen te verruimen, dient een energiefonds in het leven te worden geroepen.

Het scheppen van de financiële ruimte hiervoor en voor de andere investeringen op dit terrein, zal naast de ruimte die ook zal moet worden geschapen t.b.v. herstel van het economische draagvlak – een zeer zware opgave vormen. Nadere berekeningen van deze operatie zullen door het CPB moeten worden uitgevoerd.

Dit fonds dient leningen te verstrekken t.b.v. projecten t.b.v. energiebesparing en duurzame bronnen tegen dezelfde rente als die, waarmee openbare nutsbedrijven hun geld op de kapitaalmarkt kunnen lenen.

De voeding van het fonds dient te bestaan uit:

- afdracht van elektriciteits- en gasbedrijven (een deel van de overschotten op de exploitatie)
 - (een deel van de) benzine-accijnsopbrengst
 - een deel van de aardgasbaten.
- Binnen enkele jaren dient het fonds een niveau te bereiken van f 2 miljard jaarlijks.

Agendapunt 5

Beleidsprogramma Hoofdstuk Media

De noodzaak van een vernieuwd bestel voor de landelijke omroep (Toelichting op het congresstuk)

Congresstuk VC 2-4

Inleiding

De toenemende commerciële beïnvloeding en vervlakking van de pro-

gramma's van de grote oude geprofileerde omroepen, op wier bestaan het gebouw van onze Omroepwet zo geheel gericht was, brengt dit gebouw van binnen uit aan het wankelen. Des te gevaarlijker worden nu de scheuren die dit gebouw van ouds al in zijn buitenmuren vertoonde.

Een juridische scheur in het omroepgebouw is, dat de Omroepwet de zendtijdtoedeling weliswaar baseert op het aantal leden van de omroeporganisaties maar dat deze leden in hoge mate fictieve leden zijn: de abonné's op de bladen van de omroeporganisaties worden met weer eens een arithmétique hollandaise aangemerkt als leden van deze organisaties zelf. Onderzoek heeft uitgevezen dat een naar omroep zeer sterk wisselend percentage van deze abonné's op omroepbladen zich niet verwant voelt met de corresponderende organisaties: hun abonnéenschap berust vaak op een voorkeur voor het blad zelf doch niet voor de programma's of de identiteit van de omroep. Een ont koppeling van abonné- en lidmaatschap, als terecht voorgesteld door de vorige minister van CRM, Van Doorn, zou dan ook een ware aardverschuiving in omroepeland veroorzaakt hebben. De bestaande omroeporganisaties wisten de respectieve bevriende politieke partijen zo ver te krijgen dat beide laatste regeeraccorden, (het niet gerealiseerde van P.v.d.A.-C.D.A.-D'66 zowel als het vigerende van CDA-VVD) zich tegen deze moedige ont koppelingspoging gekeerd hebben, en met succes.

Deze, aldus voortbestaande, koppeling berust echter op een pseudo-auteursrechtelijk monopolie op omroepprogrammeven dat na de uitspraak van de Europese Commissie voor de rechten van de mens inzake de Geïllustreerde Pers tegen de Nederlandse Staat, in een eventueel nieuw proces over deze materie hier te lande, wellicht geen stand meer zal kunnen houden, zoals betoogd is (Ars Aequi 1979, p. 147 c.v.). Een nog grotere juridische scheur in het omroepgebouw wordt gevormd door het feit dat de juridische grondslag lijkt te ontvallen aan het huidige concessiestelsel, de zendtijdtoedeling door de overheid.

Het is de **schaarste** van uitzendkanalen die de juridische legitimatie vormt van overheidsdistributie van zendtijd, zoals de hoogste rechterlijke instanties in verscheidene landen ook hebben uitgemaakt en een overvloed aan uitzendkanalen doet deze legitimatie dus vervallen.

De nieuwere technologische ontwikkelingen lijken nu echter inderdaad een definitief einde te gaan maken aan deze schaarste: er zullen voor ons land meer zendkanalen beschikbaar komen dan ooit gevuld kunnen worden. Erger nog, deze

overvloed is al lang een feit. De huidige twee Nederlandse televisienetten b.v. worden slechts voor een kwart van de beschikbare tijd gebruikt, n.l. slechts in de z.g. prime time van de avonduren, waarbij niemand zich schijnt af te vragen of uitsluitend de avonduren tot prime time gerekend moeten worden, terwijl toch slechts een minderheid van de bevolking overdag in het arbeidsproces is ingeschakeld. Bovendien heeft de internationale verdeling van televisienetten er al vele jaren geleden toe geleid dat Nederland een volledig (d.w.z. ons hele land bestrijkend) derde en een bijna volledig vierde televisienet in gebruik kan nemen. Het is wel duidelijk waarom al deze zendtijd braak blijft liggen. Onze bestaande omroeporganisaties moeten nu al dermate woekeren met hun creatieve talent en financiële middelen om zo'n klein gedeelte van de beschikbare tijd te vullen, dat zij niet in de eerste plaats op aanzienlijke uitbreiding zullen aandringen. Wanneer nu echter nieuwe gegadigden zich hiervoor zouden aandienen, die niet voldoen aan de vereisten van de Omroepwet, b.v. omdat zij commercieel zijn, zal dan de overheid deze met succes kunnen afwijzen en aldus een enorme hoeveelheid **overtollige** zendtijd kunnen blijven blokkeren? Er rijzen hier ernstige juridische twijfels wanneer de enige legitimatie voor de in het huidige concessiestelsel gelegen beperking van de vrijheid van meningsuiting, de schaarste van het medium, zo manifest niet bestaat. (Een aardige vergelijking: de Italiaanse hoogste rechter heeft zich enkele jaren geleden niet ontzien het toen vigerende Italiaanse stelsel van uitsluitend een staatsomroep in strijd met de vrijheid van meningsuiting en daarmee nietig te verklaren, zodat sindsdien in Italië naast de RAI duizenden plaatselijke radio- en honderden plaatselijke televisiestations volstrekt vrij opereren.)

Naar onze mening, en daarin worden wij gesteund door talloze geluiden uit de omroepwereld zelf, is ons bestel geen erg lang leven meer beschoren. Het zal bezwijken aan zelf-uitholling zo er niet al door meer externe factoren, b.v. technologische of juridische aard een versneld dramatisch einde komt aan een omroepbestel dat ook veel goeds heeft gebracht. Bij dit laatste valt dan te denken aan de door dit bestel toch gegarandeerde mate van omroepvrijheid, die gunstig afsteekt bij wat sommige andere Westerse landen te zien geven, om van de rest van de wereld maar te zwijgen.

Landelijke omroep

Met deze „contouren” wordt een poging gedaan een remedie te bieden tegen de gebreken van het huidige omroepbestel, nu en in de nabije toekomst, met behoud van toch ook de

positieve elementen van dit bestel. Zo gaan deze contouren uit van een open en pluriform omroepbestel. Dit plan wil de huidige concurrentieslag om de hoogte van de kijkcijfers en de daaruit resulterende verregaande vervlakkings van het programma-aanbod bestrijden met de introductie van één minimaal aantal leden van een omroepvereniging voor de verkrijging van een volledige zendmachtiging en daarboven afschaffing van de huidige A-, B- en C-status voor deze verenigingen. Aan de huidige voortdurende ambitie van de omroeporganisaties om van C-status omhoog te stoten, respectievelijk aan de angst om een eenmaal verkregen A-status te verliezen kan zo een einde komen. De rust voor de eigenlijke programmamakers is dan teruggekeerd.

Vervolgens voorzien de „contouren” in een alternatief voor al diegenen die bezwaren hebben tegen de programma's van geprofileerde omroeporganisaties: het derde net. Dit derde net wordt niet door commerciële zendgemachtigden gevuld zoals in de V.S. en, zij het onder toezicht, in Engeland. De voor „ons” derde net voorgestelde constructie is die van de Nationale Omroep Organisatie, die echter bij het programmeren wel de kijkcijfers in het oog houdt, aangezien het haar taak is reclame-tijd- in blokken – te verkopen rond haar programma's. Dit derde net zal er ook toe moeten dienen de eerste twee netten „op te schonen” van de invloed van de commercie op de programmering en de vervlakkings, die daar nu zo zeer zijn ingeslopen, zonder dat dit overigens tot een kwalitatief pover programma-aanbod op het derde net hoeft te leiden. Alleen al de mogelijkheid van programma's die het bedrijfsleven met het oog op de verhoging van het eigen prestige zal „aanbieden”, opent mede perspectieven voor „ook nog kwaliteit” op het derde net. Tenslotte is een functie van het derde net, het „reclamenet”, de concurrentie aan te gaan met buitenlandse commerciële zenders, die reeds nu met de kabel-tv en in de nabije toekomst ook met de satelliet-tv op ons land gericht kunnen worden en daarmee het gevaar opleveren dat grote bedragen aan reclamegelden naar het buitenland gezogen zullen worden. Het hier voorgestelde derde net moet er mede voor zorgen dat deze via één gezamenlijke omroepop ons gehele landelijke omroepbestel ten goede kan komen.

Het mediahoofdstuk is nog niet compleet. U treft hierbij een algemene inleiding aan en voorts paragrafen over landelijke omroep, regionale omroep en het boek. Andere onderwerpen als b.v. viedata, tijdschriften, kranten enz. zullen later, d.w.z. op een volgend congres worden toegevoegd.

Par. 1

Het standpunt van D'66 met betrekking tot het mediabeleid is dat de overheid in de eerste plaats de zorg heeft voor vrijheid van meningsuiting en voor verscheidenheid van informatievoorziening en opinievorming.

De vrijheid van meningsuiting heeft binnen de grenzen van een regeringsbeleid een actief en een passief karakter. **Actief** omdat de overheid erop dient toe te zien dat deze vrijheid niet alleen gewaarborgd wordt, maar ook zo optimaal mogelijk wordt gerealiseerd. Daartoe treft zij maatregelen en scheidt zij voorwaarden. **Passief** omdat de overheid zelf de vrijheid van meningsuiting dient te respecteren en te bevorderen door zich te onthouden van inmenging, beïnvloeding, bemoeienis t.a.v. de uitingen/inhoud van de media. De vrijheid van meningsuiting heeft ook nog een ander actief en passief karakter en wel in die zin dat een ieder het actieve recht heeft de eigen mening te uiten, maar eveneens het passieve recht van ieders mening kennis te nemen. In dat kader moet ook elke beperking van distributiemogelijkheden, of monopolievorming daarin, bestreden worden en dient de overheid, eventueel door financiële steunmaatregelen volgens objectieve, vastgestelde normen, juist de mogelijkheden voor vrije kennisneming van uitingen in grote verscheidenheid te bevorderen.

Par. 2 Contouren van een vernieuwd bestel voor de landelijke omroep

(Voorstel voor een paragraaf in het Beleidsprogramma van D'66)

De visie van D'66 op een vernieuwd bestel voor de landelijke omroep vertoont de volgende trekken.

1. Radio en televisie worden in de toekomst niet meer per definitie op identieke wijze beheerd. Ten aanzien van de radio lijken zich momenteel nog niet dermate grote mogelijkheden voor te doen dat een **geheel** nieuw bestel zich als noodzaak opdringt.

2. Ten aanzien van de televisie komt er een einde aan het alleenvertoningsrecht van de bestaande omroep-organisaties.

3. Naast de netten I en II wordt een net III in gebruik genomen. De zendmachtiging hiervoor wordt verleend aan een publiekrechtelijke stichting, een Nationale Omroep-Organisatie (NOO), die programma's brengt waaromheen blokken reclame kunnen worden gebouwd. Daarnaast kan de NOO „underwritten” programma's brengen, d.w.z. programma's die door b.v. het bedrijfsleven worden **aangeboden**, maar niet door dit bedrijfsleven gemaakt of beïnvloed zijn: Olympische Spelen, Amerikaanse verkiezingen, een opera uit de Scala van

Milaaan e.d. Het enige reclame-element – en hierop zal streng toezicht nodig zijn – mag schuilen in de vermelding vóór en na het programma: „dit wordt (werd) u aangeboden door...”.

Hiermee wordt de vercommercialisering en de vervlakkings van de netten I en II opgevangen.

4. De NOO ressorteert evenals de traditionele omroeporganisaties onder de NOS als samenwerkingsorgaan. Dit heeft consequenties voor bv. omroepfaciliteiten, internationale contacten, arbeidsvoorwaarden en ook voor de gelijke maatstaven voor gemiddelde kosten van een uur programma.

5. De netten I en II blijven behouden voor de acht bestaande omroeporganisaties, de eventuele aspirant-omroeporganisaties, de NOS als zendgemachtigde, en de z.g. mini-omroepen.

6. Alle acht grotere omroeporganisaties moeten verenigingen worden, met nader in de wet voor te schrijven democratische structuur. Het lidmaatschap wordt losgekoppeld van het abonnement op een programmabladd. De NOS als samenwerkingsorgaan zal een blad uitgeven dat de programmeergegevens bevat van alle zendgemachtigden. De omroepverenigingen kunnen uiteraard aanvullend verenigingsnieuws, commentaren op programma's e.d. aan hun leden doen toekomen. Het (pseudo)-auteursrecht op niet-persoonlijke geschriften, als met name omroepprogrammeergegevens, wordt afgeschaft.

7. Om voor een volledige zendmachtiging in aanmerking te komen zal een omroepvereniging allereerst een minimum aantal leden moeten tellen, die een bepaald lidmaatschapsbedrag betalen. Dit minimum ledental moet na een overgangstermijn nader vastgesteld worden, nadat enige ervaring is opgedaan met de ont koppeling van lidmaatschap en abonnement op een programmabladd en de gevolgen die dit voor het werkelijke ledental zal hebben. Door deze overgangstermijn wordt vermeden dat de wetswijziging op zich zelf al één of enkele van de huidige omroeporganisaties de zendmachtiging ontneemt.

Een stringente eis voor verkrijging en behoud van de zendmachtiging is, dat de omroepvereniging zich in een volledig programma profileert, zoals de Omroepwet ook nu voorschrijft.

8. De NOS zal als zendgemachtigde niet aan enige eis van ledentallen hoeven te voldoen. Wel zal de NOS ook in een veranderde constellatie ten aanzien van haar programma's haar huidige wettelijke taak behouden.

9. Een bepaald percentage van de programma's van alle zendgemachtigden zal Nederlands moeten zijn.

10. De programma's van de zend-gemachtigden worden regelmatig – in hun geheel – op de wettelijke criteria getoetst. Het resultaat kan tot een waarschuwing leiden en, bij herhaling, tot intrekking van de zend-machtiging.

11. Nieuwe omroepverenigingen die tenminste de helft van het aantal leden hebben bereikt dat als minimum is voorgeschreven voor de verkrijging van een volledige zendmachtiging, kunnen gedurende een overgangstermijn een zendmachtiging voor beperkte tijd verkrijgen. Voor een dergelijke zendmachtiging komen ook in aanmerking de omroepverenigingen wier ledental onder het wettelijk minimum daalt.

12. Alle omroepverenigingen krijgen het recht, ieder even veel zendtijd te verzorgen. Dit geldt zowel voor de televisienetten I en II als voor alle radiouitzendingen.

13. Anders dan nu zal een omroeporganisatie, die een zendmachtiging voor radio verwerft er niet automatisch ook een voor televisie verkrijgen, en omgekeerd. Ook zal een omroeporganisatie niet meer verplicht zijn van haar recht op zendtijd volledig gebruik te maken.

14. De kosten van het bestel in zijn geheel worden bestreden uit de omroepbijdragen, de opbrengsten van reclamespots en „aangeboden” programma's, en de opbrengsten van alle merchandising/verkoop van programma's van alle zendgemachtigden, waarmee uitsluitend de NOS als samenwerkingsorgaan zich belast. Uit de omroepmiddelen worden gedurende de eerder genoemde overgangstermijn zodanig ook de omroepverenigingen als dragers van een belangrijk deel van het bestel, gesubsidieerd voor hun eigenlijke verenigingswerk.

15. Een nader te bepalen percentage van het totaal van de omroepmiddelen wordt overgedragen aan een productiefonds voor cultureel waardevolle en kostbare programma's, waarop alle omroeporganisaties een beroep kunnen doen.

Par. 3 Regionale radio-omroep

De eerder genoemde zorg voor vrijheid van meningsuiting en voor verscheidenheid van informatievoorziening en opinievorming kan in belangrijke mate betrokken worden op de dagelijkse leefsituatie van de luisteraars. Daarom dienen initiatieven tot schaalverkleining in de omroep, zoals de totstandkoming van regionale radio-omroepen naast de grootschalige landelijke omroep, bevorderd en gesteund te worden. Naast de landelijke omroep moet dus een landelijke bedekking met regionale radio-omroep gerealiseerd worden, uiteraard binnen de technische mogelijkheden met een evenredige verdeling van de etherfrequenties. D'66 kiest voor een niet-commer-

ciële regionale omroep (hetgeen reclame niet uitsluit), die in haar organisatievorm zoveel mogelijk het eigen luisterpubliek representeert.

Gezien de betrokkenheid van de centrale overheid bij de omroep door het alleenrecht van het verstrekken van zendmachtigingen en anderzijds de noodzakelijke, volledige onafhankelijkheid van de regionale omroep op programmatisch en ander gebied, is een open en duidelijk beleid vereist. Een rechtstreekse financiering uit de begrotingen van lagere overheden (provincie-gemeente), zoals voorgesteld in de Beleidsnota-Regionale Radio-omroep van de Minister van C.R.M. wijst D'66 af op grond van de hieruit voortvloeiende gevaren voor de journalistieke en informatieve onafhankelijkheid van de regionale omroep.

Ook met betrekking tot de financiering is het uitgangspunt dat regionale omroep omroep is en geen welzijnsvoorziening.

Voor de landelijke omroep is thans een eenvormig, duidelijk omschreven financieringsstelsel van kracht en daarvan dient de financiering van regionale radio-omroep een onderdeel te zijn. Dit betekent dat de bronnen zullen zijn de opbrengsten van de omroepbijdragen en van de STER-reclame.

Regionale reclame zal aan een aantal voorwaarden moeten voldoen, zoals prioriteit voor regionale plaatselijke adverteerders/ondernemingen en bepaling van een maximaal aantal reclameminuten per zenduur. Regionale reclame zal strict gescheiden worden van de programmering, hetgeen overigens de mogelijkheid van zgn. „underwritten” programma's niet uitsluit. De landelijke STER dient de regionale reclame exploitatie in handen te krijgen; de opbrengsten daarvan worden aan de centrale omroepmiddelen toegevoegd.

Op deze basis kan een verdeling van het totale omroepbudget plaatsvinden, uitgaande van een efficiënt en pluriform functionerende landelijke omroep en regionale omroep met landelijke bedekking. De programma's van deze regionale omroep zullen, in tegenstelling tot het volledige programmavoorschrift voor de omroeporganisaties, een informatief en journalistiek karakter hebben. Het is noodzakelijk om een redactiestatuut te eisen.

Binnen het kader van de technische mogelijkheden en financiële prioriteiten staat D'66 positief tegenover het idee van regionale plaatselijke televisie-omroep, overigens evenmin als in de landelijke situatie in een automatische koppeling met regionale radio-omroep.

Par. 4 „Het boek”

Temidden van de andere media neemt het boek een uitzonderingspositie in. Naar vorm en functie is het een verspreidingsmiddel, een medium. Naar de inhoud kan het een kunstwerk zijn, danwel een onderdeel van wetenschap, maar ook een puur stuk recreatie of commercie. In het kader van het hoofdstuk media interesseert het boek ons daarom alleen als middel tot meningsverbreding. Voor de kunstzinnige, wetenschappelijke, recreatieve of economische aspecten m.b.t. de inhoud, volstaan wij met verwijzing naar de daarop betrekking hebbende hoofdstukken van het beleidsprogramma. We zien meer en meer een ontwikkeling waarbij het boek als pluriform medium in de knel komt, vooral door een klimmend prijsniveau, dat prohibitief werkt t.a.v. belangrijke categorieën modale en jongere kopers (scholieren en studenten) en een afnemende bereidheid bij de producenten om nog „minderheidsboeken” te produceren, nu de markt ernstig in moeilijkheden komt door ongelimiteerde uitlening zonder leenvergoeding, fotocopieëring zonder adequate regeling, verkoopprijs ondergravende structuren (vooral ook in Europees verband) en een ongunstige concurrentiepositie t.o.v. min of meer vergelijkbare overdrachtsmiddelen van cultuur in de ruimste zin, die in tegenstelling tot het boek wel gesubsidieerd worden. Hiermee is niet gezegd dat de bibliotheek voor D'66 geen essentieel onderdeel van het cultuurbeleid vormt, maar wel dat er iets aan de negatieve neveneffecten moet gebeuren.

Een cultuurbeleid dat gericht is op ontplooiing, garantie van het grondrecht van actieve en passieve vrijheid van meningsuiting en het scheppen van voorwaarden, zoals de aktiepunten van D'66 in enkele slagzinnen kunnen worden samengevat, zal zich ook actief bezig dienen te houden met het in stand houden van het minderheidsboek, dat nu in z'n ongehinderd voortbestaan als medium bedreigt wordt. Handhaving van het pluriforme aanbod, recht op informatie ook voor relatieve minderheden en vrijheid van keuze. Deze drie, en wanneer die in gevaar komen ligt er een taak voor de overheid.

Het Fonds voor de Lezer

De huidige overheidsregeling m.b.t. „moeilijk uitgeefbare boeken” is onvoldoende naar beschikbare middelen en naar technische doeltreffendheid. In plaats daarvan dient er een Fonds voor de Lezer (resp. Fonds voor de Publikaties) te komen, bestuurd door overheid, schrijvers, vertalers, uitgevers, boekhandelaren en lezers tesamen.

Dit fonds dient steun te verlenen aan minderheidspublicaties, waarbij niet primair het literaire karakter van de inhoud toetsingsnorm mag zijn, omdat het bedreigde minderheidsboek ook in andere cultureel-informatieve sectoren te vinden is.

Het fonds dient garantiesubsidies te verlenen op basis van toetsingsnormen m.b.t. „moeilijk uitgeefbaarheid” en deskundigheid van de aanvragende uitgevers. Daarbij dient niet uitgegaan te worden van één dogmatisch calculatiemodel, omdat ook de pluriformiteit van de grafische vormgeving verzekerd dient te blijven.

Het fonds moet de mogelijkheid openen voor garantiesubsidies op minderheidsboekenseries voor meerdere jaren, om de administratieve procedures te minimaliseren. Het fonds dient niet alleen door de overheid gedoteerd te worden. Inkomsten moeten ook komen uit refunding van eerder verleende subsidies op boeken die achteraf blijken door de minderheidsbarrière heen te breken. Een dergelijke refunding dient gepaard te gaan met een opslag voor renteverlies en nieuwe fondsvorming.

Verder kan op langere termijn gedacht worden aan bijdragen van buitenlandse overheden m.b.t. door het fonds mogelijk gemaakte betaalbare uitgaven van hun fiction en non-fiction.

Het fonds dient normen te stellen zowel voor de honorering van schrijvers en vertalers van met fondsgeld uitgegeven boeken, als voor de publieksprijs van de gesubsidieerde werken.

Leenrecht

Ook in het hoofdstuk Kunsten van dit beleidsprogramma wordt de invoering van een wettelijk leenrecht reeds bepleit. We volstaan er hier dan ook mee te stellen dat zo'n leenrecht er, in harmonisatie met Europese regelingen, dient te komen, zowel voor schrijvers (vertalers) als voor uitgevers, die immers beiden in hun inkomsten schade lijden door het ongelimiteerd uitlenen van hun op privégebruik gerichte produkten, zonder dat hiervoor een wettelijke compensatie bestaat.

Bibliotheken

Door het overheidsbeleid dat de bibliotheken gratis maakte voor jongeren en goedkoop voor allen, nam het aantal uitleningen zeer toe. Aangezien de budgetten van de bibliotheken onvoldoende verruimd werden om aantrekken van meer personeel mogelijk te maken, kunnen de bibliotheken niet of nauwelijks aan hun taak voldoen. De overheid dient hierin te voorzien door het scheppen van nieuwe arbeidsplaatsen.

Reprorecht

Auteur en uitgever lijden evenzeer grote schade in hun inkomsten door het ongelimiteerd fotocopiëren. De invoering van de artikelen 16b en 17 (nieuw) van de Auteurswet en de daarop geënte A.M.v.B. heeft in de praktijk onvoldoende effect gehad. De overheid dient te voorzien in een collectieve organisatie voor inning en toedeling van de uit hoofde van reprorecht verschuldigde bedragen. Aangezien deze veelal niet individueel toedeelbaar zullen blijken, dienen deze aangewend te worden voor „collectieve doelen” zoals het in stand houden van publikatiemogelijkheden door dotering van een Fonds voor de Lezer en een productiefonds wetenschappelijke publikaties, (zie hierna).

Distributie

Het boekendistributieapparaat heeft zich niet aangepast aan de betere spreiding van kennis en ontwikkelingsniveau over het gehele land. De goede boekhandel is sterk in de randstad, de kaart van de buitengebieden toont vele witte plekken. Verzendboekhandels boekenclubs komen aan dit euvel niet tegemoet omdat ze een beperkt assortiment hanteren. Verbreding van het assortiment, ook bij de kleinere, provinciale boekhandel zou gestimuleerd dienen te worden d.m.v. verrekenbare investeringssubsidies op handhaving resp. uitbreiding van een pluriform winkelaanbod.

Daarnaast valt te denken aan het inschakelen van de bibliobussen (nadat de personeelsproblemen in de bibliotheken zijn opgelost), die in nauwe samenwerking met de vakboekhandel het boek tot in de kleinste gehuchten ten verkoop zouden dienen aan te bieden.

Het wetenschappelijke boek

De problematiek bij wetenschappelijke publikaties wijkt nogal eens af van die rond het algemene minderheidsboek. De moeilijke uitgeefbaarheid beperkt zich tot gespecialiseerde wetenschappelijke publikaties (boeken en tijdschriften). De oplagen daarvan zijn in de zeventiger jaren onder druk komen te staan door: stagnatie in de groei van het aantal wetenschappers in het onderzoeks- en onderwijsveld; opdeling van de wetenschap in specialismen; een groeiende neiging tot bibliotheekgebruik; bezuinigingen bij wetenschappelijke instellingen; fotocopiëring op grote schaal; de opkomst van nieuwe media voor wetenschappelijke informatie.

Naar analogie van het geschetste Fonds voor de lezer, zou voor door moeilijke uitgeefbaarheid bedreigde wetenschappelijke publikaties gedacht kunnen worden aan een productiefonds voor commercieel niet-exploiteerbare werken. Zulks niet in

plaats van, maar als aanvulling op de nu reeds aan onderzoeksinstituten toegekende fondsen. Het fonds zou gevoed dienen te worden uit de opbrengsten van reprorechten, vooral ook omdat het reproduceren van wetenschappelijk werk het leeuwen-deel vormt van het totaal aan fotocopiëringen en omdat veel wetenschappers uit positie en taakopvatting wensen af te zien van individuele toedeling van reprogelden.

Dit fonds zou met name ook kunnen voorzien in subsidiëring van de hoge kosten die bij publikaties voor internationale doelgroepen ontstaan door taalcorrectie of volledige vertaling, hogere zetkosten en kosten van internationale promotie en distributie. De versnippering van de verzorging van niet door de professionele uitgeverij geëxploiteerde wetenschappelijke publikaties, dient tegengegaan te worden. Concentratie van deze uitgeversactiviteiten in een universitaire pers verdient aanbeveling. Te denken valt aan één overkoepelende organisatie, maar ook aan een aantal, federatief samenwerkende regionale of naar vakgebied gesplitste persen. Deze universitaire pers zou in elk geval over een wereldwijd opererend promotie- en distributieapparaat moeten beschikken.

Vanuit deze universitaire pers zou dan meer aandacht besteed moeten worden aan de opleiding van wetenschappelijke onderzoekers in hun rol van auteur of redacteur. Deze taak zou kunnen worden opgedragen aan een interuniversitair instituut voor de wetenschappelijke informatieverzorging.

Ten aanzien van de wetenschappelijke informatieverzorging ontbreekt een samenhangend totaalbeleid. Dit dient door de overheid tot stand gebracht te worden. In het overheidsbeleid is wel veel aandacht besteed aan de ontsluiting van reeds opgeslagen informatie, maar relatief slechts weinig aan doelgerichte vastlegging en distributie van nieuwe informatie. Deze onevenwichtigheid behoeft correctie.

De overheid dient te bevorderen dat uitgevers van nieuwe wetenschappelijke informatie actief worden betrokken bij verdere plannen voor het verschaffen van opgevraagde volledige documenten aan gebruikers van machinale informatiebestanden.

De vertaal-subsidieregelingen van ZWO zijn te beperkt in hun mogelijkheden. Bovendien interpreteert ZWO het begrip „zuiver wetenschappelijk” te dogmatisch. Ook meer algemeen wetenschappelijke publikaties die niet-exploiteerbaar zijn dienen op hun eigen merities beoordeeld en gesubsidieerd te worden.

VERSLAG DEELCONGRES LEIDEN

Algemeen.

Op 23 februari 1980 vond het eerste deelcongres plaats ter voorbereiding van het voorjaarscongres 1980. Toen om half elf de partijvoorzitter het deelcongres opende en de congresleiding overdroeg aan de congresvoorzitters Michel Jager, Rudi Nieuwenhoven en Rob van Kamp waren nog geen 100 Democraten in de Stadsgehoorzaal aanwezig. In de loop van de dag steeg dit aantal nog tot 150, maar in de belangstelling van meer leden mocht dit deelcongres zich niet verheugen. Toch lagen er zes pagina's Democraat-tekst en een congresboek van ruim dertig pagina's ter behandeling over vier belangrijke agendapunten van de ALV. Het deelcongres moest zich uitspreken over de vraag of de 56 ingediende amendementen en 7 moties voldoende steun verkregen om op de ALV behandeld te worden. Het belangrijkste agendapunt Volksgezondheid vergde de meeste tijd en was ook de aanleiding voor de aanwezigheid van de meeste congresgangers.

Dit onderwerp is toch belangrijk genoeg om de aandacht van meer leden te vragen. Na afloop van beide deelcongressen en de ALV zullen wij de gevolgde procedure moeten evalueren en nagaan of wij op deze weg moeten voortgaan. Hoewel de behandeling van de onderwerpen degelijk en ordelijk heeft plaatsgevonden geeft het toch te denken, dat nauwelijks 1% van de leden aan dit deelcongres deelnam.

De resultaten van dit deelcongres zijn in dit artikel en bijgaand artikel van Jan v. d. Hazel slechts kort samengevat. In de volgende Democraat zullen de moties en amendementen, die door meer dan 25% van dit deelcongres zijn aangenomen, volledig worden afgedrukt.

T.a.v. de nu behandelde onderwerpen kunnen geen nieuwe moties en amendementen meer worden ingediend, zodat de leden precies weten welke voorstellen hierover op de ALV worden behandeld.

Politiek programma.

Dit agendapunt omvatte het HB-voorstel tot wijziging van hoofdstuk X van het Huishoudelijk Reglement inzake het Politiek Programma (congresstuk VC 1-2 in Democraat 2/80 blz 16 en 17). Zowel het voorstel als de bijbehorende amendementen 45 en 50, die door het HB werden overgenomen werden doorverwezen naar de ALV. Amendement 50, dat was ingediend door de programma-commissie bevat enkele belangrijke aanvullingen, o.a. over een nood-

procedure voor het verkiezingsprogramma bij tussentijdse kamerverkiezingen.

Informatieverschaffing bij interne kandidaatstelling.

Nadat ruim vier uur tijd besteed was aan het agendapunt Volksgezondheid kwam het reeds op de vorige ALV's fel omstreden agendapunt over de informatieverschaffing bij interne kandidaatstelling aan de orde. Er waren hierover drie amendementen (46, 47 en 48) en een motie (7) ingediend. Amendement 48 werd ingetrokken omdat amendement 46 hetzelfde doel beoogde. Deze indieners willen lid 3 van het voorgestelde art. 108 schrappen, dat kandidaten de mogelijkheid biedt de namen van drie aanbevelende partijleden te vermelden. Hoewel het hoofdbestuur het oorspronkelijke voorstel steunde, sprak het deelcongres zich uit voor behandeling van dit amendement op de ALV. Amendement 47 wil het bestaande artikel 105 lid 4 schrappen, dat kandidaten de mogelijkheid biedt om op eigen kosten schriftelijk informatie onder de leden te verspreiden. Ook dit amendement werd door het deelcongres doorverwezen, nadat het HB het amendement had ondersteund en bovendien had toegezegd een ander reglementsartikel, dat de advertentie mogelijkheid van kandidaten in de Democraat regelt, te zullen indienen. Motie 7, die het HB vraagt om nadere richtlijnen voor de informatieverschaffing bij regionale voorverkiezingen, werd evenals HB-resolutie I naar het voorjaarscongres verwezen.

Verenigbaarheid van functies.

Op het HB-voorstel inzake de verenigbaarheid van functies (Democraat 2/80 blz 21) was slechts amendement 49 ingediend. De indieners willen de mogelijkheid openen dat het Hoofdbestuur op verzoek van een Algemene Regio Vergadering dispensatie verleent om het lidmaatschap van het regiobestuur en een afdelingsbestuur te combineren. Dit amendement en de HB-resolutie II werden voldoende ondersteund en zullen op het voorjaarscongres worden behandeld.

Frans Rogier

Vice voorzitter Organisatie.

Deelcongres: beleidsprogram Volksgezondheid

Tijdens het op 23 februari 1980 te Leiden gehouden deelcongres ter voorbereiding van de 26e Algemene Ledenvergadering werd de spits afgebeten van een omvangrijk besluitvormingsproces dat moet leiden tot een (ver-)nieuw(d) beleidsprogram. Een door de betreffende SWB-werkgroep, programmacommissie en hoofdbestuur voorbereide, geheel herziene tekst voor de beleidsparagraaf „Volksgezondheid” werd aan een eerste kritische beschouwing onderworpen.

De in de vorige democraat afgedrukte basistekst, een tot ongeveer een kwart van zijn oorspronkelijke omvang teruggebrachte „samenvatting” van een gedegen nota van de werkgroep, werd op onderdelen zwaar onder vuur genomen. In het onder hoge tijdsdruk uitgevoerde „snoeiwerk” was de programmacommissie naar de mening van de SWB-werkgroep – en andere leden wat al te rigoureuus te werk gegaan. Middels een zestal moties en een kleine vijftig amendementen is getracht kwaliteitsverbeterend te werken.

Elida Wessel, in de Tweede Kamer

fractie belast met o.m. de portefeuille Volksgezondheid, zette in een korte inleiding de belangrijkste punten van het D'66-fractiebeleid tot op heden uiteen.

Ze benadrukte dat een goede gezondheidszorg er zowel voor de zieke als de gezonde mens is. Als politiek probleem is de gezondheidszorg, waarin 6% van de gehele bevolking een bestaan vindt en 11 à 12% van ons nationaal inkomen omgaat pas kort ontdekt. Mede daarom, aldus Elida, is een duidelijke stellingname van politieke partijen t.a.v. de vele problemen in de gezondheidszorg van zo groot belang. De amendementen en moties die meer dan 25% van de stemmen kregen, worden aan de ALV voorgelegd. Al deze voorstellen zullen worden afgedrukt in de tweede congresdemocraat, zodat hier volstaan kan worden met vermelding van de belangrijkste resultaten van dit deelcongres.

In een paar moties werd terecht geconstateerd, dat een aantal onderwerpen in de concepttekst ontbreken. Hoewel het hoofdbestuur eraan streeft het beleidsprogram zoveel mogelijk **hoofdstuksgewijs** te vernieuwen, dwingt de te krappe voorbereidingstijd voor herziening

van deze eerste beleidsparagraaf ons in een latere ALV noodzakelijke aanvullingen vast te stellen.

Het hoofdbestuur zegde toe in nauwe samenwerking met de SWB-werkgroep volksgezondheid program-ontwerpteksten over de volgende onderwerpen samen te stellen: tandheelkundige verzorging, raden en andere adviesstructuren in de gezondheidszorg, medisch tuchtrecht, positie van academische ziekenhuizen, vestigingsbeleid huisartsen, positie apotheekhoudende huisartsen, alternatieve geneeswijzen, zelfdoding en de specifieke problemen terzake de arbeidsomstandigheden en de begeleiding van in conflict-of andere noodsituaties verkerende verplegenden/verzorgenden, voorzover deze niet via amendering van het ontwerp door de ALV al afdoende in de eindtekst verwerkt worden.

Een kernpunt bij de behandeling van de amendementen vormde het wel of niet opnemen van een tijdslimiet in de voorwaarden voor abortus. Een schriftelijke stemming wees uit dat 50% van de aanwezige leden de passage „van een buiten het moederlichaam niet levensvatbare vrucht” in een amendement geschrapt wilde zien, alvorens te besluiten het aan de ALV voor te leggen. Een tweede

amendement dat meer dan 25% der stemmen haalde, bevat de zinsnede „de wet dient abortus niet aan een andere termijn te binden dan waar de grens tussen abortus en geboorte in 't geding kan zijn”, zodat de ALV toch over deze essentiële keuze zal hebben te beslissen.

De constructieve en ter zake doende discussies op hoofdpunten tijdens dit deelcongres hebben ertoe geleid dat de ALV alle kansen krijgt een duidelijk volksgezondheidsbeleid in de steigers te zetten.

Jan van den Hazel
sectr. politiek

DEMO-CRAATJES

door Marie Louise Tiesinga

„Wanneer schrijf je nou eens over ons blad?” is een veelgehoorde vraag. „Ik doe mijn best”, zeg ik dan maar, bij zo'n hoeveelheid (het zijn er inmiddels vijftig!) moet je nu eenmaal selecteren. Getuige telefoontjes en brieven blijkt er grote belangstelling te bestaan voor het uitwisselen van redactionele en technische informatie over afdelings- en regiokranten. Marijke Scholtze-van Donkelaar uit Bunschoten vraagt zich daarbij nog af, of plaatselijke democraatjes bereid zouden zijn om informatie (die ook elders van belang kan zijn), beschikbaar te stellen. Zij denkt daarbij bijvoorbeeld aan de problemen van het moeten werken met een taait wethouder die informatie weigert of het opzetten van een mini-wijkraad. Glanzende ideeën over een ledenwerf-actie of het nut van een folder in een hoofdzakelijk professionele buurt. Dat vereist, zo veronderstelt Marijke, natuurlijk iemand die alle bestaande democraatjes ontvangt, leest en selecteert. veel werk dus! Dat kan ik beamen Marijke!

Overigens veel succes bij de start van jullie nieuwe blad in Bunschoten. Ik hoop binnenkort een nummer van „**De Groene Pas-saat**” te ontvangen! Wat het uitwisselen van ervaringen betreft – uit de regio Friesland kwam zelfs de suggestie om er een studiedag aan te wijden – ik heb deze kwestie aangekaart bij Jan Veldhuizen, publiciteitscoördinator van het hoofdbestuur en bij Arthie Schimmel van het PSVI. U hoort daar binnenkort wel meer van. Nieuw deze keer is de **Groene Golf** van het Redelijk Alternatief in Nijmegen. Succes redactie, het ziet er prima uit! Voor het eerst ontving ik deze maand het **Bulletin van de afd. Rotterdam** en **De Wekker** uit Winterswijk, terwijl ik van de afdeling **Wageningen** een terugblik van de D'66 fractie op het eerste jaar gemeenteraadswerk kreeg toegestuurd. Een interessante evaluatie.

„**Help, d'Olifant verzuipt!!** En dat mag niet gebeuren”, schreven redactie en bestuur in Amsterdam. Willen de Amsterdamse le-

den daarom alsjeblieft vijftien gulden overmaken?! En Amsterdam is niet de enige redactie met financiële problemen. Ik heb het al eens meer gevraagd, democraten, en doe dat graag nog eens. Maak het gevraagde toch over aan die redacties, zodat leuk en belangrijk nieuws over D'66 in uw bus kan blijven glijden. Ook van de Sub-regio Middenbrabant lag er weer een **Info-Bulletin** met veel nuttige informatie voor een uitgestrekt gebied. De **Nieuwsbrief voor Delft en omgeving** sloot deze keer een ledenlijst bij, zoals bekend bij het landelijk secretariaat, en verzocht om foutieve gegevens te corrigeren. Een goed idee, als je hoort dat er op dat gebied o.m. door technische storingen nog wel eens een verschijfvinkje plaats vindt. De **regio's Friesland, Groningen en Drenthe** hebben bladen om werkelijk jaloers op te zijn. Met vaste rubrieken die ze steeds weer weten te vullen en te laten vullen. Een kunst op zichzelf! Met Staten- en regionieus, nieuws uit Adviesraad, afdelingen en gemeentera-

den, compleet met uitvoerige activiteiten-agenda's. Hoewel, Drenthe ontbrak deze maand. Zijn de helden vermoeid? En wat hadden we verder nog deze maand? Een steengoeie nieuwsbrief van **Erno Maas**, regiovoorzitter in Gelderland, waarin ook nog weer eens de aandacht werd gevestigd op de Gelderse ledenwerfactie: „Maak kennis met héél D'66”. Een interessante notitie van **Koosje Schutte**, raadslid in Hoorn getiteld: „Het fenomeen stadsverwarming” (voor geïnteresseerde op te vragen bij Koosje onder tel. nr. 02290-30893). Drie bladen met een geheel nieuw fris jasje: **Democratie Breda**, de **Ledenkrant van D'66 Utrecht**, en de **Delta Democraat**. In de laatste een gastrubriek waarin de JOVD Zeeland aan het woord gelaten wordt. Met een inhoud die zo opzichtig lonkt naar D'66, dat je er bijkans naar van wordt. „De JOVD”, zo lezen wij, „is een **onafhankelijke** organisatie, dat wil zeggen dat wij geen enkele organisatorische band hebben met welke politieke partij dan ook . . . Verder willen wij de jongeren de gelegenheid geven om bekend te worden met de politiek in het algemeen en het liberalisme in

het bijzonder. Maar wij willen hen niet dwingen tot het doen van een partij politieke keuze . . . De JOVD heeft drie functies: een steunfunctie, d.w.z. een bepaald probleem wordt onder de loep genomen door middel van sprekers, themadagen, etc., etc. om er daarna een mogelijke oplossing voor aan te geven.

De tweede functie is een pressiefunctie, d.w.z. om onze opvattingen in de „grote” politiek te kunnen brengen is het noodzakelijk dat VVD en D'66 onze opvattingen overnemen zodat zij die kunnen doorsluizen naar gemeenteraden, provinciale staten en Tweede Kamer. De derde is een gezelligheidsfunctie en die spreekt voor zichzelf. Op politiek gebied richt de JOVD zich op de VVD en D'66 . . .” Mijn grootmoeder zou gezegd hebben: hier kloort mijn Frederik, wat ik altijd een merkwaardig maar aardig gezegde heb gevonden en dat zoveel betekent als een mix van superstroopsmeerderij en een wens die de vader van de gedachte is. En zo gaat het verder. De redactie van de Delta Democraat antwoordt in het volgende nummer. Ik ben benieuwd!

Tot slot een blad dat niet afkomstig is van een afdeling of regio, maar dat daarom niet minder de moeite waard is! Het eerste **PEAC-Bulletin**, uitgave van het Politiek Emancipatie Aktiveringscentrum van D'66. Het PEAC, dat de status heeft van adviescommissie van het Hoofdbestuur in emancipatiezaken, heeft besloten 4 x per jaar een eigen bulletin uit te geven, bedoeld voor die vrouwen en mannen in de partij die geïnteresseerd (moeten) zijn in emancipatiezaken en emancipatiebeleid. Met als inhoud o.m. een stuk van Nelleke Schoemaker, lid van het PEAC, wetenschappelijk medewerkster in Leiden en voorzitter van de Commissie Vrouwenarbeid van de SER, getiteld: „Emancipatie en economische onafhankelijkheid” en een interview van Carien Evenhuis met Henk Zeevalking wiens mening is dat gelijkheid te weinig aan bod is gekomen. Dit PEAC-Bulletin is zeer de moeite waard. Dat er vele zo mogen volgen. Het redactiesecretariaat wordt onderhouden door Elske Schreuder op het landelijk secretariaat in Den Haag.

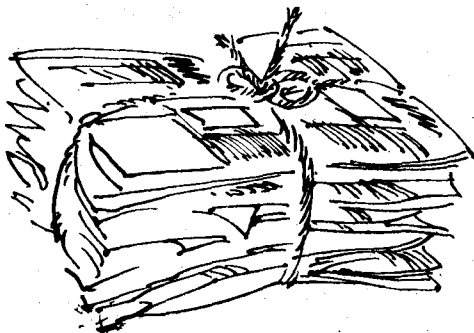
LEDENWERFAKTIE MONARCHIE TER DISCUSSIE JA OF NEE? EEN KLEINE RECHERCHE

door Marie-Louise Tiesinga

Ik kan er niets aan doen, maar ik heb altijd heimelijk plezier als het weer een beetje roerig is in de partij. Gezapigheid vult immers geen kolommen? Donderdagavond, 31 januari 1980, een gedenkwaardig moment: Koningin Juliana stapt op. Wijsheid lijkt dit besluit niet te ontzeggen. Het kan zo een waardig afscheid worden. En zie, hier en daar staan mensen op - ook binnen D'66 - die in deze gebeurtenis aanleiding zien de monarchie ter discussie te stellen. En zoals bij ons gebruikelijk: dat mag, maar je hoeft het er niet mee eens te zijn, je kunt het betreuren, je kunt je ervan distantiëren. We zijn democraten, nietwaar? Ik las in de **Volkskrant** van 2 februari j.l. dat naast de PvdA ook D'66 een discussie over de staatsvorm nodig achtte. Ook andere kranten brachten die dag dat nieuws. Navraag in Den Haag bracht aan het licht, dat het **Hoofdbestuur** op 1 februari 1980 om ca. 20.00 uur het volgende persbericht had uitgegeven:

„Het Hoofdbestuur van D'66 heeft kennis genomen van de verklaring van een aantal

DE PERS OVER D'66

D'66-leden, waarin zij vragen nu binnen de partij een discussie te starten over het koningsschap. Inhoudelijke principiële discussie hierover behoren in onze partij plaats te kunnen vinden. Dat dient echter

in de rust van een normaal functionerend koningsschap te gebeuren. Het Hoofdbestuur distantieert zich dan ook van de intentie van deze verklaring van een aantal leden en meent dat dergelijke discussies nimmer behoren te worden gevoerd n.a.v. de overdracht van het koningsschap. Zowel koningin Juliana als Prinses Beatrix verdienen, dat dergelijke discussies niet n.a.v. een troonwisseling worden gevoerd. Ons respect voor de aftredende koningin en onze verwachtingen over onze nieuwe vorstin leiden ertoe, dat het D'66-Hoofdbestuur de vermelde verklaring van een aantal willekeurige leden, zoals deze in de publiciteit is gebracht, betreurt.”

Dit persbericht was dus uitgegaan vóór het bericht in de **Volkskrant** was verschenen. Dus vóór die tijd was het HB er al mee bezig. Volgens de **Volkskrant** was de discussie geëntameerd door de **SWB-werkgroep Parlement en Democratie. Co Patist**, voorlichter van de Tweede Kamer fractie is op 1 februari 's avonds nog door de **Volkskrant** benaderd en heeft de journalist in kwestie het telefoonnummer van **Bob van den Bos** gegeven, voorzitter van deze werkgroep, zodat hij een en ander zou kunnen natrekken. Dat heeft men bij de **Volkskrant** kennelijk niet gedaan; misschien was Bob van den Bos ook wel niet te bereiken. Hoe het zij: het bericht verscheen kennelijk ongecontroleerd in de krant. Resultaat: boosheid in de Werkgroep Parlement en Democratie. De redactie van de **Democraat** ontving inmiddels een brief van de werkgroep waarin als belangrijkste staat te lezen:

„Onze werkgroep hecht eraan te verklaren, dat dit bericht iedere grond van waarheid mist. Een onverlaat moet het uit de duim hebben gezogen. In de werkgroepbijeenkomst is over de vraag of Nederland een republiek zou moeten worden nooit gedebatteerd. Ook vinden wij het niet opportuun om dit onderwerp de komende tijd

aan de orde te stellen. Overigens staat het natuurlijk elke D'66-er vrij om over de gewenste staatsvorm te willen discussiëren. Echter: door de berichtgeving in de landelijke pers (bovendien spoedig door omroepen overgenomen) is de indruk gevestigd dat de wens tot zo'n discussie op dit moment in brede lagen van de partij leeft. Wat zeer de vraag is. Het tegenbericht van het Hoofdbestuur (niet door de Volkskrant overgenomen) heeft deze indruk zeer waarschijnlijk niet geheel weg kunnen nemen. Het gevolg van de dagbladactie was in elk geval verwarring, tegengestelde uitlatingen van D'66-woordvoerders, een mogelijk volstrekt verkeerde beeldvorming bij kiezers, etc. **Conclusie:** juist voor een open, democratische partij als de onze verdient het aanbeveling dat individuele partijleden die een boodschap kwijt willen, eerst binnen de partij de nodige contacten leggen voordat ze zich tot de landelijke media richten".

Wie had nu wél de discussie op gang gebracht? Wel, dat bleek **Loebas H. M. C. Oosterbeek** uit Amsterdam te zijn geweest en het ligt voor de hand dat uw verslaggeefster zich vervolgens tot hem heeft gewend. De feiten zijn de volgende. Loebas heeft op 1 februari j.l. om ca. 9.15 uur des morgens een brief afgegeven bij het landelijk secretariaat, waarin hij het HB meedeelde, dat hij een redelijk groot aantal leden een brief ter ondertekening zou gaan zenden van de volgende inhoud:

„De ondergetekenden beseffen, dat het aangekondigde aftreden van Hare Majesteit Koningin Juliana in de eerste plaats respect en dankbaarheid afdwingt voor de persoon van Hare Majesteit en ontzag voor de wijze waarop zij de afgelopen 31 jaar ons land heeft gediend. Hiernaast willen de ondergetekenden in herinnering roepen dat in de eerste programma's van D'66 stond vermeld: „normen van democratische doelmatigheid dienen de staatsvorm – monarchie of republiek – te bepalen. Bij de beoordeling van deze doelmatigheid zal de waarde van historisch gegroeide verhoudingen betrokken zijn”. Vervolgens doen de ondergetekenden een dringend beroep op het Hoofdbestuur van D'66, een discussie over de normen van doelmatigheid op gang te brengen binnen de partij. Met name denken de ondertekenaars hierbij aan de aangekondigde deelcongressen op 23 februari 1980 en 15 maart 1980, alsmede aan de bijeenkomst van de Adviesraad op 1 maart 1980. Een en ander met de bedoeling tot een duidelijke standpuntbepaling te komen op de Algemene Ledenvergadering van D'66.”

De brief is uiteindelijk ondertekend door 18 leden en bij schrijven van 8 februari j.l. officieel aan het HB aangeboden. Dit schrijven kruiste volgens Loebas een brief van **Hein van Oorschot** namens het Hoofdbestuur, gedateerd 4 februari, die schreef:

„Het staat buiten discussie, dat het door de initiatiefnemers achter jouw brief gevraagde debat steeds moet kunnen worden aangegaan. Ook los van wat er in een niet meer geldend partijprogramma staat – bij het citaat eruit hoort trouwens een voetnoot – is een onderzoek/debat daarover

welhaast eigen aan de partijstructuur. Het in jouw brief gesuggereerde moment hiervoor is echter zo onhandig gekozen, dat het Hoofdbestuur jullie voorstel niet kan overnemen. Zowel uit oogpunt van fatsoen tegenover de bij de troonwisseling betrokkenen als vanwege de maatschappelijke toestand eromheen en de politieke effecten daarvan, zou zo'n discussie nú een zeer onzuivere worden. Om die redenen betreuren wij ook de publiciteit die hiermee blijkbaar moest worden gezocht.”

Loebas heeft met een aantal ‚Republikeinen‘ op zaterdag 9 februari in het Pulitzerhotel in Amsterdam vergaderd. De aanwezigen aldaar waren bijzonder teleurgesteld over wat zij noemden de felle, hypocriete en emotionele reactie van het Hoofdbestuur. Men noemde het een opportunistische poging om de zaak in de doofpot te stoppen. Tijdens deze bijeenkomst werden drie besluiten genomen. In de eerste plaats zou er een motie worden ingediend op de afdelingsvergadering in Amsterdam van 11 februari. Verder besloot men tot actie buiten de partij om en tot slot dat men er ná

D'66 zoekt steun bij sexkoning

Het Zeeuwse D'66-bestuur stelt momenteel een onderzoek in naar de mogelijkheid om de plaatselijke politieke partij DWS (Democratisch Welzijn Sluis) in Sluis op te late De nieuwe partij aanvoering van Metz tijdens de teraadsverkiezing de Sluise raad zich daarmee de keuze van meester in Sluis

Pikante problemen voor D'66

Van onze Rotterdamse redactie

SLUIS, vrijdag In Haagse D'66-kringen is een lichte onrust ontstaan over de plannen van de Zeeuws-vlaamse partijgenooten. Die voelen er namelijk veel voor, de plaatselijke partij Democratisch Welzijn Sluis over te nemen.

de troonwisseling opnieuw binnen de partij op terug zou komen. De motie op voornoemde afdelingsvergadering werd ingediend en daarin werd aangedrongen op het opnieuw opnemen in het Beleidsprogramma van D'66 van het oorspronkelijke hoofdstuk betreffende staatsrechtelijke hervormingen zoals aangenomen op het ledencongres van D'66 van 27 september 1966. Het afdelingsbestuur in Amsterdam werd opgedragen deze motie vóór 15 februari (sluitingsdatum aanmelding onderwerpen bij SWB) ter kennis te brengen van tenminstens de Stichting Wetenschappelijk Bureau en het Hoofdbestuur. In de toelichting op de motie werd duidelijk dat het de indianers niet ging om overname van de letterlijke tekst van bedoeld hoofdstuk over staatsrechtelijk hervormingen, maar om de ideeën die er achter zitten. Hervor-

mingen van het gemeentelijk apparaat, gekozen burgemeester, gekozen commissaris van de Koningin, etc. Later kan dan de staatsvorm ter discussie komen. De motie heeft het niet gehaald. Volgens Loebas omdat men niet wilde geloven, dat het de indianers slechts om een fundamentele discussie ging en dat men niet onmiddellijk streefde naar een Republiek. Terug naar ‚af dus voor de Republikeinen. Mens erger je niet is soms een hard spel.

Gevraagd naar wie nu in eerste instantie de zaak aan de publiciteit had prijs gegeven, antwoordde Loebas, dat zijn brief naar 30 mensen is gegaan „waaronder een aantal journalisten”. Verder verwees hij naar het persbericht van het Hoofdbestuur van 1 februari.

Pikante problemen

‚D'66 zoekt steun bij sexkoning‘, meldde de Waarheid op 23 januari j.l. ‚Pikante problemen voor D'66 meldde de Telegraaf twee dagen later uitbundig. Zeeuwse democraten zouden ervoor voelen, zo was in beide kranten te lezen, om de politieke partij Democratisch Welzijn Sluis over te nemen. En die DWS is toevallig de partij van de Zeeuws-vlaamse pornokoning Paul Metz, eigenaar van een groot aantal sex-boetiekjes en dito bioscoopjes. Gniffel, gniffel alom! Maar het is allemaal minder pikant dan het lijkt. Jopie Boogerd-Quaak, voorzitter van de Zeeuwse Staten en Jaap de Zeeuw, raadslid in Terneuzen verschaffen de volgende informatie. Democratisch Welzijn Sluis is een volstrekt democratische partij die bij de afgelopen verkiezingen in de Sluise Raad maar liefst drie zetels haalde. De Werkgroep West-Zeeuws-vlaanderen van D'66 en de DWS vonden elkaar op het volgende. D'66 is bezig met de voorbereiding van deelname aan de volgende gemeenteraadsverkiezingen in Aardenburg, Sluis en Oostburg. Een aantal leden van DWS wilden zich bij D'66 aansluiten. D'66 ventileerde dat zij best een burgemeester van hun partij in Zeeland wilden en heeft toen het initiatief genomen om met DWS te gaan praten omdat de burgemeestersplaats in Sluis binnen afzienbare tijd vacant is. DWS was best bereid hun bijdrage aan de profielschets voor de nieuwe burgemeester in de richting van D'66 te schrijven. Aardige achtergrondinformatie is, dat de huidige VVD-burgemeester, mr. H. P. L. van den Beld zeker niet de grootste vriend is van lijsttrekker Paul Metz; in tegendeel! (mlt). DWS wilde echter de PvdA, die in de Sluise raad met twee zetels is vertegenwoordigd, mee zien te krijgen, omdat ze dan gezamenlijk over de meerderheid zouden beschikken. VVD en CDA zouden toch met eigen kandidaten voor het burgemeesterschap willen komen. Maar het werd katjemaai. Het CDA werd boos, omdat zij niet eerder dan de PvdA werden benaderd en toen kwam de zaak in de publiciteit. Volgens Jaap de Zeeuw zal DWS nog steeds proberen de profielschets in de richting van D'66 te schrijven. Verder wacht men in Zeeland maar af wat ervan komt. Het is natuurlijk staatsrechtelijk niet mogelijk om DWS zomaar om te vormen tot D'66. Maar de Zeeuwse Democraten wensen we succes straks in Aardenburg, Sluis én Oostburg.

UIT DE FRAKTIES

Tussen de woelige politieke stormen met windkrachten van 2½ tot 4 miljard, en wervelwinden die tot het omwaaien van een minister en een staatssecretaris aanleiding hebben gegeven, door gaat de Kamer haar „gewone” gang en behandelt de ene begroting na de andere.

Omdat het politieke noodweer nog in volle hevigheid aan de gang is, heeft het weinig zin daar nu al uitgebreid op in te gaan. De veroorzaakte schade is nog niet volledig te overzien. Daarom is deze bijdrage beperkt tot een globaal overzicht van de D'66-standpunten bij de begrotingen van sociale zaken, cultuur, recreatie en maatschappelijk werk, justitie, ontwikkelingssamenwerking en de nota „Harrisburg” en het structuurschema verkeer en vervoer.

Sociale Zaken

Democratisering, inspraak, medezeggenschap dat waren de grote thema's in het betoog van Erwin Nypels bij de behandeling van de begroting van sociale zaken. In zijn met vele voorbeelden gevulde betoog haalde Nypels als voorbeeld aan dat de Raad MHP nu wel in de Stichting van de Arbeid en de SER is vertegenwoordigd, maar nog niet wordt toegelaten tot het CAO-overleg. Uitsluiting van representatieve organisaties bij het CAO-overleg voor het voeren van onderhandelingen over fundamentele zaken als arbeidsvoorwaarden is voor hem een onaanvaardbare zaak. Met nog een handvol voorbeelden van organisaties die moeilijkheden hebben ondervonden toonde hij aan dat grote groepen verstoken bleven van de mogelijkheid te praten over arbeidsplaatsenbeleid, vervoegde pensionering en vergroting van inspraak.

Werkelijke erkenning van de vrijheid van vakvereniging eist, volgens Nypels, dan ook enigerlei vorm van wettelijk recht tot deelname aan CAO-overleg.

Ook voor de Bonden van Ouderen brak Nypels een lans. Zij willen graag vertegenwoordigd worden in landelijke, provinciale, gemeentelijke en partikuliere organisaties, commissies, stichtingen en besturen die zich bezig houden met welzijnsbevordering. Hetzelfde geldt ook voor gehandicaptenorganisaties en gepensioneerdenorganisaties.

Een sterke inzet werd gevraagd van de regering om knelpunten in de wetgeving weg te nemen die de ontwikkeling van werknemerscoöperaties in de weg staat. Werknemerscorporaties worden door hem beschouwd als de voorhoede van nieuwe arbeidsverhoudingen in gedemocratiseerde bedrijven.

Daarnaast wil Nypels een actieve voorlichting omtrent de oprichting van bedrijven op coöperatieve grondslag en financiële steun.

Bepaald progressief was ook de gedachte van Nypels om cliënten van sociale diensten de mogelijkheid te geven inzage te krijgen in hun dossiers en daarin zonedig wijzigingen opgenomen te krijgen, omdat onjuiste gegevens in hun nadeel zouden

werken. Een motie van die strekking werd door de Kamer aangenomen.

Voor degenen die op een WWV-uitkering zijn aangewezen wil Nypels de wekelijkse gang naar het gemeentehuis voor inlevering van een inkomstenformulier, vanwege het toch wel wat pijnlijke en frustrerende effect van die wekelijkse tocht terugbrengen tot een bezoek in de vier weken. Tenslotte sprak Nypels zich uit voor een ondersteuning van de akties van KWJ-jongeren in hun strijd tegen de ontduiking van het jeugdloon.

2^e KAMER

door Co Patist

Nypels vroeg om een scherpere controle op de naleving en de invoering van straf-sankties voor hen die het jeugdloon ontduiken.

Justitie

Belangrijkste onderwerpen van D'66-zijde bij de begroting van justitie waren euthanasie en het gevangenisbeleid.

Op vragen van Elida Wessel aan de minister hoe ver de beleidsontwikkeling op dat punt op het ministerie was, antwoorde hij dat hij de maatschappelijke discussie

daarover wilde afwachten. Mevrouw Wessel liet weten dat die al in volle gang was en vond dat de minister niet langer meer moest toezien.

De D'66-opvattingen daaromtrent zijn de volgende: hulp bij euthanasie dient niet strafbaar te zijn wanneer aan de volgende voorwaarden is voldaan:

zij vindt plaats op uitdrukkelijk verzoek van de patiënt; de patiënt bevindt zich in de laatste fase van zijn leven; de hulp wordt door de arts gegeven.

Met name over dat laatste criterium is de discussie binnen D'66 nog niet afgerond.

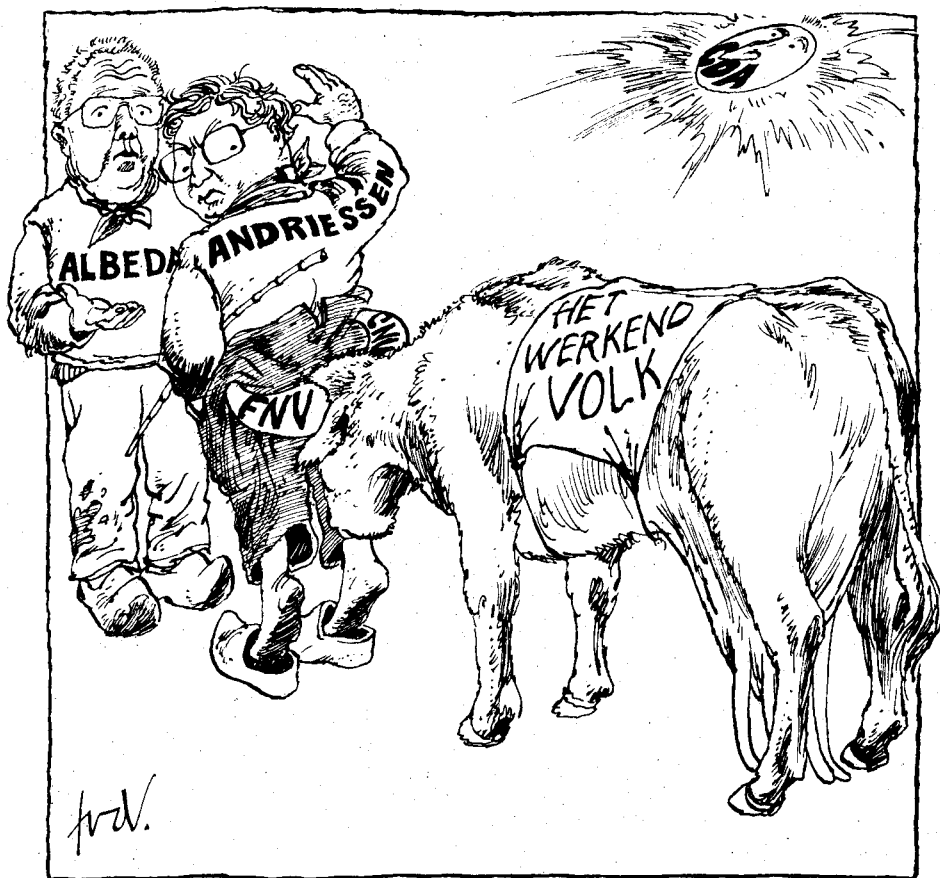
Mevrouw Wessel vroeg aan de minister of hij bereid was richtlijnen te geven aan het Openbaar Ministerie over eventuele niet vervolging in bovengenoemde gevallen.

Het gevangenisbeleid heeft de grote zorg van D'66. De grote stroom brieven daarover geeft aan dat er iets fundamenteel mis is. D'66 meent dat de bewindslieden onvoldoende inspelen op datgene dat aan nieuwe mogelijkheden uit de maatschappij aangereikt wordt. Ook de problemen rond de personeelsvoorziening, het tekort aan bewaarders, de promotiekansen en het enorme ziekteverzuim geeft aanleiding tot ingrijpende maatregelen.

Ontwikkelingssamenwerking

Het initiatiefrijke beleid dat Nederland tot voor kort op het gebied van ontwikkelings-samenwerking ten toon spreidde is nage-nog geheel verdwenen, zo konstateerde Suzanne Bisschop bij de behandeling van de begroting. Zij konstateerde dat een realisme was dat niet door D'66 kon worden voorgestaan.

Maar zij konstateerde nog meer: ideeën-armoede, uitdeling van taken van het ministerie naar andere ministeries, weinig

beleidsresultaten. Mevrouw Bisschop konstateerde in haar betoog ook een cultuurcrisis in de westerse wereld en ten gevolge daarvan van vervreemding tot de derde wereld. Zij meent dat een dialoog met de derde wereld op basis van gelijkwaardigheid een noodzaak is. Dat er meer aandacht besteed moet worden in de verhouding tot die derde wereld, en dat niet de gehele diplomatie moet worden opgehangen aan Nato en Eeg. De wereldpolitiek moet volgens haar niet gedomineerd zijn op het westelijk halfrond. Stimulering van buitengouvernementele contacten is gewenst. Verder het hanteren van een zogenaamd ontwikkelingsfiche, dat wil zeggen dat bij alle belangrijke beslissingen in Europees verband de gevolgen voor de derde wereld worden meegewogen.

Tenslotte wenste Bisschop een structurele financieringswijze van het vluchtelingenprobleem in plaats van ad hoc financieringscampagnes. Het D'66-kamerlid konstateerde dat voor het eerst het percentage ontwikkelingshulp achteruit was gegaan en verzette zich daartegen. Tenslotte gaf zij de minister te kennen het idee van het concentratieland af te schaffen en te streven naar meerjarenplanning voor bepaalde ontwikkelingslanden, die daardoor meer zekerheid hebben omtrent de aanpak van bepaalde projecten.

Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk

In haar betoog bij de begrotingsbehandeling van CRM vergeleek Suzanne Bisschop het ministerie met een lastige welzijnsinktvis die met zijn tentakels alle welzijnsinstellingen omklemt en inkt spuit naar andere ministeries.

Maar zo vindt Bisschop dit heeft niets te maken met een welzijnsvisie voor de jaren 80, want die ontbreekt. Er worden veranderingen en tendensen gesignaleerd, maar er wordt weinig of niets mee gedaan.

Een van die tendensen is de groeiende weerzin tegen welzijnsinstellingen. Volgens Bisschop moet men meer terug naar „self-help” en moet het ministerie openstaan voor meer nieuwe experimentele groepen, die zonder direct te beantwoorden aan de door het ministerie opgelegde structuren een hoop goed werk doen.

Selfhelp draagt bij tot emancipatie. Het geeft de mens de kans zelf stappen te ondernemen en zich te ontplooiën en in een meer informele sfeer elkaar te helpen.

Pratend over emancipatie konstateert Bisschop dat we er de mond van vol hebben maar dat er weinig gebeurt. De kansen voor vrouwen lopen eerder terug dan dat ze verbeterd worden. Subsidiereregelingen voor projecten worden onderworpen aan strenge voorwaarden. Deeltijdsarbeid en arbeidstijdverkorting wil ook nog niet erg lukken. De hindernissen daar naar toe zijn groot en legio. De overheid stimuleert bepaald niet. Ook in praktische zin niet, door bijvoorbeeld andere winkelsluitingstijden, meer kinderdagverblijven, creches in de buurt van kantoren en herscholing.

Een tweede groep die meer mogelijkheden tot emancipatie zou moeten krijgen is de groep ouderen of bejaarden. De vertegenwoordiging van de bejaarden in bijvoorbeeld de SER, de Ziekenfondsraad, het College van Advies van de Algemene Bij-

standswet is iets waar nog nauwelijks over gepraat wordt.

Volgens Suzanne Bisschop kan een geëmancipeerd mens meer invloed hebben op zijn leefsituatie, en wel ten goede, en kan met gebruik van democratische regels de mens zijn welzijn vergroten door actief gebruik te maken van zijn grondrechten. ■

EUROPEES PARLEMENT

door Suzanne Dekker

Februariëzitting:

De laatste ochtend van deze zitting vond het gecombineerde spoeddebat plaats over de Olympische Spelen in Moskou en de arrestatie van professor Sacharov. In januari had het Parlement zich al – in scherpe bewoordingen – over de inval van de Sovjet-Unie in Afghanistan uitgesproken.

Omdat wij de stellingen te ongenueanceerd vonden en het onvoorwaardelijk voor of tegen boycot van de Spelen te Moskou te prematuur, hebben wij de desbetreffende door Christen-democraten, Britse Conservatieven, Liberalen en Gaullisten ingediende ontwerp-resolutie pro boycot, niet gesteund.

Behalve deze resolutie werd ook aangenomen die waarin de Sovjet-maatregelen tegen professor Sacharov scherp veroordeeld worden en op interventie bij de Sovjetregering wordt aangedrongen, om de invrijheidsstelling van de burgers, die wegens verdediging van burgerrechten worden vervolgd, te bewerkstelligen. Hier stemden wij wél voor evenals het voorstel voor extra maatregelen in verband met de tragische situatie in Cambodja.

Andere hoofdpunten deze week van de zo overladen agenda, dat de behandeling van een hele serie onderwerpen uitgesteld moest worden, waren:

- Nieuwe begrotingsvoorstellen 1980;
- Verklaring van landbouwcommissaris Gundelach over de aanpak van de landbouwvoorstellen;
- De presentatie door Voorzitter Jenkins van het werkprogramma 1980 van de Commissie;
- Vervolgedebat werkprogramma Raad eerste helft 1980;
- Energiedoelstellingen 1980;
- Herstructurering Scheepsbouw en Textielindustrie;
- Drugbestrijding.

Een enkele kanttekening: Volgens de Commissie heeft zij zich bij de nieuwe begrotingsvoorstellen gebaseerd op de eisen van het parlement en gestreefd naar een beter evenwicht in de begroting. Omdat het parlement het eerste begrotingsontwerp heeft verworpen (zie vorig verslag) moesten nieuwe voorstellen opgesteld worden.

De Verklaring-Jenkins over het werkprogramma Commissie 1980 ontmoette veel kritiek van het parlement. Aar de Goede liet zich hierbij niet onbetuigd, evenals t.a.v. het werkprogramma van de Raad.

Energie en werkgelegenheid

Zoals in het vorig verslag vermeld is eind '79 besloten voortaan één dag per zittingsweek aan een groot debat over een belangrijk onderwerp te besteden. In januari begon dit met het werkgelegenheidsdebat en de afgelopen februariëzitting was energie aan de beurt. Verder werd in januari het tweede vijfjarenprogramma beheer en opslag kernafvalstoffen behandeld.

Het werkgelegenheidsdebat is vooral door het ontbreken van een behoorlijke voorbereiding nogal de mist in gegaan.

56 sprekers, waaronder 17 van alleen de Socialistische fractie, voerden achtereenvolgens het woord.

Basis van het debat vormde een vraag met toelichting – totaal een A4-vel bestrijkende – van de Socialistische fractie, die dit onderwerp mocht presenteren. De desbetreffende parlementaire commissie(s) die voor een behoorlijk basisstuk hadden kunnen zorgen, waren niet eens ingelicht over dit debat! Voor de toekomst moet hier lering uit getrokken worden, wat m.i. ook geldt voor de organisatie van de debatten nu.

Bij de huidige werkwijze ontbreekt het vrijwel aan mogelijkheden om zowel op elkaars standpunten als die van de commissie en/of Raad te reageren.

„Debatten” bestaan in feite uit een lange reeks eenzijdige verklaringen met nauwelijks enige dialoog. Het instrument van interruptie en het inbouwen van verschillende termijnen waarbij de Commissie en/of de Raad tussentijds reageren, zou in dit opzicht m.i. al een hele verbetering betekenen.

Zowel bij het kernafvaldebat als bij het debat in februari waar de energiedoelstellingen voor 1990 centraal stonden, bleken de voorstanders van verdere toepassing van kernenergie weliswaar numeriek in de meerderheid, maar lieten de tegenstanders hiervan zich steeds duidelijker en in grotere getale horen. De discussie pro-contra kernenergie is nu ook in het Europees Parlement levensgroot op tafel komen te liggen.

Tenslotte nog melding van de losbrandende discussie over de zetel van het Parlement. Steeds sterker wordt het ongenoege, ook van de kant van het secretariaat en medewerkers, over de huidige situatie van voortdurende verplaatsing tussen Brussel, Luxemburg en Straatsburg. Maar ook de tegendruk van met name Frankrijk, zeer recent nog van Giscard zelf, is toenemende.

Het debat hierover zal niet lang op zich laten wachten. ■

SWB- NIEUWS

Werkgroep Parlement en Democratie

De werkgroep Parlement en Democratie is inmiddels goed van de grond gekomen. Er zijn drie subwerkgroepjes die zich elk met een deelonderwerp bezig houden. Vooral met het oog op het ontwikkelen van voorstellen voor het beleidsprogramma is er niettemin dringend behoefte aan enthousiaste nieuwe werkgroepleden. Het gaat daarbij zeker niet uitsluitend om (staatsrecht)juristen. Iedereen die onze parlementaire democratie ter harte gaat is van harte welkom. Voor inlichtingen kunt u bellen 070 - 275760 dan krijgt u Tj. Jansen, secretaris aan de lijn of 070 - 648214 dan spreekt u met de voorzitter van de werkgroep.

Bob van den Bos

Werkgroep Culturele Minderheden

Studiedag tolerantie

Uitnodiging voor de *studiedag tolerantie* op 29 maart 1980 in het Squash-centrum, Parkweg 1 te Papendrecht.

Programma

10.00 uur:

Ontvangst met koffie.

10.30 uur:

Philp Pietersz.:

Tolerantie in historisch perspectief en thans. Suzanne Bischoff: Tolerantie? Ver van mijn bed!

Anton van Lijssel: (nog niet bekend) Hamid Achmed Ali: (nog niet bekend).

12.30 uur:

Lunch.

13.30 uur:

Uiteengaan in vier secties aan de hand van discussiestellingen.

14.30 uur:

Rapportage vanuit de secties.

15.00 uur:

Samenvattende slottoespraak door Ph. Pietersz.

15.30 uur:

Sluiting.

De verschillende sprekers zullen ieder vanuit hun eigen discipline het onderwerp tolerantie behandelen. Philp Pietersz is coördinator van de Werkgroep Culturele Minderheden. Suzanne Bischoff heeft zitting in de D'66-fractie in de Tweede Kamer. Anton van Lijssel is directeur van een Stichting voor Buitenlandse Werknemers in Rotterdam en lid van de Provinciale Staten in Zuid-Holland.

Hamid Achmed Ali is secretaris van de Vereniging tegen Rassendiscriminatie en verbonden aan de Welzijnsstichting Welsuria. Kosten: f 12,50 inclusief lunch.

Bereikbaar met openbaar vervoer vanaf Station Dordrecht met bus 38 richting Sliedrecht.

Werkgroep Staatsrecht en Binnenlandse zaken

De werkgroep vergadert op:

20 maart

15 april

6 mei

Alle vergaderingen beginnen om 19.30 uur en worden gehouden in het gebouw van de Tweede Kamer, Binnenhof 5 te Den Haag.

Gedurende de komende maanden maakt de werkgroep een ontwerp voor het hoofdstuk Binnenlandse Zaken van het nieuwe verkiezingsprogramma.

Nieuwe leden zijn welkom. Zij kunnen zich opgeven bij ondergetekende.

Ronald L. M. Verhagen

Bleulandweg 134,

2803 HH GOUDA.

tel. 01820 - 24923.

Werkgroep Emancipatie

De vergadering van de landelijke w.g. Emancipatie zal plaatsvinden op 20 maart a.s. in het Jaarbeursgebouw te Utrecht.

Aanvang 19.30 uur.

Agenda: o.a. thema emancipatie en verdeling van arbeid, structuur werkgroep, verkiezing van voorzitter en secretaris.

Kandidaten gelieven zich op te geven bij de coördinator van de w.g.: Carel van Sitteren, O.Z. Voorburgwal 153 hs, Amsterdam. tel. 020 - 241492.

Werkgroep Welzijn

Gevraagd deskundige **Bijstandszaken**, t.b.v. w.g. Welzijn en de Tweede Kamerfractie. Opgave bij S.W.B. D'66, tel. 070 - 858303.

Werkgroep Europese Minderheden opgericht

Onlangs is de werkgroep „Europese Minderheden” opgericht. Zij ressorteert onder de Stichting Wetenschappelijk Bureau D'66. De w.g. wil zich bezig gaan houden met het vraagstuk van de „oude” (culturele) minderheden in de diverse landen van Europa. Voorbeelden van dergelijke minderheden zijn de Basken, de Corsicanen en de Catalanen. Ieder kent hun problemen. Dagelijks worden wij er mee geconfronteerd; rellen in het Baskenland en bomaanslagen op Corsica zijn voorpagina-nieuws.

Wat is er eigenlijk aan de hand? Om die vraag te kunnen beantwoorden is een diepgaande en grondige bestudering van dit probleem noodzakelijk. Het ligt in de bedoeling om per afzonderlijke minderheid project-groepjes te gaan vormen. De uitkomsten zullen met elkaar worden vergeleken om daarna tot eventuele aanbevelingen te komen. Opdat deze vergelijking zinvol kan plaatsvinden, is het gewenst dat de projectgroepen

IDEE '66

het nieuwe S.W.B.-blad

Ziehier de eerste aankondiging van „*idee '66*”, het driemaandelijks tijdschrift dat zal worden uitgegeven onder auspiciën van de Stichting Wetenschappelijk Bureau van D'66. Het wordt alle leden van D'66 aangeboden ter gelegenheid van het voorjaarscongres aangeboden. De redactie van *idee '66* stelt zich ten doel met dit blad een forum te bieden voor wat diepergaande discussies. Discussies onderling, in de partij, en daarnaast ook discussies met de buitenwereld.

Democratie is immers discussie. En uit de discussie wordt de idee geboren. Uiteraard hebben wij daarvoor u, uw medewerking en uw respons nodig. Zonder abonne's kan een blad als dit niet bestaan. Aarzel niet u op te geven. Een abonnement kost maar f 28,- per jaar. Aarzel ook niet contact te zoeken met de redactie van *idee '66* als u zich actief in de discussie wilt mengen.

Kortom: wij rekenen op uw medewerking.

De redactie van *idee '66*:

Jan Glastra van Loon (hoofdredacteur), Wiro Jan Beek, Martijn van Empel, Marco Gans, Hans Gruijters, Ruut de Melker, Aad Nuis, An Salomonson, Jacqueline Soetenhorst, Jan Vis, Walter Zegveld.

Redactieadres: M. van Empel, Juliana de Lannooylaan 37, 5582 EA Waalre; telefoon: 04904 - 4607.

aan de hand van een werkmodel hun onderzoek verrichten.

Belangstellenden worden verzocht contact op te nemen, waarna nadere afspraken zullen worden gemaakt.

De initiatiefnemers:

Henk Pijlman, Kraneweg 43a, Groningen, tel. 050 - 13056;

Meine Henk Klijnsma, Stratinghweg

40, Groningen.

Nieuwe rapporten van de S.W.B.

MV 9 - Studiedag Gezondheidszorg f 4,50

herdruk E 5-Besparen is vooruitzien f 4,50

Ten behoeve van de **deelcongressen** zullen bij de S.W.B. de volgende toelichtende voorlopige rapporten van de respectieve werkgroepen te verkrijgen zijn:

1. Structuurschets Volksgezondheid

2. Media

3. Energie

Deze toelichtende rapporten worden tegen kostprijs beschikbaar gesteld. ■

UIT STAD EN LAND

Mogen we de regio- en afdelingsbesturen verzoeken voor hen belangrijk nieuws voor deze rubriek zo veel mogelijk te comprimeren? Dat betekent echt een stukje maken voor de Democraat en niet volstaan met

agenda's voor vergaderingen opsturen. Het daaruit selecteren van de belangrijkste gegevens kost ons steeds veel werk. Bij voorbaat dank.

Marie-Louise Tiesinga

Kitty Warburg

Regio Noord-Holland

Het regiobestuur nodigt de leden uit voor een **ARV, te houden op 29 maart, in „die Raekse” Raak 1-3, Haarlem.** Aanvang 10.00 uur. Op de agenda onder meer: verkiezing regiobestuurleden, presentatie kandidaten adviesraad, voorbereiding ALV 25/26 april, betoog Jan de Lange t.a.v. de politieke opstelling van D'66 in Provinciale Staten (economisch beleid, democratisering instellingen 5e macht, werkgelegenheid).

Tot uiterlijk 26 maart kunt u zich opgeven voor de vacatures in het regiobestuur. Hetzelfde geldt voor moties en amendementen.

Brieven graag zenden aan het regiosekretariaat, t.n.v. An Loot, Eemnesserweg 29A, 1261 HH Blaricum. Voor verdere gegevens verwijzen wij naar de DREVEL van 15 maart.

Regio Gelderland

Het bestuur van de **regio Gelderland** vraagt de leden alvast in hun agenda te noteren, dat er op zaterdag 12 april a.s. een regionaal congres wordt gehouden in het Ibis Hotel te Zutphen. Regionieuws met congresagenda worden in de tweede helft van maart toegezonden.

Regio Overijssel

De 5e ARV-Overijssel zal worden gehouden op **zaterdag 7 juni 1980** Plaats: Hotel Wientjes, Stationsweg 7 te Zwolle. Tijd: aanvang 9.30 uur, einde plm. 17.00 uur. Onderwerpen o.a.: - reorganisatie regio n.a.v. lan-

delijke organisatiebesluiten - verkiezing nieuwe regio- en -hoofdbestuurleden. Voorts een politieke rede door het TK-lid Ineke Lambers-Hacquebard.

Regio Groningen

Tijdens de Algemene Regio Vergadering d.d. 14-12-'79 werd de samenstelling van ons regionale bestuur gewijzigd.

Voor de goede orde geven wij u hierbij naam en adres van de leden, die voor de duur van twee jaar, in het nieuwe Regio Bestuur zitting hebben genomen.

In functie werden gekozen:

voorzitter: **D. van den Berg**, Zaanstraat 66, 9673 CD, Winschoten. tel. 05970-14902. sekretaris organisatie: **A. H. Bergman**, Kalkwijk 15, 9603 BB, Hoogezand. tel. 05980-95233. sekretaris politiek: **W. K. Jansen**, Grotestraat 54, 9781 HD, Bedum. tel. 05900-3002. penningmeester: **E. ten Hallers**, Oosterweg 1, 9995 VJ, Kantens. tel. 05955-1772.

Regio Friesland

Nieuwe afdelingen!!

D'66 Franeker en omstreken en D'66 Harlingen zijn 2 nieuwe afdelingen in de regio Friesland. Zij zijn ontsproten uit de afd. Noordwesthoek. In de Harlinger raad is D'66 vertegenwoordigd door Nico Tinga. In Franeker heeft D'66 nog geen vertegenwoordiging. D'66 brengt hier haar standpunten naar buiten d.m.v. een prima operende schaduwfractie o.l.v. dhr. N. Sneider. (05170-4284)

Secr. afd. Franeker:

Mw. J. Hutten-Fehres

R. Pollemaplein 2

Franeker. tel. 05170-3487

Secr. afd. Harlingen:

Peter H. Maurits

Haulawei 21

Midlum. tel. 05179-674

Regio Noord-Brabant

Uitnodiging voor het bijwonen van de Algemene Regio Vergadering te houden zaterdag 29 maart 1980, aanvang 10.00 uur in Tilburg, Café-restaurant Boerke-Mutsaers in 't Zant, Vijverlaan 2, tegenover het NS station Tilburg West.

Regio Zuid-Holland

Het regiobestuur nodigt de leden van D'66 in de regio Zuid-Holland uit tot het bijwonen van een algemene regio vergadering op 8 maart 1980 in restaurant Engels, Stationsplein 45, te Rotterdam, aanvang 10.00 uur.

Tijdens deze bijeenkomst zullen o.m. de volgende punten aan de orde komen: presentatie kandidaten penningmeester en regio-hoofdbestuurslid, de organisatiestructuur van de regio, verslag uit de Statenfractie, presentatie van kandidaten voor de Adviesraad. Om 14.00 uur zal Elida Wessel spreken over het politiebeleid en de regionale invloed daarop. Voorts zal de voorbereiding van de ALV van 25/26 april ter sprake komen.

Voor de vakatures in het regiobestuur kunt u zich tot 48 uur voor de aanvang van de vergadering kandidaat stellen bij de secretaris-organisatie: Truus Rexwinkel, Heems-

kerckstraat 3, Den Haag. Ook moties kunnen bij haar worden ingediend tot 48 uur voor de vergadering.

Voorzitter maak ik u attent op de volgende regio-activiteiten:

22 mei 1980, studie-avond regionale problematiek.

31 mei 1980, Algemene Regio Vergadering.

20 september 1980, Algemene Regio Vergadering.

Voorzitter van het regiobestuur Zuid-Holland, Ruud Stam.

Regio Utrecht

Het regio bestuur nodigt alle leden van D'66 in de Regio Utrecht uit tot het bijwonen van een:

Algemene Regio Vergadering

op dinsdag 25 maart 1980

aanvang 20.00 uur

in de „Poort van Kleef“

Mariaplaats 7

te Utrecht

Op de agenda staat o.a. Begroting

1980, Evaluatie Regio beleidsplan,

Voorbereiding A.L.V.

Subregio Twente

Het subregiobestuur nodigt de leden van D'66 in de subregio Twente uit tot het bijwonen van een algemene subregiovergadering op woensdag 9 april 1980 in Restaurant „Doria“, Markt 2 te Hengelo (O). Aanvang 19.30 uur.

Tijdens deze bijeenkomst zullen o.m. de volgende punten aan de orde komen:

Voorbereiding van de ALV van 25/26 april a.s.

Presentatie van kandidaten voor de Adviesraad.

Verslag van de Gewestraadsfractie.

Financieel jaaroverzicht.

Regio Noord-Holland

Nicaragua-aktie

Ondanks landelijke publiciteit en oproepen in de Democraat is het vrij stil gebleven na de verdrijving van dictator Somoza. Het belang van steun aan deze „democratische revolutie“ werd in Castricum onderkend. Het unieke feit deed zich namelijk voor, dat deze omwenteling niet zoals gebruikelijk in de „bananenrepublieken“, gevolgd werd door een ander totalitair regime.

In dit kader hebben de afdelingen van CDA, CPN, D'66, PPR, PSP, PvdA en Wereldwinkel in nov./dec. 1979 een actie georganiseerd met als eerste doel directe hulp aan Nicaragua en als tweede doel kennis overbrengen aan de plaatselijke bevolking.

Van het Landelijk Nicaragua Komitee werden studiepakketten verkregen, die via maatschappijleraren op middelbare scholen „aan de jeugd“ werden gebracht. Gedurende twee weken werd in de bibliotheek een tentoonstelling ingericht. Zes weken lang heeft de plaatselijke en regionale pers achtergrondinformatie geplaatst over de sociaal-geografische aspecten en de oorzaken van de huidige toestand. Tastbaar resultaat een kollekte waarin f 9000,- werd ingezameld, waarmee het Landelijk Komitee haar onderwijsprojecten gaat financieren, in dit land kan immers

60% van de bevolking lezen noch schrijven.

Mede door deze actie blijft Nicaragua in de aandacht. Door reducties op verschepping en aanschaf van een draaibank is het mogelijk gebleken een Argentijnse vluchteling naar dit land te laten emigreren om technische scholing te kunnen geven. Verder richten diverse organisaties zich op Nicaragua d.m.v. kinder-adoptieplannen.

Wij vragen om een „follow-up“ van deze actie en raden u aan contact op te nemen met het Landelijk Nicaragua Komitee te Utrecht (giro

3580163). Alleen al vanwege het grote aantal medewerkers, dat nodig is voor zo'n actie moet men andere partijen en organisaties activeren. Daarnaast dient men te beseffen dat men dit menselijke leed nimmer voor politieke doeleinden mag gebruiken en het dus altijd een gezamenlijke actie moet zijn.

Een ieder die meer informatie wil kan contact met ons opnemen.

Pieter Wentink,

Duyncroft 8,

1902 BD Castricum.

NIEUWS UIT DE ADVIESRAAD

door Kitty Warburg

De rechten of juist het ontbreken daarvan van zowel grote als kleine mensen kwamen in de Adviesraadvergadering van 26 januari jl. aan de orde. Begonnen werd met een motie van Chris Talen, die - door een plaatselijke actie voor de adoptie van een Moluks jongetje - met het grote probleem van adoptie-kinderen werd geconfronteerd. Hoe star blijken de regelingen te zijn die door het ministerie van Justitie worden gehanteerd. Door het aannemen van de motie Talen weet de fractie zich gesteund in haar streven om het adoptiebeleid - vooral voor buitenlandse kinderen - verruimd te krijgen. De tekst van de aangenomen motie luidde: De Adviesraad van D'66, bijeen op 26 januari 1980,

- overwegende dat het aantal aanvragen voor adoptie van adoptiefouders het aantal beschikbare te adopteren kinderen momenteel ver overtreft

- overwegende dat dit mede te wijten is aan de strakke toelatingsnormen welke door het ministerie van Justitie worden gehanteerd t.a.v. buitenlandse pleegkinderen

- overwegende dat hierdoor een groot aantal kinderen, voor wie niemand zich rechtstreeks verantwoordelijk voelt, en die thans in zeer kommersiële omstandigheden verkeren, geen kans krijgt in Nederland te worden toegelaten, terwijl toch de wachtlijsten adoptiefouders overvol zijn

- dat met name de norm dat „de nederlandse leerplichtige leeftijd nog niet mag zijn bereikt“ restrictief werkt

verzoekt

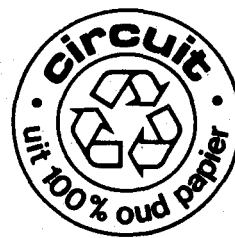
de Tweede Kamerfractie van D'66 o.m. bij de behandeling van de Notitie vreemdelingenbeleid op 28 januari 1980 aan de Staatssecretaris van Justitie te verzoeken deze norm te wijzigen in „beneden de leeftijd van 15 jaar“.

Het volgende probleem waar de Adviesraad zich mee bezig hield was de boycot Olympische Spelen 1980. Na de inval in Afghanistan en de deportering van Sacharov was er voor een groot deel van de Adviesraad reden om instemming te betuigen met het

reeds eerder ingenomen standpunt van de Tweede Kamerfractie van D'66. De schending van de mensenrechten door de Sowjet Unie neemt dusdanige vormen aan, dat niet meer volstaan kan worden met een verbaal protest. Door de Adviesraad werd ingestemd met het propageren van een boycot van de Olympische Spelen in Moskou. De binnenlandse problemen stonden centraal in het verslag uit de fractie; ditmaal verzorgd door Laurens Jan Brinkhorst. De aangekondigde bezuinigingsmaatregelen en de loonpauze werden nader toegelicht. De fractie zou bij het komende debat met de regering er op aandringen dat de matiging rechtvaardigen zou worden verdeeld. Laurens Jan ging verder nog uitgebreid in op de zaken die zijn eigen portefeuille raakten: buitenlandse zaken en zijn bezoek aan de Libanon, waaraan in de vorige Democraat aandacht is besteed.

Tenslotte nam de Adviesraad nog een tweetal moties aan. In de motie Oldenzijl werd de fractie van D'66 geadviseerd actiever stelling te nemen en haar afkeuring duidelijk kenbaar te maken aan de Amerikaanse regering over de discriminatie van homofielen in Amerika. De motie Jaspers adviseerde de fracties van D'66 (Tweede Kamer, Eerste Kamer en Europese fractie) dat als er een Sacharov Tribunaal georganiseerd zou worden, hieraan volledige steun te geven.

Een lange, maar welbesteedde, zaterdag om op terug te zien.

ZOJUIST VERSCHENEN

door Marie Louise Tiesinga

ADVIES

onderzoek culturele minderheden. Door Adviescommissie Onderzoek Culturele Minderheden. Staatsuitgeverij, 97 blz. f 11,50

ALGHEHELE GRONDWETSHERZIENING

Eerste lezing. Deel 1a. Grondrechten. Klassieke grondrechten, sociale grondrechten (Tweede Kamer). Staatsuitgeverij, 547 blz. f 43,27

Antoni Brack

NIFT GOED... GELD TERUG? Kernpunten van het consumentenrecht. Tjeenk Willink, 264 blz. met afbn. f 28,50

W. Brussaard

DE SPELREGELS VAN DE RUIMTELIJKE ORDENING, Staatsuitgeverij, 40 blz. f 4,80

CAO'S IN NEDERLAND, een systematische samenvatting van lonen en andere arbeidsvoorwaarden, vastgelegd in collectieve arbeids-overeenkomsten en bindende regelingen. Deel 2, Staatsuitgeverij, 175 blz. f 21,63

CONSUMENTEN ABC 1980. Samengesteld door de red. van Koopkracht (uitgave van het Konsumenten Kontakt). Annoventura, 159 blz. f 8,90

EMANCIPATIE EN DEELTIJDARBEID als aspecten van het overheidsperoneelsbeleid. Deel 4, de deeltijdproblematiek, analyse en aanbevelingen, september 1979, Staatsuitgeverij, 95 blz. f 13,94
Deel 4a, literatuurrapport deeltijdarbeid augustus 1979, Staatsuitgeverij, 144 blz. f 18,75

B. Geersing

ONDERNEMINGSRADEN. De nieuwe wet en haar veranderingen. Samson, 158 blz. f 17,50

DE GEMEENTE EN HAAR BEOORDELAARS. Een bestuurskundige studie naar de bovengemeentelijke besluitvorming over stadsvernieuwing. Door F. Fleurke, H. Bonfrer, R. Hulst e.a., Staatsuitgeverij, 158 blz. f 19,50

Jaap Hoek

HERSTEL EN VERNIEUWING. De Nederlandse politiek in de jaren 1945-1955. A. W. Sijthoff, 266 blz. met afbn. f 23,50

HUISHOUDENSAMENSTELLING EN SAMENLEVINGSVORMEN

Een analyse op basis van de volkstelling 1971. Door C. M. van 't Klooster-van Wingerden, M. M. V. C. de Hoog, L. Th. van Leeuwen en L. G. Maas. Staatsuitgeverij, 81 blz. f 22,50

RAPPORT

van de werkommissie „Bovengemeentelijke belangen in bestemmingsplannen” van de Rijksplanologische Commissie. Staatsuitgeverij, 38 blz. f 5,00

SIGNALEMENT

Overheidsbeleid gehandicapten. Staatsuitgeverij, 18 blz. (Harmonisatieadvies welzijnsbeleid). f 3,50

(inter-)departementale commissies. CRM streeft ernaar om, naast het stimuleren van wat al gaande is, („sectorbeleid”), bijv. d.m.v. wetgeving en personeelsbeleid invloed uit te oefenen op grotere schaal en wel in zoveel mogelijk gebieden („facetbeleid”).

Saskia van der Loo, D'66-fractieleider in Apeldoorn, gaf een aantal concrete gebieden aan waarop op gemeentelijk niveau daadwerkelijk iets van de emancipatiegedachten gerealiseerd kan worden.

In de hierop volgende discussie bleek o.a. dat er vaak onduidelijkheid bestaat over de verschillende subsidiemogelijkheden en -eisen. Veder is het duidelijk dat er behoefte bestaat aan koppeling tussen beleidsvoorbereidende theorieën en de concrete praktijk. De aanreiking van goed-gefundeerde praktische handvatten zou op prijs worden gesteld. Het PEAC zal kijken of dat bijv. in de vorm van een cursus georganiseerd kan worden, eventueel in samenwerking met het PSVI of de SWB. Vast staat dat een bijeenkomst als deze zinvol en informatief is, en zeker voor herhaling vatbaar.

In de volgende Democraat zal een

verslag komen van de op 1 maart gehouden **emancipatiedag**; tevens zal dan de behandelde resolutie worden vermeld.

Op de **PEAC-agenda** staat als eerstkomende evenement genoemd een bijeenkomst speciaal voor de coördinatoren van de werkgroepen. Dit zal op 7 mei plaatsvinden; precieze tijd en plaats zullen nog worden bekendgemaakt.

De bedoeling van deze bijeenkomst zal zijn het kennismaken met de diverse mogelijkheden van de werkgroepen, problemen en oplossingen daarvan.

PEAC-bulletin

Het eerste nummer van het PEAC-bulletin is boven verwachting populair. Het is „standaard” gestuurd naar alle leden van de regionale emancipatiewerkgroepen en naar de gemeente-Statens- en kamerfracties, en daarnaast was er nog een groot aantal individuele belangstellenden. Aan wie en hoe we volgende nummers zullen verzenden weten we nog niet precies, noch of we het gratis kunnen blijven doen. Nummer 2 zullen we waarschijnlijk nog wel op deze manier verspreiden. Het is de bedoeling nummer 2 half mei te laten verschijnen; de sluitingsdatum voor kopij is (±) 20 april.

Wie interessante ideeën, aankondigingen, ontwikkelingen, publicaties, reacties, lof en/of kritiek heeft, sture dat naar Elske Schreuder op het landelijk secretariaat, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ te Den Haag. ■

Politiek Scholings- en Vormingsinstituut D'66

PSVI-NIEUWS

Agenda

Maart:

8 maart en 21/22 maart: kaderkursus zuiden I (vol)

15 maart en 21/22 maart: kaderkursus zuiden II (vol)

April:

5 april en 18/19 april: vrouwenkursus westen (vol)

Juni

kursus voor wijk- en deelgemeenteraadsleden Rotterdam

Berichten uit de raadsfracties

Nota's:

Apeldoorn, doe je wat aan woningisolatie?

Ede-Wageningen, Nota Erfpacht Emmen, De burgers bij het bestuur, een nota over voorlichting Geldermalsen, Inspraaknota + Energiemogelijkheid Gouda, Inspraakverordening Heerenveen, Beleidsnota Onderwijs Heiloo-Limmen, Energiemogelijkheid Lelystad, De Markerwaard, een discussie meer dan waard

Naaldwijk, Sociaal-Cultureel Centrum Naaldwijk, de aanzet tot een sociaal-cultureel beleid

Poortugaal legt visie voor Voorburg, Notitie Volkhuysvesting Wierden, Nota Woonwagengebeid Zwijndrecht, LPG door Zwijndrecht: gas of tegengas?

Algemene beschouwingen:

Amsterdam, Apeldoorn, Barendrecht, Bergen op Zoom, Capelle aan den IJssel, Cuijk, Gouda, Leersum, Loosdrecht, Maarn, Oldenzaal, Oss, Poortugaal, Rhenen, Slie-drecht, Smallingerland, Tietjerksteradeel, Tilburg, Wassenaar en Zwolle.

Tegen kopieerkosten en verzendkosten kunt u deze stukken bestellen bij het Politiek Scholings- en Vormingsinstituut D'66, Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag, tel. 070-858303. ■

MENSEN-RECHTEN

Bijengegaard door Kitty Warburg

Chili komitee Nederland

Postbus 4098

Amsterdam, tel. 020-936050

In Chili worden de internationale aanvaarde rechten van de mens dagelijks met voeten getreden. De Chileense regering streeft zelfs naar een samenlevingsmodel waarin voor die mensenrechten geen plaats meer is.

Het Chili Komitee Nederland heeft een brochure uitgegeven „mensenrechten in Chili” (f 2,50) waarmee zij de aandacht wil vestigen op de in Chili heersende, mensonwaardige toestanden.

Werkgroep 2000

Postbus 2000

Amersfoort, tel. 033-724224

De werkgroep 2000 staat voor: Instituut voor Inspraakorganisatie en Beleidsonderzoek. Voor gemeentebestuurders en ambtenaren organiseert de werkgroep een informatiedag voor hen die meer willen weten over de mogelijkheden en moeilijkheden van inspraak van bewoners bij nieuwbouw: donderdag 24 april te Amersfoort in Hotel Kobus aan de Poort. Voor nadere inlichtingen: bovengenoemd adres.

Vereniging Milieudefensie

2e Weteringsplantsoen 9

Amsterdam, tel. 020-221366

De werkgroep Water van MD heeft het „schoonwaterboek” geschreven in de verwachting dat het waterbeleid van de overheden zodanig wordt omgebogen dat de watervervuiling effectiever wordt aangepakt. Nog meer aandacht voor ons water wordt geschonken in het januari nummer van MD, waarbij de waterplanten de taak krijgen onze troep op te ruimen.

Politiek Emancipatie Aktiveringscentrum D'66

PEAC-NIEUWS

Verslag bijeenkomst 28 januari

Op de avond voor D'66-ers in de vertegenwoordigende lichamen en de coördinatoren van de regionale emancipatiewerkgroepen waren, ondanks het plotselinge slechte weer, ongeveer 50 mensen aanwezig. Yvonne van Wagenveld, Provinciale-Statenslid in Noord-Holland, vertelde hoe zij in haar provincie heeft geprobeerd te bevorderen dat het denken over emancipatie bij alle voorkomende onderwerpen plaatsvindt.

Namens de Directie Coördinatie Emancipatiezaken schetste Dineke Mulock Houwer de verschillende

Stichting Pro Longo Mai
Postbus 14487
Den Haag

Deze stichting stelt zich tot doel – in het licht van de stijgende jeugdwerkloosheid in Europa – jonge Europeanen in samenwerking met de plaatselijke bevolking kleine coöperaties te laten opzetten in die gebieden in Europa die het sterkst te lijden hebben onder de economische teruggang en emigratie.

Nederlandse Hartstichting
Sophialaan 10

Den Haag, tel. 070-924292
Onder het motto „Gezond Gewicht” houdt de Nederlandse Hartstichting in april weer een landelijke collectie.

Pax Christi Nederland
Celebesstraat 60

Den Haag, tel. 070-631931
„Zimbabwe op zoek naar Vrijheid” is de titel van de brochure waarin een historisch overzicht van de ontwikkeling van Zimbabwe wordt gegeven. Aandacht wordt ook besteed aan de resultaten van de Lancaster House Conference waarbij de grondrechten van de bevolking werden geregeld.

World Information Service on Energy
2e Weteringplantsoen 9
Amsterdam, tel. 020-255064

WISE zet zich in om internationale contacten tussen milieu- en energiegroepen op gang te brengen. Begonnen is met de opzet van een scientist network. Wetenschappers op het gebied van kernenergie die hieraan mee willen werken worden verzocht hieraan hun medewerking te verleenen. Door middel van een bulletin (f 15,- per 6 nummers) wil WISE een groter publiek van informatie voorzien.

Alpha Computer Diensten
Postbus 11036

Rotterdam, tel. 010-621522,
t. 197/138

Alpha Computer Diensten organiseert op 24 april a.s. in Beckum (bij Hengelo Ov.) een seminar met de titel „Automatisering als nieuwe motor voor de werkgelegenheid in de regio”. Jan Terlouw zal dit seminar openen. Onder leiding van de oud-burgemeester van Rotterdam, de heer W. Thomassen, zal een forum ingaan op de relatie tussen automatisering – werkgelegenheid.

Pressiegroep „Stop de Kindermoord”

Keizersgracht 116-2
Amsterdam, tel. 020-259251

In het voorjaar wordt in Groningen een cursus georganiseerd „Een straat op mensenmaat”. Deze cursus is bedoeld voor actievoerders van buurt- of straatgroepen om de buurt en de straat veiliger en vriendelijker te maken.

Stichting Los vast (omgaan met alleen zijn)

Postbus 5021
Den Bosch, tel. 04195-1772 (iedere werkdag tot 10.30 uur)

Het tienjarig bestaan van de stichting LOSVAST wordt gevierd met een studiedag in het congresgebouw van de Jaarbeurs te Utrecht op vrijdag 25 april van 10-17 uur. De titel van die dag is „Alleen zijn: Prima?”.

Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid
Postbus 71

Voorburg, tel. 070-694121

„De ongelijkheid en ongelijkwaardigheid in het verkeer, de risico's van confrontaties tussen verkeersdeelnemers van verschillende categorieën” is het thema van het Nationaal Verkeersveiligheidscongres 1980. Het congres vindt plaats op 21, 22 en 24 april in het Rai-congrescentrum in Amsterdam. Het streven is om een brede nationale discussie uit te lokken over dit onderwerp.

Komitee van Solidariteit met de slachtoffers van de dictatuur in Chili
Postbus 1199
Rijswijk

De actie die dit comité vanaf december 1979 heeft gevoerd wordt afgesloten met een groot en symbolische eindmanifestatie op zondag 9 maart om 14.00 uur in de Duif, Prinsengracht 756, te Amsterdam.

NOS

Postbus 10
Hilversum, tel. 035-779111

De NOS-televisie zendt op de dinsdagen 4, 11 en 18 maart de tweede serie uit van „De Schone Schijn”. De serie gaat over het kunstbeleid in Nederland en over die instellingen die zich met kunst in onze samenleving bezighouden.

Anti Apartheidsbeweging Nederland
Postbus 10500

Amsterdam, tel. 020-237335

Op 12 april wordt in het Roothaanhuus, Rozengracht 133 te Amsterdam een congres gehouden over de positie van vrouwen in Zuidelijk Afrika en hun plaats in de bevrijdingsstrijd. Opgeroepen wordt om solidair te zijn met de vrouwen in Zuidelijk Afrika.

Nicaragua Komité Nederland
giro 3580163, o.v.v. alfabetisering

Op dinsdag 11 maart vindt in Utrecht in het muziekcentrum Vredenburg een grote manifestatie plaats voor Nicaragua. Deze manifestatie moet het hoogtepunt worden van de ook door D'66 gesteunde actie tot wederopbouw van Nicaragua. De manifestatie zal in het teken van de alfabetiseringscampagne staan. Iedereen is vanaf 19.30 uur welkom. Steun de campagne door uw aanwezigheid of door het storten van een bijdragen

HET HOOFD- BESTUUR

**Uit de hoofd-
bestuursvergadering
van 31 januari '80**

Om tot een goed gefundeerd voorstel te kunnen komen voor de Landelijke Organisatiestructuur is besloten een inspraakavond te houden en het op het tweede deelcongres te behandelen om daarna aan de ALV voorge-

legt te kunnen worden.

In de discussie over het al dan niet honoreren van partijfunctionarissen ontmoet men steeds weer het aspect dat bij een doorvoering hiervan dekking moet worden gevonden in de begroting en derhalve uit de contributies zal moeten komen. Een verhoging van de contributies is echter, gezien de hoogte hiervan in vergelijking met die van andere politieke partijen, ongewenst. Ook zou dit onrechtvaardig drempelverhogend werken. Een uitbreiding van het ledental is de oplossing om tegemoet te kunnen komen aan het creëren van de rechtvaardige situatie, waarin ieder lid, ongeacht zijn of haar financiële omstandigheden, in staat gesteld moet worden partijfuncties te bekleden.

**Uit de hoofd-
bestuursvergadering
van 21 februari '80**

In het regionieuws maakt het Nrd-Brabantse Hb-lid melding van een navolgbaar initiatief. Hier is door de D'66 fracties samen met de Tweede Kamerfractie medewerker Marcel Prop een overzicht opgesteld van gemeentelijke en regionale activiteiten met landelijke politieke raakvlakken. Een overzicht van en inzicht in deze zaken is bevorderend voor een optimale samenwerking tussen fracties in raden, staten en kamer.

Besloten werd om goedkeuring te geven aan de oprichting van een Documentatie- en Informatiecentrum, dat ten dienste zal staan van politieke functionarissen, cursisten, leden van werkgroepen en geïnteresseerden en uiteraard van de SWB, PSVI, TK, enz. De evaluatie van de campagne

voor de Europese verkiezingen wordt gewaardeerd en goedgekeurd en kan nu naar alle geënqueteerden toegezonden worden. Naast de verheugende verkiezingsuitslag moet ook melding gemaakt worden van het bedenkelijk lage activiteitsniveau in de partij tijdens deze campagne.

Aan de ALV zal voorgesteld worden de huidige contributieregeling ook in 1981 te handhaven. De voorstellen voor de agenda van het deelcongres op 15 maart en de ALV op 25/26 april vindt u in deze Democraat. Een integrale planning, waarin de te verwachten en zekere activiteiten in 1980 en het eerste half jaar van 1981 wordt voorgelegd door de Vice-voorzitter organisatie en krijgt veel instemming.

Jan Veldhuijzen.

**Demonstratie tegen
discriminatie van
homofielen**

De demonstratie tegen de Amerikaanse discriminerende maatregel om homofielen de toegang tot dat land te bemoeilijken, is door D'66 van harte ondersteund.

Onze kamerleden hebben een brief aan het Amerikaanse congres hierover mede ondertekend. De adviesraad van D'66 heeft het COC (de organisator van de demonstratie) een telegram gestuurd waarin de adviesraad haar steun aan de manifestatie betuigt.

Op de manifestatie voor de Amerikaanse ambassade heeft Ruud Stad gesproken namens de TK-fractie. D'66 heeft in deze belangrijke zaak acte de présence gegeven. ■

EEN WAARSCHUWING
door Nелиe Kemme uit Leek

Op 26 januari j.l. hield D'66 in „de Lawei” in Drachten het Noordelijk Voorcongres over het onderwerp „Energie”. Over dit vraagstuk werd een drietal inleidingen gehouden, die de problematiek uit verschillende invalshoeken benaderden, waarna discussie plaatsvond.

De eerste inleiding was die van Ineke Lambers, 2de kamerlid, die een overzicht van het energievraagstuk gaf, vooral toegespitst op de beleidsmatige kanten:

(...)
De tweede inleiding, getiteld: „Over energie, milieu en kleinschaligheid”, was die van Erik van der Hoeven, mederedakteur van de D'66 nota „besparen is vooruitzien”.
(...)

De laatste inleider was prof. P. Mostert, buitengewoon hoogleraar in de electriciteitsvoorziening in Utrecht en verbonden aan de KE-MA.

(...)
Op dit congres gaf de beschikbare tijd wel aanleiding tot beperking van de discussie, maar niet tot ordening. Het gevolg was, dat de discussie zich op minstens 4 niveaus afspeelde, meestal zonder dat tevoren was vastgesteld op welk vlak de vraag of opmerking betrekking had.

Als „lagen” waarop de discussie soms door elkaar liep onderscheidde ik bijvoorbeeld:
1. Het totale energiegebruik in de hele wereld.
1.1. Het totale energiegebruik in Nederland.
1.1.1. Het totale electriciteitsver-

DEMOCRATEN SCHRIJVEN

bruik in Nederland (= plm. 1/5 van het totale energieverbruik in Ned.) 1.1.1.1 Het huishoudelijk elektriciteitsverbruik in Nederland (= plm. 1/4 van het totale electr. verbruik en derhalve plm. 1/20 van het totale energieverbruik in Ned.)

Wanneer we b.v. over besparing in het electriciteitsverbruik in de huishoudelijke sektor praten is het goed om even de verhouding tot het totale energievraagstuk vast te stellen. Waarmee ik niet wil zeggen dat het geen zin zou hebben over dergelijke details te praten, want het totaal aan besparingen in de subparagrafen zou een flinke duit in het zakje kunnen doen.

Het lijkt me wenselijk dat op het a.s. 2de deelcongres in maart, dat ook het energievraagstuk aan de orde zal stellen, met een eventuele denkverwarring rekening gehouden wordt, door een duidelijker vaststelling van de reikwijdte van het onderdeel waarover de discussie op dat moment gaat.

SOCIALE MARKETING

door Jan Manger uit Almelo.

Reclame is in staat (...) psychologische verschillen toe te voegen (...). Toegevoegde waarde noemt Hans Ferree dit in Democraat 2. Voorts: presenteer objectieve achteruitgang als subjectieve vooruitgang. „Manipulatie (...) staat doorgaans wel borg voor een lekker gevoel”.

Een reclame-uiting mag intussen volgens gedragsregel 7 van de Nederlandse Code voor het Reclamewezen geen enkele misleiding bevatten (...) omtrent (...) eigenschappen van een aangeboden (...) dienst. Ook deze regel (12) moet niet alleen naar de letter, doch eveneens naar de geest worden toegepast.

Hoewel erg veel reclame slecht is en niet in overeenstemming met de goede smaak (regel 1), mag de reclame van mij best een aandeel hebben in het geheel van de overheidsvoorlichting. Het lijkt mij echter onaanvaardbaar als de presentatie van overheidsinformatie er op gericht is iemand een lekker gevoel te geven. Zulke ballonnen worden in politiek en publieke opinie snel doorgeprikt; ze zijn bij voorbaat lek.

Afgezien van wettelijke voorschriften dienen boodschappen van de overheid keer op keer te appelleren aan ieders persoonlijke keuzevrijheid. Algemeen erkend goede doelen mogen best tot propaganda leiden. Maar de burger bepaalt zelf in hoeverre hij er kennis van neemt en er gehoor aan geeft. Het staat de geïnformeerde burger vrij om een beleid aan te hangen of te verwerpen. Voortdurende duidelijkheid in de overheidsvoorlichting op dit punt zal

democraten een plezierig gevoel geven.

Inschakeling van de reclame wordt precair als het volgens het recept van Ferree gaat.

Met sociale marketing wordt trouwens echt heel iets anders bedoeld dan attitudewijziging ten gunste van het overheidsbeleid of dan het opstuwen van misdeelden naar het niveau van bevoorrechten. Wat een onzin.

(Jan Manger is voorlichtingsambtenaar).

NEDERLANDSE BOKKE-SPRONGEN? VAN WIE?

door Frieda Mulder-Granberg uit Voorburg

Heeft het zin te reageren op opmerkingen van een gast als men zelf nog maar kort in het huis woont? In een democratie bestel toch wel.

H. J. A. Hofland stelt in Democraat nr. 2 dat het kamerdebat over uitbreiding van kernwapens van enige afstand bezien de indruk maakt van een experiment in de buitenlandse politiek. Dat experiment is in Brussel mislukt door de rommelige oplossing die het kabinet voor de presentatie ervan verzonnen had.

Tot zover accoord: de schuld van het mislukte experiment ligt in Brussel, niet hier. Je kunt zelfs stellen, dat de motie Stemerdink-Brinkhorst, juist tengevolge van de manier waarop ermee is omgesprongen, gemaakt is tot een experiment. Een experiment van presentatie namelijk. Dit was ook niet anders te voorzien, wat het duidelijkst door onze vertegenwoordiger in zijn toespraak op 19 dec. is aangegeven, toen hij het beeld gebruikte van de scheepskapitein (v. d. Klaauw) die onverwacht zit opgescheept met zijn wettige echtgenote (motie Stemerdink-Brinkhorst) als hij denkt het weekend vrij-af te hebben aan de overkant van het water: bij zijn maitresse ('NATO). Een treffender beeld is niet te vinden. Maar waarom legt H. J. A. H. aan het slot van zijn betoog dan toch de zwarte piet neer bij de opstellers van de motie? „Al tijdens het debat in december (...) begon het er steeds meer op te lijken dat PvdA en D'66 de buitenlandse politiek willen uitleveren aan een hooggestemd Volksempfinden.” Dit is onterecht. Het pleit voor het democratisch gehalte van partijen en als de leden (en stemmers) de hoop lopen bij een zo onkundig regeerbeleid als hier ten toon gesteld werd. Wat te denken van een minister van defensie die meent een compromis te kunnen sluiten door „productie” en „plaatsing” uit elkaar te halen, terwijl hij later te horen krijgt, dat de NATO-bondgenoten over productie geen inspraak hebben, omdat de le-

verancier deze namelijk so wie so maakt?! (de - voorbarige - woorden van de min-pres. op de avond van die bewuste 13e dec.).

Het spijt me, maar de kritiek van de gast kan hoogstens goed zijn voor aktivering van de discussie, wat tevens in zijn bedoeling lag. Om bij het beeld te blijven van de kapitein die tussen 2 „thuishavens” in vaart: wat we onder „wettig” moeten verstaan - dat blijft de vraag. En om daar antwoord op te vinden, daarvoor is geen Volksempfinden nodig, maar wel een scherper formuleren en meer kennis van zaken dan bij dit kabinet mogelijk is gebleken.

BENOEMDE OF GEKOZEN BURGEMEESTERS

door Frans Dingemans uit Muiderberg

Barend Ferman, de nieuw benoemde D'66 burgemeester van Muidergeïnterviewd in de Drevl nr. 3 zei o.a.:

„Het meer betrekken van de mensen bij het bestuur blijft alle aantrekkingskracht houden, maar een gekozen burgemeester - vooral waar het gaat om kleine gemeentes en de consequenties die dat wat betreft de ambtenaren zou hebben - ik denk, dat we dat in wezen geen van allen meer willen.”

Hierover kan men verschillend denken en prompt werd deze stelling dan ook door een redacteur van het regionaal dagblad De Gooi-en Eemlander aangevallen.

Het wordt echter tijd, dat D'66 de staatsrechtelijke hervormingen weer eens opneemt, anders komen er brokken van.

Een per gemeente per algemeen kiesrecht gekozen burgemeester heeft m.i. veel bezwaren. Het grootste bezwaar voor mij is, dat de kleine partijen in geen enkele gemeente aan bod zullen komen, met het gevolg, dat de vrijgekomen zetels tussen de grote partijen zullen worden „verdeeld”. Dat is niet erg democratisch, ondanks algemeen kiesrecht.

Wat dan wel? De verdere mogelijkheden dienen door een werkgroep bestudeerd te worden. Een oplossing zou misschien zijn:

De Minister van Binnenlandse Zaken wijst partij X aan 3 kandidaten te leveren voor het burgemeesterschap in gemeente Y. De minister dient zich te baseren op een landelijke procentuele verdeling, dus iedere partij komt aan de beurt, ook de kleine. De aangewezen partij roept dan kandidaten op en zal dan op haar eigen wijze 3 kandidaten moeten selecteren - binnen D'66 vanzelfsprekend op democratische wijze, nl. geheime stemming op een openbare partijvergadering in de betreffende gemeente. De gemeenteraad zal dan uit de 3 overgebleven kandidaten van de aangewezen partij in een geheime, schriftelijke stemming de burgemeester dienen te kiezen. Bovenstaande oplossing is slechts een suggestie mijnerzijds, maar het wordt zo langzamerhand wel tijd, dat onze partij een duidelijke uitspraak doet.

EEN OVERSTAPJE?

door D. Gout uit Zutphen

Nu D'66 zich steeds duidelijker manifesteert als een niet meer weg te denken verschijnsel binnen ons na-

tionale politieke bestel en blijk heeft gegeven tot de „volwassen” partijen te kunnen en willen behoren, wordt het tijd de punten op de democratische i's te zetten. D'66 pleit voor betrokkenheid van de burgers bij het bestuur, en terecht. Daarmee bedoelen we, dacht ik, deelname van een zo groot mogelijk aantal burgers. Dus niet een aantal burgers in een zo groot mogelijk aantal bestuurlijke ambten. Wie schetst echter mijn verbazing als ik bij het bestuderen van de schriftelijke presentatie van kandidaten voor het eerste kamerlidmaatschap ontdek dat zes (van de 30) kandidaten reeds een bestuurlijke functie bekleeden, variërend van gemeenteraadslid tot lid van de provinciale staten. Afgezien van het feit dat genoemde functies, wil je het goed doen, erg veel tijd, energie, etc. vereisen, dienen dubbel functies mijns inziens vermeden te worden. Zeker als blijkt dat voldoende andere geschikte kandidaten binnen onze gelederen te vinden zijn.

CHIPS

door Harry van Woerden uit Alphen aan de Rijn.

De chip bevordert de werkloosheid! Niets is minder waar. Het tegenovergestelde van deze nogal eens gehoorde uitspraak is volgens mij namelijk eerder juist.

Weliswaar zullen met behulp van de door chips bestuurd apparatuur verschillende werkzaamheden vervangen kunnen worden, maar dan denk ik in eerste instantie aan vervelend, vuil en of geestdodend werk. Juist een afwachtende houding of een afremming van de toepassing van de chip zal noodlottig zijn voor de Nederlandse economie.

De introductie van de chip zal even belangrijk zijn als de mechanisering van de landbouw en de vondst van het aardgas indertijd.

Het enige nadeel van de chip is, dat het systeem van informatieopslag wezenlijk zal veranderen waardoor de privacy (nog meer) in gevaar zal kunnen komen.

Onder voorwaarde dat de privacy volledig blijft gewaarborgd, adviseer ik de fractie zich voor een volledige toepassing van de chip uit te spreken.

